

НАЦИОНАЛНИ САВЕТ ЗА ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ СРБИЈЕ

**ПРАВИЛНИЦИ И СТАНДАРДИ
У ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ**

Припремили

Проф. др Ратко Николић

Проф. др Илија Ковачевић

Проф. др Дамњан Радосављевић

Проф. др Ендре Пап

Београд, 27.03.2017.

САДРЖАЈ

1. Правилник о стандардима за акредитацију студијских програма
2. Правилник о стандардима за акредитацију високошколских установа
3. Правилник о стандардима за почетну акредитацију високошколских установа и студијских програма
4. Правилник о стандардима за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа
5. Правилник о стандардима и поступку за спољашњу проверу квалитета високошколских установа

1

ПРАВИЛНИК О СТАНДАРДИМА ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА

На основу члана 11. став 1. тач. 11) Закона о високом образовању („Службени гласник РС“, број 76/05), Национални савет за високо образовање, на седници одржаној **. ** 2016. године, донео је

ПРАВИЛНИК О СТАНДАРДИМА И ПОСТУПКУ ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА

Члан 1.

Овим правилником утврђују се стандарди и поступак за акредитацију студијских програма.

Стандарди из става 1. овог члана одштампани су уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 2.

Поступку акредитације студијских програма (у даљем тексту: акредитација) подлежу све високошколске установе у Републици Србији.

Члан 3.

Поступак акредитације спроводи се на захтев министарства надлежног за послове високог образовања (у даљем тексту: Министарство), оснивача, односно саме високошколске установе.

У име високошколске установе захтев из става 1. овог члана подноси пословодни орган, по претходно донетој одлуци стручног органа.

Захтев за акредитацију се подноси Комисији за акредитацију и проверу квалитета (у даљем тексту: Комисија), преко Министарства, а на обрасцу чију садржину утврђује Комисија.

Члан 4.

Уз захтев за акредитацију доставља се документација која је сачињена према одговарајућем упутству за припрему документације за акредитацију датог студијског програма.

Члан 5.

Комисија за акредитацију и проверу квалитета доноси:

- 1) упутство за припрему документације за акредитацију студијских програма првог и другог нивоа,

- 2) упутство за припрему документације за акредитацију студијског програма докторских академских студија,
- 3) упутство рецензенту за процену испуњености стандарда за акредитацију студијских програма првог и другог нивоа и
- 4) упутство рецензенту за процену испуњености стандарда за акредитацију студијског програма докторских академских студија,

које објављује на интернет страници Комисије уз претходно мишљење НСВО Србије.

Члан 6.

Орган пословођења високошколске установе гарантује:

- 1) да су општи акти високошколске установе у складу са законом;
- 2) да је документација за акредитацију високошколске установе урађена у складу са стандардима и упутством за припрему документације за акредитацију високошколске установе;
- 3) да је документација за акредитацију студијског програма урађена у складу са стандардима и упутством за припрему документације за акредитацију студијског програма;
- 4) за тачност података у документацији за акредитацију високошколске установе и студијских програма.

Члан 7.

Захтев за акредитацију са документацијом се прво подноси Комисији ради провере исправности достављене документација из члана 4. овог правилника, а онда се са печатом Комисије предаје Министарству – Управи за заједничке послове републичких органа.

У случају када је документација непотпуна, Комисија налаже подносиоцу захтева да комплетира документацију у року од осам дана од дана пријема налога Комисије.

Ако подносилац захтева не поступи у складу са налогом Министарства, сматра се да је одустао од захтева.

Члан 8.

Ради утврђивања чињеница од значаја за доношење одлуке о захтеву за акредитацију, Комисија образује поткомисију, која, по правилу има три члана, од којих су најмање два члана из одговарајућег образовно-научног, односно образовно-уметничког поља.

У саставу поткомисије из става 1. овог члана може бити и лице стручно за одговарајућу област, које Комисија одређује са листом одговарајућих институција (послодаваоца, професионалних удружења, тржишта рада, струковних удружења, комора итд.), које оне утврђују у складу са својим општим актима.

Стручно лице из става 2. овог члана има право на накнаду за рад у поткомисији, у складу са актом Националног савета за високо образовање.

Накнада из става 4. овог члана исплаћује се из средстава из којих се, у складу са Законом о високом образовању, финансира рад Комисије.

Члан 9.

Комисија на предлог Поткомисије из члана 6. овог правилника одређује два рецензента за анализу документације и оцени испуњености стандарда за акредитацију предметног студијског програма.

Сваки рецензент анализира документацију и оцењује:

- да ли је студијски програм направљен према стандардима за акредитацију;
- који су стандарди испуњени у целини, који делимично, а који нису испуњени.

О извршеној анализи из става 2. овог члана рецензент подноси Комисији извештај, који садржи оцену квалитета анализираних студијског програма и предлог мера за отклањање уочених слабости.

Члан 10.

Поткомисија утврђује чињенице од значаја за доношење одлуке о захтеву за акредитацију и сачињава извештај који садржи оцену предложеног студијског програма.

Члан 11.

На основу извештаја рецензента из члана 7. став 3. овог правилника и извештаја Поткомисије из члана 8. овог правилника, Поткомисија утврђује предлог одлуке о акредитацији и доставља га Комисији у року од месеца дана.

Уз предлог одлуке о акредитацији достављају се извештаји из члана 7. став 3. и члана 8. овог правилника.

Чланови поткомисија и рецензенти не смеју бити у сукобу интереса у вези захтева који се разматра. То значи да не смеју да имају радни однос или било какав пословни аранжман у тој установи.

Члан 12.

Комисија на првој седници након пријема предлога одлуке о акредитацији разматра достављени предлог и доноси одлуку о акредитацији.

Одлука о акредитацији је донета ако за њу гласа више од половине укупног броја чланова Комисије.

У поступку акредитације Комисија:

1. издаје уверење о акредитацији високошколске установе;
2. упућује високошколској установи акт упозорења, односно мишљење о отклањању недостатака и оставља рок од 30 дана за акт упозорења, односно од 7 дана за мишљење, за отклањање наведених недостатака;
3. доноси решење о одбијању захтева за акредитацију.

Члан 13.

Против решења којим се одбија захтев за акредитацију оснивач или високошколска установа могу поднети жалбу Националном савету за високо образовање, преко Комисије, у року од 30 дана од дана пријема решења.

Ако Комисија нађе да је жалба основана, а није потребно спроводити нов посебни поступак, може ствар решити друкчије и новим решењем заменити решење које се жалбом побија.

Ако Комисија нађе поводом жалбе да је спроведени поступак био непотпун, а да је то могло бити од утицаја на решавање у поступку акредитације, она може поступак допунити.

Члан 14.

Национални савет ће одбацити жалбу кад утврди да је недопуштена, неблаговремена или поднета од неовлашћеног лица.

Национални савет ће одбити жалбу кад утврди да је поступак акредитације правилно спроведен и да је решење донето у складу са законом и овим правилником.

Кад Национални савет утврди да је у поступку акредитације било пропуста, може, уз одговарајуће образложење:

- поништити решење Комисије и сам донети одлуку о захтеву за акредитацију на основу чињеница које је утврдила Комисија;

- поништити решење и наложити Комисији да понови поступак акредитације, у целини или делимично.

У поступку решавања по жалби, Национални савет може тражити од Комисије и од установе подносиоца захтева допуну података од значаја за доношење одлуке.

Одлука Националног савета је коначна.

Члан 15.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Председник
Националног савета за високо

образовање

проф. др [Дејан Поповић](#), с.р.

СТАНДАРДИ ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА ПРВОГ И ДРУГОГ НИВОА ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА

Стандард 1: Структура студијског програма

Стандард 2: Сврха студијског програма

Стандард 3: Циљеви студијског програма

Стандард 4: Компетенције дипломираних студената

Стандард 5: Курикулум

Стандард 6: Квалитет, савременост и међународна усаглашеност студијског програма

Стандард 7: Упис студената

Стандард 8: Оцењивање и напредовање студената

Стандард 9: Наставно особље

Стандард 10: Организациона и материјална средства

Стандард 11: Контрола квалитета

Додатни стандарди за студијске програме који се изводе на страном језику, за заједничке студијске програме, за ИМТ програме, за студије на даљину, и за студије у јединицама без својства правног лица ван седишта установе

Стандард 12: Студије на страном језику

Стандард 13: Заједнички студијски програм

Стандард 14: ИМТ програм

Стандард 15: Студије на даљину

Стандард 16: Студије у јединици без својства правног лица ван седишта установе

Стандард 1. Структура студијског програма

Студијски програм садржи елементе утврђене законом (који се детаљно исказују у одговарајућим стандардима)

Упутства за примену стандарда 1:

1.1 Сваки студијски програм мора да има следеће елементе:

- а. назив и циљеве студијског програма;
- б. врсту студија и исход процеса учења;
- в. стручни, академски, односно научни назив;
- г. услове за упис на студијски програм;
- д. листу обавезних и изборних студијских подручја, односно предмета, са оквирним садржајем;
- ђ. начин извођења студија и потребно време за извођење појединих врста студија;
- е. бодовну вредност сваког предмета исказану у складу са европским системом преноса бодова (ЕСПБ);

<p>ж. бодовну вредност завршног рада на основним, специјалистичким и мастерским студијама, исказану у ЕСПБ бодовима;</p> <p>з. предуслове за упис појединих предмета или групе предмета;</p> <p>и. начин избора предмета из других студијских програма;</p> <p>ј. услове за прелазак са других студијских програма у оквиру истих или сродних области студија;</p> <p>к. друга питања од значаја за извођење студијског програма.</p> <p>1.2 Обим студија се изражава бројем ЕСПБ бодова.</p> <p>а. Основне струковне студије имају 180 ЕСПБ бодова.</p> <p>б. Специјалистичке струковне студије имају најмање 60 ЕСПБ бодова.</p> <p>в. Мастер струковне студије имају 120 ЕСПБ бодова.</p> <p>г. Основне академске студије имају од 180 до 240 ЕСПБ бодова.</p> <p>д. Мастер академске студије имају најмање 60 ЕСПБ бодова када је претходно на основним академским студијама остварен обим од 240 ЕСПБ бодова и најмање 120 ЕСПБ бодова када је претходно на основним академским студијама остварен обим од 180 ЕСПБ бодова.</p> <p>ђ. Специјалистичке академске студије имају најмање 60 ЕСПБ бодова када су претходно завршене мастер академске студије.</p> <p>е. Докторске студије имају најмање 180 ЕСПБ бодова када је претходно на основним академским и дипломским академским студијама остварен обим студија од најмање 300 ЕСПБ бодова.</p> <p>ж. Одређени академски студијски програми се могу организовати интегрисано у оквиру основних академских и мастерских академских студија, са укупним обимом од највише 360 ЕСПБ бодова.</p> <p>1.3 Мање измене и допуне студијског програма, за који је високошколска установа добила дозволу за рад, не сматрају се новим студијским програмом и врше се у складу са Законом, чл. 42. ст. 2.</p>
--

<p>Стандард 2. Сврха студијског програма</p> <p>Студијски програм има јасно дефинисану сврху и улогу у образовном систему, доступну јавности.</p>
<p>Упутства за примену стандарда 2:</p> <p>2.1 Сврха студијског програма је образовање студената за препознатљиве и јасне професије и занимања. Студијски програм обезбеђује стицање компетенција које су друштвено оправдане и корисне.</p> <p>2.2 Сврха студијског програма мора бити у складу са основним циљевима високошколске установе на којој се програм изводи.</p> <p>2.3 Сврха реализације студијског програма мора бити јасно и недвосмислено формулисана.</p>

<p>Стандард 3. Циљеви студијског програма</p> <p>Студијски програм има јасно дефинисане циљеве.</p>
<p>Упутства за примену стандарда 3:</p> <p>3.1 Циљеви студијског програма укључују постизање компетенција и академских</p>

вештина, као и методе за њихово стицање. Циљеви такође могу да укључе развој креативних способности и овладавање специфичним практичним вештинама потребним за обављање професије.

- 3.2 Циљеви студијског програма су у складу са основним циљевима високошколске установе на којој се програм изводи.
- 3.3 Циљеви реализације студијског програма морају да буду јасно и недвосмислено формулисани.
- 3.4 Циљеви се усклађују са захтевима одређене области и тржишта рада, привредног развоја и дефинисаним квалификацијским оквиром.

Стандард 4: Компетенције дипломираних студената

Савладавањем студијског програма студент стиче опште и предметно-специфичне способности које су у функцији квалитетног обављања стручне, научне и уметничке делатности. Опис квалификације која произилази из студијског програма мора одговарати одређеном нивоу националног оквира квалификација.

Упутства за примену стандарда 4:

- 4.1 Савладавањем студијског програма студент стиче следеће опште способности:
 - анализе, синтезе и предвиђања решења и последица;
 - овладавања методама, поступцима и процесима истраживања;
 - развоја критичког и самокритичког мишљења и приступа;
 - примене знања у пракси;
 - развоја комуникационих способности и спретности, као и сарадње са ужим социјалним и међународним окружењем;
 - професионалне етике.
- 4.2 Савладавањем студијског програма студент стиче следеће предметно-специфичне способности:
 - темељног познавања и разумевања дисциплине одговарајуће струке;
 - решавања конкретних проблема уз употребу научних метода и поступака;
 - пројектовања, организације и контроле производње;
 - за економично коришћење природних ресурса, у складу са принципима одрживог развоја.
 - повезивања основних знања из различитих области и њихове примене;
 - праћења и примене новина у струци;
 - развоја вештина и спретности у употреби знања у одговарајућем подручју;
 - употребе информационо-комуникационих технологија у овладавању знањима одговарајућег подручја.
- 4.3 Исходи учења се описују према дескрипторима исхода учења *националног оквира квалификација*, које предлаже Национални савет за високо образовање, а усваја Министарство.

Стандард 5: Курикулум

Курикулум студијског програма садржи листу и структуру обавезних и изборних предмета и модула и њихов опис. Основна изборност уметничких студија уграђена је

у главни предмет.

Упутства за примену стандарда 5:

- 5.1 Структура курикулума обухвата распоред предмета и модула по семестрима, триместрима, односно блоковима, фонд часова активне наставе и ЕСПБ бодове.
- 5.2 Они облици наставе чији се обим изражава бројем часова рачунају се као „активна настава“.
- 5.3 Ради равномерности оптерећења студената број ЕСПБ бодова по семестрима мора бити 30, а по триместрима 20, уз толеранцију од 20 %.
- 5.4 Студијски програм основних студија, мастер студија или интегрисаних студија мора се разликовати од других одговарајућих студијских програма установе за најмање 35 % од укупног броја ЕСПБ бодова, при чему тих 35 % чине предмети са активном наставом из скупа стручно-апликативних, научних и стручних, односно уметничких предмета.
- 5.5 Студијски програм са модулима мора имати заједничке основе у износу од најмање 25 % од укупног броја ЕСПБ.
- 5.6 Опис предмета садржи назив, тип предмета, годину и семестар студија, број ЕСПБ бодова, име наставника, циљ курса са очекиваним исходима, знањима и компетенцијама, предуслове за похађање предмета, садржај предмета, препоручену литературу, методе извођења наставе, начин провере знања и оцењивања и друге податке.
- 5.7 У структури студијског програма на основним академским студијама, осим за поље уметности, заступљене су следеће групе предмета у односу на укупан број ЕСПБ бодова, и то:
 - академско-општеобразовне - око 15 %,
 - теоријско-методолошке - око 20 %,
 - научно, односно уметничко-стручне - око 35 % и
 - стручно-апликативне - око 30 %.
- 5.8 У структури студијског програма на основним струковним студијама, осим за поље уметности, заступљене су следеће групе предмета у односу на укупан број ЕСПБ бодова, и то:
 - академско-општеобразовне - око 15 %,
 - стручне, односно уметничко-стручне - око 40 % и
 - стручно-апликативне - око 45 %.
- 5.9 У структури студијског програма, изборни предмети заступљени су са најмање 20%, осим за поље медицине, у односу на укупан број ЕСПБ бодова на основним студијама и са најмање 30 % у односу на укупан број ЕСПБ бодова на мастер студијама.
- 5.10 Саставни део курикулума студијског програма мастер струковних студија је стручна пракса у трајању од најмање 240 часова, односно 120 часова по години, која се реализује у привредним организацијама или јавним институцијама.
- 5.11 Завршни рад на мастер струковним студијама је пројект у којем се решава практични проблем.
- 5.12 Завршни рад је обавезан на свим нивоима студија и свим студијским програмима.

5.13 На оба нивоа студија и на свим годинама, активна настава мора бити заступљена са најмање 600 часова годишње или 20 часова недељно, а највише са 900 часова годишње или 30 часова недељно. Од тога:

- на првом нивоу студија најмање 50% су предавања, од 600 часова активне наставе
- на завршној години другог нивоа студија и интегрисаних студија највише 50 % је студијски истраживачки рад, а од остатка најмање 50% предавања.
- при прорачуну оптерећења часова и студијског истраживачког рада дели се са 2.

МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ

Курикулум студијског програма за академске студије из одговарајућих научних области у оквиру образовног научно-поља медицинских наука мора да садржи обавезне заједничке основе и могућности за специјалне студијске модуле, уколико је предвиђено да их курикулум садржи. Специјални студијски модули треба да буду из предмета непосредно везаних за медицину, било да су лабораторијски или клинички, биолошки или бихејвиорални, оријентисани на истраживања или дескриптивни. Курикулум студијског програма треба да садржи најмање 10 % изборних предмета.

ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ НАУКЕ

Саставни део курикулума студијских програма за основне и мастерске студије у области техничко-технолошких наука је стручна пракса и практичан рад у трајању од најмање 90 часова, која се реализује у одговарајућим научноистраживачким установама, у организацијама за обављање иновационе активности, у организацијама за пружање инфраструктурне подршке иновационој делатности, у привредним друштвима и јавним установама.

У области биотехничких наука, у подручју пољопривреде и шумарства, студенти током основних студија реализују радну праксу у трајању од најмање 90 часова, производну праксу у трајању од најмање 90 часова и технолошко-организациону праксу у трајању од најмање 90 часова.

ТРАЈАЊЕ И РЕАЛИЗАЦИЈА ПЕДАГОШКЕ ПРАКСЕ

Високошколске установе које реализују педагошке студијске програме морају обезбедити педагошку праксу у II, III и IV години студија од минимум 90 сати годишње. На петој години студија педагошка пракса је 180 сати и 6 ЕССБ бодова. Педагошке праксе се изводе у педагошким установама.

За високошколске установе које у оквиру студијских програма немају педагошка образовања, а чији би свршени студенти требало да буду наставници стручних предмета у средњим школама, морају, сходно Закону о основама система образовања и васпитања, имати образовање из психолошких, педагошких и методичких дисциплина стечено на високошколској установи у току студија или након дипломирања, од најмање 30 ЕСПБ и 6 ЕСПБ праксе у педагошким установама.

УМЕТНОСТ

Структура студијског програма на основним академским студијама у пољу уметности садржи следеће групе предмета изражене у ЕСПБ бодовима, тако да су:

- уметничке групе предмета заступљене од око 50 %,
- теоријско-уметничке групе предмета заступљене од око 30 %,
- остале групе предмета заступљене од око 20 %.

Структура студијског програма на основним струковним студијама у пољу

уметности садржи следеће групе предмета изражене у ЕСПБ бодовима, тако да су:

- уметничке и теоријско-уметничке групе предмета заступљене са око 50 %,
- стручно-апликативне групе предмета заступљене са око 30 %,
- остале групе предмета заступљене са око 20 %.

Структура студијског програма на мастерским академским студијама у пољу уметности садржи следеће групе предмета изражене у ЕСПБ бодовима, тако да су:

- уметничке и теоријско-уметничке групе предмета заступљене од око 70 %,
- остале групе предмета заступљене са око 30 %.

Структура студијског програма на мастерским струковним студијама у пољу уметности садржи следеће групе предмета изражене у ЕСПБ бодовима, тако да су:

- уметничке и теоријско-уметничке групе предмета заступљене са око 45 %,
- стручно-апликативне групе предмета заступљене око 45 %,
- остале групе предмета заступљене око 10 %.

Број ЕСПБ бодова који одговара изборним предметима на једном студијском програму је:

- на основним студијама најмање 20 %,
- на мастерским студијама најмање 30 %,
- на интегрисаним студијама најмање 25 %.

Стандард 6: Квалитет, савременост и међународна усаглашеност студијског програма

Студијски програм је усклађен са савременим светским токовима и стањем струке, науке и уметности у одговарајућем образовно-научном, односно образовно-уметничком пољу и упоредив је са сличним програмима на иностраним високошколским установама, а посебно у оквиру европског образовног простора.

Упутства за примену стандарда 6:

- 6.1 Студијски програм нуди студентима најновија научна, уметничка, односно стручна сазнања из одговарајуће области.
- 6.2 Студијски програм је целовит и свеобухватан и усаглашен је са другим програмима високошколске установе.
- 6.3 Студијски програм је усклађен са најмање три акредитована програма иностране високошколске установе, од којих су најмање два из високошколских установа европског образовног простора.
- 6.4 Студијски програм је формално и структурно усклађен са утврђеним предметно специфичним стандардима за акредитацију.
- 6.5 Студијски програм је усаглашен са европским стандардима у погледу услова уписа, трајања студија, услова преласка у наредну годину, стицања дипломе и начина студирања.

МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ

Интегрисане академске студије првог и другог степена (студије медицине), за стицање академског и стручног звања „доктор медицине“, трају 6 година или 5.500 часова теоријске и практичне наставе, самосталног рада студената и праксе у здравственим установама у складу са Директивом 2005/36/ЕК Европског парламента и Савета Европе од 7. септембра 2005. о признавању професионалних

квалификација у делу који се односи на докторе медицине.

Оспособљавање за медицинску сестру опште неге, у складу са истом директивом, састоји се од најмање 4.600 сати теоријског и клиничког оспособљавања у пуној сатници током најмање три године стручног образовања или струковних студија, а које може бити исказано у одговарајућим ЕСПБ бодовима. Трајање теоријског оспособљавања из става 2. овог члана представља најмање једну трећину, а трајање клиничког оспособљавања најмање једну половину минималног трајања оспособљавања.

Сврха Директиве 93/16 Европског савета је олакшање слободног кретања медицинских радника путем узајамног признавања примарних и специјалистичких квалификација држављана ЕЕА (европске економске регије).

Стандард 7: Упис студената

Високошколска установа у складу са друштвеним потребама и својим ресурсима уписује студенте на одговарајући студијски програм на основу успеха у претходном школовању и провере њиховог знања, склоности и способности.

Упутства за примену стандарда 7:

- 7.1 Број студената који се уписују на одговарајући студијски програм утврђује се на основу расположивих просторних и кадровских могућности високошколске установе.
- 7.2 Врста знања, склоности и способности које се проверавају при упису одговарају природи студијског програма и начин те провере одговара карактеру студијског програма и објављује се у конкурсу.

Стандард 8: Оцењивање и напредовање студената

Оцењивање студената врши се непрекидним праћењем рада студената и на основу поена стечених у испуњавању предиспитних обавеза и полагањем испита.

Упутства за примену стандарда 8:

- 8.1 Студент савлађује студијски програм полагањем испита, чиме стиче одређени број ЕСПБ бодова, у складу са студијским програмом.
- 8.2 Сваки предмет у програму има одређени број ЕСПБ бодова који студент остварује када са успехом положи испит.
- 8.3 Број ЕСПБ бодова утврђује се на основу радног оптерећења студента у савлађивању одређеног предмета и применом јединствене методологије високошколске установе за све студијске програме.
- 8.4 Успешност студената у савлађивању одређеног предмета континуирано се прати током наставе и изражава се поенима. Максимални број поена које студент може да остварина предмету је 100.
- 8.5 Студент стиче поене на предмету кроз рад у настави и испуњавањем предиспитних обавеза и полагањем испита. Минимални број поена које студент може да стекне испуњавањем предиспитних обавеза током наставе је 30, а максимални 70.
- 8.6 Сваки предмет из студијског програма има јасан и објављен начин стицања поена. Начин стицања поена током извођења наставе укључује број поена које студент стиче по основу сваке појединачне врсте активности током наставе

или извршавањем предиспитне обавезе и полагањем испита.

- 8.7 Укупан успех студента на предмету изражава се оценом од 5 (није положио) до 10 (одличан). Оцена студента је заснована на укупном броју поена које је студент стекао испуњавањем предиспитних обавеза и полагањем испита, а према квалитету стечених знања и вештина.

Стандард 9: Наставно особље

За реализацију студијског програма обезбеђено је наставно особље с потребним научним, уметничким и стручним квалификацијама. Наставници имају обавезу да усавршавају своје наставничке, научне или уметничке компетенције.

Упутства за примену стандарда 9:

- 9.1 Број наставника одговара потребама студијског програма и зависи од броја предмета и броја часова на тим предметима. Укупан број наставника мора бити довољан да покрије укупан број часова наставе на студијском програму, тако да наставник остварује просечно до 180 часова активне наставе (предавања, консултације, вежбе, практичан рад и теренски рад) годишње, односно до 6 часова недељно са толеранцијом од 10 % . (Brisati prosek ili povećati ga na 8 sa tolerancijom od 10 %). Ангажовање по наставнику не може бити веће од 12 часова активне наставе недељно на свим високошколским установама у Србији. Ако наставник држи вежбе, рачуна се да два часа вежби одговара једном часу предавања. Предмет на студијама на даљину оптерећује наставника/сарадника са 50% оптерећења које би имао за студије на класичан начин.
- 9.2 Од укупног броја часова активне наставе предавања на студијском програму најмање 70% изводе наставници у радном односу са пуним радним временом, а за студијске програме у пољу уметности тај број не може бити мањи од 50 %.Најмање 80 % укупног броја наставника у радном односу са пуним радним временом, морају бити у звањима: предавач, виши предавач, професор струковних студија, доцент, ванредни професор и редовни професор. Наставници у радном односу са пуним радним временом изводе најмање 50% предавања из предмета који припадају следећим кључним категоријама: научно и стручно-апликативним на основним, мастерским и специјалистичким академским студијама, односно стручним и стручно-апликативним на основним, мастерским и специјалистичким струковним студијама; уметничким, теоријско-уметничким и стручно-апликативним на основним и специјалистичким академским, односно основним, мастер и специјалистичким струковним студијама у пољу уметности, уметничким и теоријско-уметничким на мастерским академским студијама у пољу уметности.
- 9.3 Број сарадника одговара потребама студијског програма и зависи од броја предмета и броја часова на тим предметима. Укупан број сарадника на студијском програму мора да буде довољан да покрије укупан број часова наставе на том програму, тако да сарадници остварују просечно до 300 часова активне наставе годишње, односно до 10 часова недељноса толеранцијом од 20%,осим у пољу уметности.(Brisati prosek) Ангажовање по сараднику не може бити веће од 16 часова активне наставе недељно на свим високошколским установама у Србији, штоје i maksimalni prosek Ustanove:
- 9.4 Научне, уметничке и стручне квалификације наставног особља одговарају образовно-научној и образовно-уметничкој области и нивоу њихових задужења.

Наставник мора да има најмање пет референци из уже научне, уметничке, односно стручне области из које изводи наставу на студијском програму.

9.5 Подаци о наставницима и сарадницима (радна биографија, избори у звања, референце) морају бити доступни јавности.

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКЕ НАУКЕ

Настава је организована тако да у групи за предавања на основним студијама има до 80 студената, у групи за вежбе до 25 студената и у групи за лабораторијске вежбе до 1 студената, са толеранцијом од 10%.

Настава је организована тако да у групи за предавања на мастерским студијама има до 25 студената, у групи за вежбе до 15 студената и у групи за лабораторијске вежбе до 10 студената, са толеранцијом од 10%.

Наставник мора да има најмање пет репрезентативних референци из образовно-научне области у којој изводи наставу на студијском програму, које укључују: монографије, књиге, прегледне чланке, научне и стручне радове, уџбеник, практикум или збирку задатака, патенте и софтверска решења.

ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ

За квалитетно извођење студијских програма у пољу друштвено-хуманистичких наука потребно је испунити нормативе у погледу броја студената по наставним групама, тако да је:

- величина групе за предавања на основним студијама за општеобразовне и теоријско-методолошке предмете до 300 студената са толеранцијом од 10 %, а за научно-стручне и стручно-апликативне до 200 студената са толеранцијом од 10 %;
- величина групе за вежбе на основним студијама за општеобразовне и теоријско-методолошке предмете до 70 студената са толеранцијом од 10 %, а за научно-стручне, стручне и стручно-апликативне до 50 студената са толеранцијом од 10 %;
- величина групе за предавања на мастерским студијама до 50 студената са толеранцијом од 10 %;
- величина групе за вежбе на мастерским студијама до 25 студената са толеранцијом од 10 %.

МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ

Укупан број наставника мора да буде довољан да покрије укупан број часова наставе на студијским програмима које високошколска установа реализује, тако да наставник остварује просечно 180 часова годишње, односно 6 часа недељно са толеранцијом од 10 %. (Brisati Prosek ili povećati ga na 8 sa tolerancijom od 10%). Максимално ангажовање по наставнику не може бити веће од 12 часова недељно. У број часова улази ангажовање наставника на свим акредитованим студијским програмима.

Максималан број студената у групи за практичну наставу на претклиничким предметима је 15, а на клиничким⁷. Максималан број студената у групи за теоријску наставу је 80, са толеранцијом од 10%.

Научна способност наставника и сарадника вреднује се у складу са прописима којим се уређује образовање и научна делатност.

ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ НАУКЕ

За квалитетно извођење студијских програма основних и мастерских академских

студија у пољу техничко-технолошких наука потребно је да високошколска установа испуни нормативе у погледу броја студената по наставним групама. За основне студије величина групе за предавања је до 180 студената, групе за вежбе до 60 студената и групе за лабораторијске вежбе до 20 студената, све са толеранцијом од 10%. За квалитетно извођење студијских програма мастер студија величина групе за предавање је до 32 студента, групе за вежбе до 16 студената и групе за лабораторијске вежбе до 8 студената, све са толеранцијом од 10%.

Репрезентативне референце наставног особља у техничко-технолошким наукама су: научни и стручни радови објављени у међународним и домаћим часописима, радови штампани у зборницима са научних и стручних скупова, монографије, уџбеници, прегледни чланак, збирка задатака, практикум, патенти, нови производи или битно побољшани постојећи производи, нове биљне врсте, нове врсте стоке и нове технологије.

УМЕТНОСТ

Настава на високошколским установама у пољу уметности се изводи као:

- индивидуална;
- групна;
- колективна.

Организација наставе базира се на сва три начина извођења наставе, у зависности од врсте и природе предмета.

Величина групе код групне наставе, у зависности од врсте и природе предмета, јесте од 2 до 20 студената.

Колективна настава организује се за групу до 300 студената.

Максимално ангажовање по наставнику не може бити веће од 12 контакт часова недељно, а по сараднику од 16 часова недељно.

Репрезентативне референце за образовно-уметничку област музичке уметности су:

- уметничка дела из области музике (композиторско стваралаштво) изведена на концертима у земљи и иностранству,
- уметничка дела из области музике изведена на фестивалима у земљи и иностранству - солиста на концерту (дело изведено у целини) са симфонијским или камерним оркестром, солиста у вокално-инструменталном делу, целовечерњи концерт, реситал, улога у оперској представи,
- концерти и оперске представе у земљи и иностранству (извођачка делатност);
- концерти и оперске представе на фестивалима у земљи и иностранству;
- мајсторски курсеви, семинари, радионице, јавна предавања у земљи и иностранству;
- учешће на музичким такмичењима у земљи и иностранству,
- учешће у раду жирија на музичким такмичењима националног и међународног
- карактера;
- награде и признања за уметнички рад;
- објављена теоријска или уџбеничка дела у земљи и иностранству (књиге и стручна периодика), објављен CD (са рецензијом).

Репрезентативне референце за образовно-уметничку област драмске и извођачке

уметности су:

- јавно извођење уметничког дела у редовном приказивању у јавности;
- јавно извођење уметничког дела на смотрема и фестивалима;
- комерцијална реализација уметничког дела;
- учествовање или вођење посебних уметничких курсева, семинара или мајсторских радионица у земљи и иностранству;
- учешће у раду жирија на домаћим и страним фестивалима;
- награде и признања за уметнички рад у земљи и иностранству;
- објављена теоријска или уџбеничка дела у земљи и иностранству (књиге и стручна периодика).

Репрезентативне референце за образовно-уметничку област ликовне и примењене уметности и дизајна су:

- јавно излагање уметничког дела на самосталним изложбама;
- јавно излагање уметничког дела на колективним жирираним изложбама и манифестацијама;
- комерцијална реализација уметничког дела;
- учествовање или вођење посебних уметничких курсева, семинара или мајсторских радионица у земљи и иностранству;
- учешће на домаћим или међународним конкурсима уметничких дела;
- учешће у раду жирија на домаћим и страним изложбама, конкурсима и манифестацијама;
- награде и признања за уметнички рад у земљи и иностранству;
- објављена теоријска или уџбеничка дела у земљи и иностранству (књиге и стручна периодика).

Референце за област наука о уметностима се утврђују у складу са стандардима који важе за област науке.

Стандард 10: Организациона и материјална средства

За извођење студијског програма обезбеђују се одговарајући људски, просторни, техникотехнолошки, библиотечки и други ресурси који су примерени карактеру студијског програма и предвиђеном броју студената.

Упутства за примену стандарда 10:

- 10.1 За извођење студијског програма високошколска установа обезбеђује одговарајући простор за извођење наставе, односно објекте са најмање 4 m² бруто простора по студенту, односно 2 m² за извођење наставе по сменама, осим за поље уметности. Наведена квадратура се израчунава као однос укупног бруто простора и укупног броја акредитованих студената на установи на свим студијским програмима и на свим годинама.
- 10.2 У случају да установа изнајмљује простор, уговор о закупу мора бити закључен на најмање 5 година и мора садржати опис структуре.
- 10.3 Високошколска установа има амфитеатре, учионице, лабораторије или сличне просторије за извођење наставе, библиотечки простор и читаоницу, у складу са потребама студијског програма, примерене одређеним образовно-научним, односно образовно-уметничким пољима. Високошколска установа обезбеђује

место у амфитеатру, учионици и лабораторији за сваког студента на студијском програму.

- 10.4 Високошколска установа обезбеђује сву потребну техничку опрему за савремено извођење наставе.
- 10.5 Библиотека располаже са најмање 100 библиотечких јединица релевантних за извођење студијског програма високошколске установе
- 10.6 Високошколска установа обезбеђује покривеност свих предмета одговарајућом уџбеничком литературом, училима и помоћним средствима која су расположива на време и у довољном броју за нормално одвијање наставног процеса тог студијског програма.
- 10.7 За извођење студијског програма обезбеђена је потребна информациона технологија.
- 10.8 За извођење студијског програма мастер академских студија, осим за поље уметности, високошколска установа доказује испуњеност услова за обављање научноистраживачког рада тако што је акредитована као научноистраживачка установа, у складу са законом.

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКЕ НАУКЕ

За образовно-научно поље природно-математичких наука обезбеђује се додатни лабораторијски простор за извођење експерименталне наставе, услови за наставу на терену и други услови у складу са потребама студијског програма и броја студената на предметима из којих се изводи експериментална настава.

МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ

Лабораторије, односно наставне базе за извођење практичне наставе на претклиничким предметима капацитетом и величином одговарају броју студената који се уписују и специфичностима студија и наставних предмета, тако да капацитет не буде мањи од 20 % од укупног броја уписаних студената.

Клиничка обука студената захтева повезаност универзитета, тј. медицинских факултета са клиникама као партнерима у медицинском образовању.

Клиничке базе и клинички наставни капацитети морају да покривају одговарајуће клиничке предмете студијског програма. Високошколска установа у оквиру образовно-научног поља медицинских наука склапа уговоре о сарадњи којима се дефинишу одговорности сваке стране са сваком клиником коју користи као наставну базу.

ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ НАУКЕ

За извођење студијских програма морају бити обезбеђене одговарајуће наставно-научне базе, сопствене и у привреди.

Сопствене наставно-научне базе су: наставне лабораторије, научне и истраживачко-развојне лабораторије, технички центри и друге научне, истраживачко-развојне и иновационе јединице у саставу високошколске установе.

Наставно-научне базе у привреди су: институти, центри изузетних вредности, организације за обављање иновационе активности, организације за пружање инфраструктурне подршке иновационој делатности и предузећа за производњу хране, репроматеријала, опреме и услуга.

Наставне базе су опремљене потребном мерном, демонстрационом, рачунарском и информационо-комуникационом опремом за извођење наставних активности експерименталног, демонстрационог и симулационог карактера из свих предмета у

оквиру група научно-стручних и стручно-апликативних предмета.

У области биотехничких наука морају бити обезбеђена одговарајућа огледна добра у поседу високошколске установе или по основу коришћења у закуп, укупне површине од најмање 100 хаобрадивог земљишта на којем се производе различите биљне врсте и узгајају различите врсте стоке, расадничка и семенарска производња, уз примену савремене технологије подржане квалитетном механизацијом сходно захтевима студијских програма. У подручју шумарства морају бити обезбеђена одговарајућа огледна добра у поседу високошколске установе или по основу коришћења у закуп, укупне површине од најмање 1000 хаземљишта, на којем се узгајају различите врсте шумских састојина, производња семена и расадничког материјала уз примену савремене технологије, подржане квалитетном механизацијом.

Садржаји на огледним добрима одговарају захтевима студијских програма који се реализују у високошколској установи.

Високошколске установе које нису у биотехничким наукама а имају студијске програме из пољопривреде и шумарства имају минималну стручну праксу као и високошколске установе у биотехничким наукама. За програме из пољопривреде високошколска установа мора имати на коришћењу најмање 50 ха под шумским састојинама.

Ово се односи и на високошколске установе у биотехничким наукама и високошколским јединицама ван седишта установе које уписују до 200 студената на првим годинама студија.

УМЕТНОСТ

За извођење студијског програма обезбеђен је одговарајући простор за извођење наставе са најмање 5 м² бруто простора по студенту.

За извођење студијског програма обезбеђени су потребни посебни простори у зависности од специфичности уметничке области: радионице, лабораторије, простор за изложбе, концертна дворана, тонски и оперски студио, позоришна сала, сала за пројекције филмова, ТВ студио и сл.

За извођење студијског програма обезбеђена је потребна опрема за савремено извођење наставе, у зависности од специфичности уметничке области.

Стандард 11: Контрола квалитета

Контрола квалитета студијског програма спроводи се редовно и систематично путем самовредновања, акредитацијом и спољашњом провером квалитета.

Упутства за примену стандарда 11:

11.1 Контрола квалитета студијског програма подразумева редовно и систематично праћење његове реализације и предузимање мера за унапређење квалитета у погледу курикулума, наставе, наставног особља, оцењивања студената, уџбеника и литературе.

11.2 Контрола квалитета студијског програма се обавља у унапред одређеним временским периодима који за самовредновање износи највише три године, за акредитацију највише пет година, а за спољашњу проверу квалитета највише осам година.

11.3 У контроли квалитета студијског програма обезбеђена је активна улога студената и њихова оцена квалитета програма.

Стандард 12: Студије на страном језику

Високошколска установа може организовати студијски програм на страном језику за сваку област и свако образовно-научно поље, ако поседује људске и материјалне ресурсе који омогућају да се наставни садржај може остварити у складу са стандардима.

Упутства за примену стандарда 12:

- 12.1 Када се настава изводи на страном језику наставници и сарадници морају имати одговарајуће компетенције за извођење наставе на том језику.
- 12.2 За извођење наставе на страном језику установа обезбеђује минимално 100 библиотечких јединица на том језику.
- 12.3 Установа обезбеђује наставни материјал и учила на језику на којем се изводи настава.
- 12.4 Службе које раде са студентима морају бити оспособљене за давање услуга на страном језику.
- 12.5 Јавне исправе и административна документација се издају на обрасцу који је штампан двојезично на српском језику ћиричним писмом и на језику и писму на којем се изводи настава.
- 12.6 Студенти морају поседовати задовољавајуће језичке компетенције из страног језика на којем се изводи студијски програм.
- 12.7 Студијски програм на страном језику се акредитује као посебан студијски програм (осим ако се студијски програм акредитује на српском и енглеском језику).
- 12.8 Уз комплетну документацију која се подноси за акредитацију студијског програма на српском језику, установа за акредитацију истог програма на енглеском језику подноси: превод свих стандарда, додатак дипломи, књигу предмета и књигу наставника на енглеском језику.
- 12.9 Активна настава на студијским програмима који се изводе на енглеском језику се не укључује у прорачун оптерећења наставника, сарадника и ненаставног особља, уколико је исти програм акредитован и на српском језику. Број студената се у наведеном случају не узима у обзир при одређивању потребног простора.
- 12.10 Додатак за акредитацију студијског програма на енглеском језику не постоји.

Стандард 13: Заједнички студијски програм

Под заједничким студијским програмом (ЗС-програм) подразумева се студијски програм за стицање свих облика заједничких диплома који организују и изводе више високошколских институција са статусом правног лица.

Заједнички студијски програми воде стицању заједничке дипломе, двоструке (две) дипломе, или једне дипломе коју издаје установа одређена међусобним споразумом установа учесница.

Упутства за примену стандарда 13:

- 13.1 ЗС-програм се могу организовати из једне или из више области (ИМТ студијски програми) на свим нивоима и за обе врсте студија високог образовања. Заједнички студијски програм могу да изводе акредитоване високошколске установе. Уколико је нека од високошколских установа регистрована у другој земљи, она мора бити акредитована у тој земљи.
- 13.2 Високошколске установе које организују и изводе ЗС склапају уговор којим се

регулишу сви елементи неопходни за реализацију студијског програма.

- 13.3 Две или више високошколских установа могу поднети захтев за акредитацију ЗС-програма ако заједно обезбеђују више од 70% часова активне наставе на студијском програму, а за студијске програме у пољу уметности тај удео не може бити мањи од 50%, са наставницима у радном односу са пуним радним временом. Материјал за акредитацију је јединствен, тако да захтев за акредитацију заједно подносе све укључене високошколске установе. У документацији за акредитацију потребно је навести све елементе који дефинишу учешће сваке високошколске установе у реализацији студијског програма.
- 13.4 ЗС-програми се остварују у седиштима акредитованих високошколских институција, при чему се прецизно дефинишу делови студијског програма који се реализују у појединим седиштима.
- 13.5 Конкурс за упис студената на ЗС-програме заједнички објављују акредитоване високошколске установе.
- 13.6 Диплому и додатак дипломи потписују овлашћена лица акредитованих високошколских установа које учествују у реализацији ЗС-програма у случају заједничке дипломе, односно лица која су овлашћена да потписују двоструку диплому, односно овлашћено лице установе која по споразуму учесника у програму издаје једну диплому.
- 13.7 Диплома и додатак дипломи се издају на прописаном обрасцу на српском језику ћириличким писмом, на језику организатора заједничког програма и на енглеском језику.

Стандард 14: ИМТ студијски програм

Под ИМТ студијским програмима подразумевају се интердисциплинарни, мултидисциплинарни и трансдисциплинарни студијски програми који обухватају материју из две или више области из истог или различитих научних поља.

ИМТ студијски програми се могу организовати у оквиру студија сва три нивоа и обе врсте високог образовања.

Упутства за примену стандарда 14:

- 14.1 Захтев за акредитацију ИМТ студијског програма може поднети једна или више високошколских установа које морају имати уверење о акредитацији.
- 14.2 Стручне, академске и научне називе, предлаже подносилац захтева за акредитацију ИМТ студијског програма који упућује на акредитацију.
- 14.3 У поступку акредитације студијског програма формулише се и одговарајући ИМТ стручни, академски, односно научни назив, који утврђује Национални савет за високо образовање на предлог Конференције универзитета Србије и Конференције академија струковних студија Србије. Тако утврђен назив се наводи у решењу о акредитацији.
- 14.4 Приликом формулисања стручних, академских и научних назива који се стичу завршетком ИМТ студија, користи се комбинација целине или делова две најважније области које чине дати интердисциплинарни програм.
- 14.5 Две најважније области и њихов редослед у називу утврђују се на основу броја ЕСПБ бодова које дате области имају у студијском програму
- 14.6 Факултет, универзитет или висока школа академских или струковних студија са својством правног лица подносе самостално пријаву за акредитацију ако

обезбеђују више од 70% комплетног наставног кадра потребног за реализацију студијског програма у радном односу са пуним радним временом ма високошколској установи.

14.7 У случају када се ИМТ програм остварује у оквиру међународне сарадње, подносилац захтева мора обезбедити најмање 50% комплетног наставног кадра потребног за реализацију студијског програма, ако преосталих 20% покрива гостујућим професорима са акредитованих иностраних универзитета

14.8

Стандард 15: Студије на даљину

Студијски програм заснован на методама и технологијама образовања на даљину подржан је ресурсима који обезбеђују његово квалитетно извођење.

Високошколска установа може организовати студијски програм на даљину за сваку област и свако образовно-научно и образовно-уметничко поље ако се наставни садржај, подржан расположивим ресурсима, може квалитетно усвојити кроз студије на даљину и ако се обезбеђује исти ниво знања дипломираних студената, иста ефикасност студирања и исти ранг (квалитет) дипломе као и у случају уобичајеног начина реализације студијског програма.

Упутство за примену стандарда 15:

Програм

15.1 Студијски програм на даљину може бити акредитован само ако високошколска установа има важећу акредитацију за студијски програм под истим називом који се реализује на класичан начин у седишту установе.

Процес наставе и комуникација

15.2 Садржај предмета студијског програма је савремено конципиран и прилагођен учењу на даљину са назначеним потребним временом за консултације (по утврђеном распореду).

15.3 *On line* настава на даљину реализује се у дефинисаним терминима по утврђеном и објављеном распореду.

Пакет материјала за учење на даљину

15.4 Наставни материјал у погледу квалитета, садржаја и обима у потпуности одговара циљевима образовања, наставном плану и програмима предмета и прилагођен је за самостално успешно овладавање потребним знањем.

15.5 Правилником о извођењу студија на даљину, обезбеђено је континуирано усавршавање материјала за учење.

15.6 Упутства за учење која обезбеђује високошколска установа садрже конкретне предлоге и сугестије у вези стратегије учења студената и самосталне провере знања.

15.7 Високошколска установа је у обавези да осигура употребу адекватних медија и технологија који одговарају природи програма, као и одговарајућу обуку и стручну подршку за наставнике и сараднике.

Еквивалентност квалитета дипломе класичног система учења и учења на даљину

15.8 Студијски програм на даљину може да се организује за сваку област и свако образовно-научно и образовно-уметничко поље, ако се наставни садржај може квалитетно усвојити кроз студије на даљину и ако обезбеђује исте исходе

учења, ефикасност студирања и ниво квалификације као и у случају класичног начина реализације студијског програма.

- 15.9 Метод рада, наставни кадар и информационо-комуникациона платформа за студије на даљину обезбеђују исти квалитет дипломе као и у случају класичног учења.
- 15.10 Као и код класичних студија, студијски програм је формално и структурно усклађен са најмање три акредитована програма иностраних високошколских установа, од којих су најмање два из установа европског образовног простора.

Упис

- 15.11 Упис студената на студијске програме који се реализују на даљину обавља се по истим критеријумима који важе за студијске програме који се реализују на класичан начин.
- 15.12 Студенти уписани на студије на даљину имају проходност за наставак студија на одговарајући програм који се изводи на класичан начин и обрнуто, на начин и под условима дефинисаним актима високошколске установе.

15.13 Број студената прве године за који се акредитује студијски програм на даљину не може да буде већи од 30% укупног броја студената високошколске установе на програмима који се реализују на класичан начин.

Оцењивање и напредовање студената

- 15.14 Подсистем за проверу знања студената је интегрисан у систем за управљање процесом учења на даљину и подржава сигурносну функцију код идентификације студената, наставника и сарадника, као и различите облике учења и провере знања (консултације, самопровера, тестирање, извештаји, испит), чиме се стичу одговарајуће компетенције.
- 15.15 Обезбеђена је сигурност утврђивања идентитета студената код тестирања.
- 15.16 Контрола и оцењивање знања студената спроводе се кроз различите форме предиспитних провера и кроз завршни испит, под истим условима као и код класичних студија.
- 15.17 Испит се полаже у седишту високошколске установе, односно у објектима наведеним у дозволи за рад високошколске установе.

Наставно особље

- 15.18 Високошколска установа има квалификовано и компетентно наставно особље за извођење студијског програма који се реализује студијама на даљину. Наставници су одговорни за писање наставног материјала, тестова за предиспитне провере и за завршни испит, као и за усклађивање свих активности на савлађивању потребног знања.
- 15.19 Сви наставници и сарадници који учествују у реализацији СП имају искуство у припреми материјала за студије на даљину, или је извршена одговарајућа обука, са адекватним сертификатима као предусловима за компетентност рада на даљину.
- 15.20 Један наставник покрива највише три предмета у семестру. Консултације са студентима обављају наставници или сарадници. Један наставник, односно сарадник може да обавља консултације са највише 80 студената у једном семестру.
- 15.21 Потребан број наставника и сарадника у сталном радном односу је 70 % од минималног броја наставника и сарадника који су потребни за извођење

студијског програма. Укупан потребан број наставника и сарадника одређује се као код класичног начина извођења студија.

15.22 Постоји одговорни наставник - руководилац студијског програма који се обавља учењем на даљину.

Ресурси (опрема, библиотека и простор)

15.23 Високошколска установа обезбеђује опрему и комуникационо-информатичке технологије за успостављање и одржавање двосмерне комуникације на линији наставник-студент ради реализације образовних активности на даљину (делови наставе, консултације, самопровере, провере знања у склопу предиспитних обавеза, пројекти, семинарски радови и сл.). У оквиру система за управљање процесом учења на даљину високошколска установа мора да обезбеди:

- а. једну сопствену или закупљену интегрисану рачунарску платформу која има адекватне техничке карактеристике за учење на даљину (DLS-DistanceLearningSystem), са специјализованим софтвером за смештај и дистрибуцију мултимедијалних наставних садржаја намењених за самостално усвајање (текст, звучне и видео информације) и за комплетно управљање процесом учења;
- б. различите облике наставе: јавно емитовање временски планираног наставног догађаја (емитовање предавања или дискусија наставника/стручњака снимљене уз помоћ видео камера уживо или раније направљеног и припремљеног видео снимка), испоруку предавања и мултимедијалних наставних материјала са сервера и консултације за вођено и неформално путем дискусионих форума;
- в. јединствен кориснички интерфејс који подржава више категорија корисника, укључујући студенте, наставнике и административно особље;
- г. квалитетну двосмерну комуникацију наставника и сарадника са студентима која омогућава услуге електронске поште, дискусионих форума и дискусија у реалном времену;
- д. обавезу евидентирања времена које студент проведе на проучавању наставног материјала и проверу и оцењивање студената помоћу тестова, а уз подршку и под контролом специјализованог софтверског пакета;
- ђ. високу поузданост система кроз одговарајући систем контроле приступа и заштите садржаја;
- е. дефинисање овлашћења за постављање материјала од стране наставника и сарадника, административног особља и студената;
- ф. комуникацију наставника и сарадника са студентима која укључује употребу електронске поште, дискусионих форума и дискусија у реалном времену;
- г. проверу и оцењивање студената на даљину (самопровере, предиспитне провере, подношење извештаја, испит);
- х. евидентирање приступа систему од стране свих корисника.

15.24 Инфраструктура система за учење на даљину мора бити тако пројектована и одржавана да обезбеди поверљивост и интегритет података, односно континуитет наставног процеса.

15.25 Високошколска установа обезбеђује приступ сопственој или другим

одговарајућим библиотекама, а посебно организацијама које су специјализоване за испоруку у електронском облику уџбеника и других наставних и научних публикација.

15.26 Високошколска установа располаже простором који по величини и условима обезбеђује нормално обављање завршног испита, рад административног особља и смештај и рад на одржавању интегрисане рачунарске платформе за подршку учењу на даљину.

15.27 У циљу побољшања квалитета консултација, високошколска установа може да оснује консултационе центре географски удаљене од седишта установе који имају информационо-комуникациону основу интегрисану у систем за учење на даљину, стручну литературу и омогућавају практично вежбање.

15.28 Високошколска установа која студијски програм изводи кроз учење на даљину треба да има организациону јединицу (одељење/центар) за учење на даљину.

Контрола квалитета студија на даљину и одржавање система

15.29 Високошколска установа доноси *правилник о извођењу студија на даљину*, у којем су дефинисани сви елементи којима се гарантује одговарајући ниво квалитета кроз:

- а) поштовање одговарајућих радних стандарда и то превасходно у области образовање (организација рада и методички аспект студија), као и у области информационе технологије (е-учење).
- б) контролу квалитета од стране надлежних,
- в) континуирано унапређење квалитета студија, као и
- г) систематизовано радно место у установи за одржавање инфраструктуре система студија на даљину.

Стандард 16: Студије у високошколској јединици без својства правног лица ван седишта установе

Високошколска установа може организовати студијски програм у јединици без својства правног лица ван седишта, ако је подржан расположивим ресурсима и ако се обезбеђује исти ниво знања дипломираних студената, иста ефикасност студирања и исти ранг (квалитет) дипломе као и у случају реализације студијског програма у седишту. Акредитација оваквог програма траје колико траје акредитација програма у седишту.

Упутства за примену стандарда 16:

16.1 Установа је дужна да поступак оснивања високошколске јединице, упис студената и реализацију студијских програма регулише статутом установе као оснивача.

16.2 Установе које изводе студијске програме у високошколским јединицама ван седишта, морају бити акредитоване од стране Комисије за акредитацију и проверу квалитета.

16.3 У високошколској јединици без својства правног лица ван седишта установе могу реализовати и студијске програме који су акредитовани за извођење само у тој јединици.

Наставно особље

16.4 Наставно особље ангажовано у високошколској јединици је у радном односу у

установи која изводи студијске програме ван седишта. Број наставника и сарадника мора бити у складу са важећим стандардима.

- 16.5 При прорачуну оптерећења наставног особља, студенти у високошколској јединици обрачунавају се као нове групе за предавања и вежбе према важећим стандардима и за одређено поље. За прорачун оптерећења наставника и сарадника треба користити електронски формулар урађен за програм у јединици ван седишта, који се потом укључује у уједињени електронски формулар за установу.

Ненаставно особље

- 16.6 Ненаставно особље ангажовано у високошколској јединици својим стручним и професионалним радом обезбеђује успешну реализацију студијских програма и циљева високошколске установе.
- 16.7 Ненаставно особље ангажовано у високошколској јединици је у радном односу у установи која изводи студијске програме ван седишта. Њихов број мора бити у складу са важећим стандардима.

Студенти

- 16.8 Студенти у високошколској јединици без својства правног лица морају бити заступљени у студенском парламенту установе, комисији за квалитет и другим студенским телима као и у органима управљања установе, сходно Закону о високом образовању и статуту установе.

Простор и опрема

- 16.9 Високошколска установа обезбеђује простор и опрему неопходне за квалитетно извођење свих облика наставе у јединици ван седишта. Стандарди простора и опреме одређују се по образовно-научним, односно образовно-уметничким пољима.

Библиотека, уџбеници и информатичка подршка

- 16.10 Високошколска установа обезбеђује у јединици ван седишта одговарајућу библиотеку снабдевену потребним уџбеницима за извођење наставе и информатичке ресурсе и сервисе које користи у остварењу циљева.

СТАНДАРДИ ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА ДОКТОРСКИХ СТУДИЈА У ОБРАЗОВНО-НАУЧНИМ ПОЉИМА

Посебан стандард: Компетентност високошколске установе за реализацију докторских студија

Стандард 1: Структура студијског програма

Стандард 2: Сврха студијског програма

Стандард 3: Циљеви студијског програма

Стандард 4: Компетенције дипломираних студената

Стандард 5: Курикулум

Стандард 6: Квалитет, савременост и међународна усаглашеност студијског програма

Стандард 7: Упис студената

Стандард 8: Оцењивање и напредовање студената

Стандард 9: Наставно особље

Стандард 10: Организациона и материјална средства

Стандард 11: Контрола квалитета

Стандард 12: Јавносту раду

Додатни стандарди за студијске програме који се изводе на страном језику, за заједничке студијске програме и за ИМТ програме

Стандард 13: Студије на страном језику

Стандард 14: Заједнички студијски програм

Стандард 15: ИМТ програм

Посебан стандард: Компетентност високошколске установе за реализацију докторских студија

Високошколска установа доказује своју спремност за извођење докторских студија на основу показатеља који се односе на научноистраживачки рад.

Упутства за примену посебног стандарда:

1. Високошколска установа има програм научноистраживачког рада и акредитована је као научноистраживачка установа, у складу са законом. У случају заједничких студијских програма више високошколских установа свака од установа учесница мора бити акредитована као научноистраживачка установа.
2. Способност високошколске установе се мери и на основу:
 - а. броја докторских дисертација одбрањених у високошколској установи за област за коју се студијски програм акредитује, имајући у виду однос броја докторских дисертација према броју студената који су завршили мастер, односно интегрисане студије у претходном петогодишњем периоду;
 - б. односа броја наставника и броја наставника који су укључени у научноистраживачке пројекте;
 - в. односа броја публикација у часописима са листе часописа категорисаних од стране министарства надлежног за науку, у последњих 10 година и броја наставника;

г. остварене сарадње са установама у земљи и свету.

3. Високошколска установа има наставнике ангажоване са пуним радним временом који задовољавају критеријуме да буду ментори у изради доктората.

Стандард 1: Структура студијског програма

Докторске студије имају најмање 180 ЕСПБ бодова, уз претходно остварени обим студија од најмање 300 ЕСПБ бодова на основним академским и мастерским академским студијама, односно на завршеним интегрисаним академским студијама. Докторска дисертација је завршни део студијског програма докторских студија.

Упутства за примену стандарда 1:

- 1.1 Сваки студијски програм садржи јасно наведене следеће елементе (који се детаљно исказују у одговарајућим стандардима):
- а. назив студијског програма;
 - б. циљеве студијског програма;
 - в. исход студијског програма;
 - г. назив дипломе;
 - д. услове за упис на студијски програм;
 - ђ. листу обавезних и изборних студијских подручја, односно предмета, са оквирним садржајем;
 - е. начин извођења студија - бодовну вредност сваког предмета исказану у складу са европским системом преноса бодова;
 - ж. вредност докторске дисертације исказану у ЕСПБ бодовима;
 - з. предуслове за упис појединих предмета или групе предмета;
 - и. начин избора предмета из других студијских програма на истом или другом универзитету;
 - ј. услове за прелазак са других студијских програма у оквиру истих или сродних области студија;
 - к. друга питања од значаја за извођење студијског програма.

Стандард 2: Сврха студијског програма

Студијски програм докторских студија има јасно дефинисану и објављену сврху и улогу у образовном систему.

Упутства за примену стандарда 2:

- 2.1 Сврха студијског програма је јасно формулисана.
- 2.2 Сврха студијског програма докторских студија је развој науке, критичког мишљења и образовање кадрова оспособљених да самостално воде оригинална и научно релевантна истраживања и развој нових технологија и поступака који доприносе општем развоју друштва, као и да критички процењују истраживања других.
- 2.3 Сврха студијског програма мора бити у складу с мисијом и циљевима високошколске установе на којој се програм изводи.

Стандард 3: Циљеви студијског програма

Студијски програм докторских студија има дефинисане циљеве.

Упутства за примену стандарда 3:

- 3.1 Циљеви студијског програма укључују постизање научних способности и академских вештина, развој креативних способности и овладавање специфичним практичним вештинама потребним за будући развој каријере.
- 3.2 Циљеви студијског програма су усклађени са савременим правцима развоја одговарајуће научне дисциплине у свету.
- 3.3 Циљеви студијског програма морају бити у складу са циљевима високошколске установе на којој се програм изводи.

Стандард 4: Компетенције дипломираних студената

Савладавањем студијског програма докторских студија студент стиче опште и специфичне истраживачке способности које су подређене квалитетном обављању стручне и научне делатности.

Упутства за примену стандарда 4:

- 4.1 Програм докторских студија треба да омогући студентима да након завршених студија поседују знања, вештине, развијене способности и компетенције да:
 - а. самостално решавају практичне и теоријске проблеме у области у којој су докторирали и организују и остварују развојна и научна истраживања;
 - б. могу да се укључе у остварење међународних научних пројеката;
 - в. могу да реализују развој нових технологија и поступака у оквирима својих струка и да разумеју и користе најсавременија знања у датој научној области;
 - г. критички мисле, делују креативно и независно;
 - д. поштују принципе етичког кодекса добре научне праксе;
 - ђ. комуницирају на професионалном нивоу у саопштавању научноистраживачких резултата;
 - е. оспособљени су да те резултате саопштавају на научним конференцијама, објављују у научним часописима, кроз патенте и нова техничка решења;
 - ж. доприносе развоју нових знања у одређеној научној дисциплини и науке уопште.
- 4.2 Савладавањем студијског програма студент стиче следеће предметно-специфичне компетенције:
 - а. темељно познавање и разумевање дисциплине одговарајуће струке;
 - б. способност решавања проблема уз употребу научних метода и поступака;
 - в. повезивање основних знања из различитих области и њихова примена;
 - г. способност праћења савремених достигнућа у струци;
 - д. развој вештина и спретности у употреби знања у одговарајућем подручју;
 - ђ. употреба информационо-комуникационих технологија у овладавању знањима одговарајућег подручја.
- 4.3 Компетенције стечене савладавањем студијског програма омогућавају студентима даљи професионални развој у науци, образовању, привреди и јавном сектору.
- 4.4 Исходи учења се описују према дескрипторима исхода учења *националног оквира квалификација*, које предлаже Национални савет за високо образовање, а усваја Министарство.

Стандард 5: Курикулум

Курикулум садржи листу и структуру обавезних и изборних предмета и модула са описом и докторску дисертацију као завршни део студијског програма докторских студија.

Упутства за примену стандарда 5:

- 5.1 Структура курикулума обухвата распоред предмета по семестрима, фонд часова активне наставе и ЕСПБ.
- 5.2 Курикулум садржи дефинисане основе за самостални истраживачки рад студента.
- 5.3 Курикулумом се дефинишу обавезни и изборни предмети и модули по обиму и садржају и начину реализације.
- 5.4 Опис предмета садржи назив, тип предмета, годину и семестар студија, број ЕСПБ бодова, име професора, циљ предмета са очекиваним исходима (знањима и способностима), предуслове за похађање предмета, садржај предмета, препоручену литературу, методе извођења наставе, начин провере знања и оцењивања и друге одговарајуће податке.
- 5.5 Број бодова који одговара изборним предметима је најмање 50 % од укупног броја бодова који одговара свим предметима студијског програма, укључујући садржаје везане за преносиве вештине (комуникационе вештине, тимски рад, предузетништво, управљање пројектима, етика, стандардизација, заштита интелектуалне својине).
- 5.6 Курикулумом се ближе одређују захтеви везани за припрему докторске дисертације, специфични за свако образовно-научно поље и области унутар поља.
- 5.7 Докторска дисертација је самостални оригинални научни рад студента докторских студија.
- 5.8 Поступак пријаве, израде и одбране докторске дисертације се одређује општим актом самосталне високошколске установе.
- 5.9 Број бодова за докторску дисертацију улази у укупан број бодова потребних за завршетак докторских студија.
- 5.10 Најмање половина ЕСПБ бодова предвиђена за реализацију докторских студија односи се на докторску дисертацију.
- 5.11 Активна настава на докторским студијама су предавања и студијскоистраживачки рад. Предавања су најмање 25% од укупних активних часова. При оптерећењу наставника часови студијског истраживачког рада се деле са 6. По правилу трећа година може бити искоришћена само за израду докторске дисертације.

Стандард 6: Квалитет, савременост, релевантност и међународна усаглашеност студијског програма

Студијски програм прати савремене светске токове и стање струке и науке у одговарајућем образовно-научном пољу, усаглашен је са стратешким приоритетима земље и упоредив је са сличним програмима на иностраним високошколским установама у оквиру европског образовног простора.

Упутства за примену стандарда 6:

- 6.1 Студијски програм нуди студентима најновија научна сазнања из области коју покрива и прати нова остварења у науци.
- 6.2 Студијски програм је целовит и свеобухватан и усаглашен са другим програмима високошколске установе.
- 6.3 Студијски програм је суштински и формално усаглашен са стратегијама развоја образовања, науке и струке у Републици Србији.
- 6.4 Студијски програм је формално и структурно усаглашен са најмање три

акредитована инострана програма, од којих су најмање два из европског образовног простора.

- 6.5 Студијски програм је усаглашен са европским стандардима у погледу услова уписа, трајања студија, услова преласка у наредну годину, стицања дипломе и начина студирања.

Стандард 7: Упис студената

Високошколска установа у складу са друштвеним потребама и потребама развоја науке, образовања и културе и својим ресурсима уписује студенте на студијски програм докторских студија.

Упутства за примену стандарда 7:

- 7.1 Број студената који се уписују на студијски програм одређује се на основу расположивих просторних, кадровских и других могућности установе, приоритетима државе, као и процењених друштвених потреба.
- 7.2 Право уписа имају кандидати који су остварили обим студија од најмање 300 ЕСПБ бодова на основним академским и мастерским академским студијама, односно најмање 300 ЕСПБ бодова на завршеним интегрисаним академским студијама, као и на основу оствареног успеха у току тих студија и провере њиховог знања, склоности и способности.
- 7.3 Лица са звањем магистра наука могу се уписати на трећу годину докторских академских студија у одговарајућој области.
- 7.4 За упис на докторске студије неопходно је познавање бар једног страног језика који утврђује високошколска установа.
- 7.5 Процедура уписа је јавна.
- 7.6 Врста знања, склоности и способности које се проверавају при упису на докторске студије, као и начин те провере објављују се у конкурс.

Стандард 8: Оцењивање и напредовање студената

Оцењивање студената врши се непрекидним праћењем рада студената и на основу поена стечених извршавањем предиспитних обавеза и полагањем испита.

Докторска дисертација се оцењује на основу показатеља њеног научног доприноса.

Упутства за примену стандарда 8:

- 8.1 Студенти савлађују студијски програм полагањем испита, чиме стичу одређени број ЕСПБ бодова.
- 8.2 Број ЕСПБ бодова сваког предмета је утврђен на основу радног оптерећења студента током савлађивања предмета, и то применом унапред прихваћене и јединствене методологије за све предмете и све програме високошколске установе.
- 8.3 Напредовање сваког студента оцењује се једном годишње и представља саставни део извештаја о самовредновању студијског програма.
- 8.4 Дисертација је завршни део студијског програма докторских студија. Дисертација представља самостални научноистраживачки рад. Остварени научни допринос се оцењује према броју научних публикација, патената или техничких унапређења. Унутар области се одређују услови које је потребно испунити да би се приступило одбрани докторске дисертације, на основу радова објављених или прихваћених за објављивање у научним часописима категорисаним од стране министарства надлежног за науку.
- 8.5 Начин и поступак припреме и одбране дисертације уређује се општим актом

високошколске установе којим се дефинише прихватање теме за дисертацију, оцена урађене дисертације и испуњеност услова за приступање јавној усменој одбрани.

8.6 Ментор је, по правилу, члан комисије за оцену и одбрану докторске дисертације.

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКЕ НАУКЕ

Најмање један рад студента који је повезан са садржајем докторске дисертације, у којем је он први аутор, објављен је или прихваћен за објављивање у часопису са импакт фактором са SCI листе, односно SCIE листе.

ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ

Најмање један рад студента који је повезан са садржајем докторске дисертације у којем је он први аутор, објављен је или прихваћен за објављивање у часопису са листе часописа категорисаних од стране министарства надлежног за науку.

МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ

Најмање један рад студента који је повезан са садржајем докторске дисертације, у којем је он први аутор, објављен је или прихваћен за објављивање у часопису са импакт фактором са SCI листе, односно SCIE листе.

ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ НАУКЕ

У пољу техничко-технолошких наука, осим у области архитектуре и урбанизма, најмање један рад студента који је повезан са садржајем докторске дисертације у којем је он први аутор објављен је или прихваћен за објављивање у часопису са импакт фактором са SCI листе, односно SCIE листе. У области архитектуре и урбанизма најмање један рад студента у којем је он први аутор објављен је у часопису са SCI листе, односно SCIE листе, или припада категоријама M24, M51 и СУА1.

Стандард 9: Наставно особље

За реализацију студијског програма докторских студија обезбеђено је наставно особље које има потребну научну компетентност.

Упутства за примену стандарда 9:

9.1 Високошколска установа која изводи докторске студије треба да има:

- а. руководиоца студијског програма који је одговоран за организацију пријема студената, реализацију наставе, поштовање законских норми и процедура реализације студија од пријема до одбране рада докторанда;
- б. дефинисане критеријуме за избор наставника који раде са пуним радним временом у високошколској установи и развијен систем избора наставника из других научних институција који учествују у реализацији докторских студија, који је у складу са законом;
- в. наставнике чије се компетенције за извођење наставе на докторским студијама доказују списком радова и подацима о учешћу у домаћим и међународним научноистраживачким пројектима;
- г. најмање половину наставника укључених у научноистраживачке пројекте;
- д. дефинисану процедуру именовања ментора у којој се проверава да ли ментор задовољава услове стандарда.

9.2 Ментор може бити лице изабрано у наставна звања: доцент, ванредни професор,

редовни професор, професор емеритус, односно научна звања: научни сарадник, виши научни сарадник и научни саветник, као и члан САНУ у радном саставу који има/имао наставно или научно звање.

- 9.3 Ментор има најмање пет научних радова из одговарајуће области студијског програма објављених или прихваћених за објављивање у научним часописима категорисаним од стране министарства надлежног за науку у претходних десет година. Ментор може да води највише пет докторанада истовремено.
- 9.4 Минимални број наставника који учествују на студијском програму докторских студија у радном односу са пуним радним временом је пет. Од укупног броја наставника најмање 50 % је у радном односу са пуним радним временом у високошколској установи. Од укупног броја ментора најмање 50% је у радном односу са пуним радним временом у високошколској установи.

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКЕ НАУКЕ

Компетентност наставника се утврђује на основу: научних радова објављених у међународним часописима (најмање три рада објављена или прихваћена за објављивање у часопису са импакт фактором са SCI листе, односно SCIE листе), домаћим часописима, научних радова објављених у зборницима са међународних научних скупова, монографије, патента, уџбеника, новог производа или битно побољшаног постојећег производа.

Ментор има најмање пет радова објављених у часописима са импакт фактором са SCI листе, односно SCIE листе.

ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ

Компетентност наставника се утврђује на основу научних радова објављених у међународним часописима, домаћим часописима, радова објављених у зборницима са међународних научних скупова, монографије, патента и уџбеника.

Наставу на докторским студијама у пољу друштвено-хуманистичких наука може да изводи наставник који је у претходних 10 година остварио најмање 12 бодова за радове категорије: M11; M12; M13; M14; M21; M22; M23; M24; M31; M32; M33; M34 и M51.

Ментор на докторским студијама у пољу друштвено-хуманистичких наука може бити наставник који је у претходних 10 година остварио најмање 24 бода, и то:

- најмање 4 бода за рад у часопису са листа SSCI, ERIH, HEINONLINE и EconLit или у часопису категорије M24, и
- најмање 20 бодова за радове категорије: M11; M12; M13; M14; M21; M22; M23; M24; M31; M32; M33; M34 и M51.

Радови категорије M31; M32; M33 и M34 доносе највише 20% потребних бодова.

У области филолошких наука Национални савет за високо образовање и Комисија за акредитацију и проверу квалитета одређују посебне критеријуме за процену релевантности публикација.

МЕДИЦИНСКЕ НАУКЕ

Компетентност наставника се утврђује на основу научних радова објављених у међународним часописима (најмање три рада објављена или прихваћена за објављивање у часопису са импакт фактором са SCI листе, односно SCIE листе), научних радова објављених у домаћим часописима, радова објављених у зборницима са међународних научних скупова, монографије, патента, уџбеника, новог производа

или битно побољшаног постојећег производа.

Ментор има најмање пет радова објављених у часописима са импакт фактором са SCI листе, односно SCIE листе.

ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ НАУКЕ

Стручност наставника се утврђује на основу научних радова објављених у међународним часописима (најмање три рада објављена или прихваћена за објављивање у часопису са импакт фактором са SCI листе, односно SCIE листе), научних радова објављених у домаћим часописима, радова објављених у зборницима са међународних научних скупова, монографије, патента, уџбеника, новог производа или битно побољшаног постојећег производа, нове биљне сорте, нове сорте стоке и нове технологије.

Ментор има најмање пет радова објављених у часописима са импакт фактором са SCI листе, односно SCIE листе.

У области архитектуре и урбанизма примењују се посебни критеријуми усклађени са специфичношћу ове области, укључујући и стручно-уметничке радове за области архитектуре и урбанизма од међународног значаја (СУА1).

Наставу на докторским студијама у пољу у области архитектуре и урбанизма, може да изводи наставник који је остварио најмање 12 бодова за радове категорија: М11; М12; М13; М14; М21; М22; М23; М24; СУА1, М31; М32; М33; М34 и М51.

Ментор на докторским студијама у области архитектуре и урбанизма, може бити наставник који је остварио најмање 24 бода и то:

- најмање 10 бодова за радове у часопису са СЦИ листе или у часопису категорије М24 или из категорије СУА1;
- најмање 14 бодова за радове категорија: М11; М12; М13; М14; М21; М22; М23; М24; СУА1, М31; М32; М33; М34 и М51.

Радови категорије М31; М32; М33 и М34 доносе највише 20% потребних бодова.

У вредновању резултата примењиваће се Правилник о поступку и начину вредновања и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата истраживача у складу са Законом о научноистраживачкој делатности.

Стандард 10: Организациона и материјална средства

За извођење студијског програма обезбеђују се одговарајући људски, просторни, техничкотехнолошки, библиотечки и други ресурси који су примерени карактеру студијског програма докторских студија и броју студената који се уписују.

Упутства за примену стандарда 10:

- 10.1 Високошколска установа има план и буџет предвиђене за реализацију научноистраживачког рада.
- 10.2 Средства за реализацију студија морају бити обезбеђена.
- 10.3 Високошколска установа обезбеђује студентима коришћење опреме која је потребна за научноистраживачки рад, самостално или у сарадњи са другим институцијама, што документује листом опреме са одговарајућим карактеристикама.
- 10.4 Високошколска установа обезбеђује студентима коришћење опреме или приступ опреми која је потребна за научноистраживачки рад на основу уговора о сарадњи са другим одговарајућим установама.
- 10.5 Високошколска установа обезбеђује коришћење библиотечког фонда из својих или других извора, у обиму потребном за остварење програма докторских студија.

Студенти докторских студија имају приступ базама података које су неопходне за израду докторских дисертација и за научноистраживачки рад.

- 10.6 За извођење студијског програма обезбеђен је одговарајући простор за извођење наставе, одговарајући лабораторијски простор неопходан за експериментални рад и савремена опрема.

Стандард 11: Контрола квалитета

За студијски програм докторских студија високошколска установа редовно и систематично спроводи контролу квалитета путем самовредновања и спољашњом провером квалитета.

Упутства за примену стандарда 11:

- 11.1 Контрола квалитета студијског програма подразумева редовно и систематично праћење, као и предузимање мера за унапређење квалитета у следећим његовим елементима: курикулум, настава, резултати научно-истраживачког рада проистекли из докторских дисертација, наставници, ментори и ефикасност студија.
- 11.2 Установа својим актима обезбеђује праћење квалитета докторских дисертација и спречавање плагијаризма.
- 11.3 Контрола квалитета програма се обавља у унапред одређеним временским периодима у складу са законом.
- 11.4 У контроли квалитета студијског програма обезбеђена је активна улога студената и њихова оцена квалитета програма.

Стандард 12: Јавносту раду

Високошколска установа обезбеђује јавну доступност студијског програма и докторске дисертације као завршног рада докторских студија.

Упутства за примену стандарда 12:

- 12.1 Установа је дужна да установи дигитални репозиторијум у којем се трајно чувају електронске верзије одбрањених докторских дисертација, заједно са извештајем комисије за оцену дисертације, подацима о ментору и саставу комисије и подацима о научним радовима кандидата чије је објављивање било предуслов за одбрану, као и да све податке учини јавно доступним на својој званичној веб страници.
- 12.2 Установа је дужна да податке о менторима, заједно са подацима о њиховој компетентности и претходним менторствима, учини јавно доступним на својој званичној веб страници.

Стандард 13: Студије на страном језику

Високошколска установа може организовати студијски програм докторских студија на страном језику за сваку област и свако образовно-научно поље, ако поседује људске и материјалне ресурсе који омогућују да се наставни садржај може остварити у складу са стандардима.

Упутства за примену стандарда 13:

- 13.1 Када се настава изводи на страном језику наставници и сарадници морају имати одговарајуће компетенције за извођење наставе на том језику.
- 13.2 За извођење наставе на страном језику установа обезбеђује минимално 100 библиотечких јединица на том језику.
- 13.3 Установа обезбеђује наставни материјали и учила на језику на којем се изводи

настава.

- 13.4 Службе које раде са студентима морају бити оспособљене за давање услуга на страном језику.
- 13.5 Јавне исправе и административана документација се издају на обрасцу који је штампан двојезично на српском језику ћириличним писмом и на језику и писму на којем се изводи настава.
- 13.6 Студенти морају поседовати задовољавајуће језичке компетенције из страног језика на којем се изводи студијски програм.
- 13.7 Студијски програм на страном језику се акредитује као посебан студијски програм (осим за студијске програме који се акредитују на српском и енглеском језику).
- 13.8 Уз комплетну документацију за акредитацију студијског програма на српском језику, установа подноси за акредитацију истог на енглеском језику: превод свих стандарда, додаток дипломи, књигу предмета и књигу наставника на енглеском језику.
- 13.9 Активна настава на студијским програмима који се изводе на енглеском језику се не укључује у прорачун оптерећења наставника, сарадника и ненаставног особља, уколико је исти програм акредитован и на српском језику. Број студената се у наведеном случају не узима у обзир при одређивању потребног простора.
- 13.10 Додатак за акредитацију студијског програма на енглеском језику не постоји.

Стандард 14: Заједнички студијски програм

Под заједничким студијским програмом (ЗС-програм) подразумева се студијски програм за стицање свих облика заједничких диплома који организују и изводе више високошколских институција са статусом правног лица.

Заједнички студијски програми воде стицању заједничке дипломе, двоструке (две) дипломе, или једне дипломе коју издаје установа одређена међусобним споразумом установа учесница.

Упутства за примену стандарда 14:

- 14.1 ЗС-програм се могу организовати из једне или из више области (ИМТ студијски програми) на свим нивоима и за обе врсте студија високог образовања. Заједнички студијски програм могу да изводе акредитоване високошколске установе. Уколико је нека од високошколских установа регистрована у другој земљи, она мора бити акредитована у тој земљи.
- 14.2 Високошколске установе које организују и изводе ЗС склапају уговор којим се регулишу сви елементи неопходни за реализацију студијског програма.
- 14.3 Две или више високошколских установа могу поднети захтев за акредитацију ЗС-програма ако заједно обезбеђују више од 70% часова активне наставе на студијском програму, а за студијске програме у пољу уметности тај удео не може бити мањи од 50%, са наставницима у радном односу са пуним радним временом. Материјал за акредитацију је јединствен, тако да захтев за акредитацију заједно подносе све укључене високошколске установе. У документацији за акредитацију потребно је навести све елементе који дефинишу учешће сваке високошколске установе у реализацији студијског програма.
- 14.4 ЗС-програми се остварују у седиштима акредитованих високошколских институција, при чему се прецизно дефинишу делови студијског програма који се реализују у појединим седиштима.
- 14.5 Конкурс за упис студената на ЗС-програме заједнички објављују акредитоване

високошколске установе.

- 14.6 Диплому и додатак дипломи потписују овлашћена лица акредитованих високошколских установа које учествују у реализацији ЗС-програма у случају заједничке дипломе, односно лица која су овлашћена да потписују двоструку диплому, односно овлашћено лице установе која по споразуму учесника у програму издаје једну диплому.
- 14.7 Диплома и додатак дипломи се издају на прописаном обрасцу на српском језику ћириличким писмом, на језику организатора заједничког програма и на енглеском језику.

14.8. Допуна упутства за Стандард 14: Заједнички студијски програм у Стандардима за акредитацију студијских програма докторских студија у образовно-научним пољима – пројекат РОДОС

Заједнички студијски програм докторских студија задовољава следеће опште услове:

- **Основни задатак** Сарадња високошколских установа у извођењу заједничког студијског програма докторских студија доприноси унапређењу истраживачких активности високошколских установа које га реализују и студената укључених у програм.
- **Реализација** Заједнички студијски програм докторских студија обезбеђује студентима интегрисану истраживачку и образовну платформу преко које имају приступ информацијама о истраживачким активностима везаним за студијски програм и наставним материјалима свих курсева предвиђених курикулумом студијског програма.
- **Руководиоци** Свака високошколска установа одређује особу из реда наставника ангажованих на студијском програму одговорну за реализацију студијског програма (у даљем тексту руководиоца). Руководиоци се редовно састају и имају следеће надлежности:
 - координирају процес избора кандидата за упис на заједнички студијски програм;
 - надгледају реализацију студијског програма у циљу осигурања највишег могућег нивоа квалитета;
 - извештавају надлежне органе високошколских установа о активностима на програму.
- **Упис** Конкурс за упис студената на заједнички студијски програм докторских студија заједнички објављују све високошколске установе које учествују у његовој реализацији. Конкурс садржи услове за упис, висину школарине, укупан број студената који се уписује на сваку високошколску установу, као и број студената који се финансира из буџета.
- **Праћење напредовања студената**
 - Високошколска установа на коју је студент уписан одговорна је за индивидуални истраживачки програм студента. Представницима осталих високошколских установа доступни су сви релевантни подаци и пружена је могућност да дају коментаре.

- У случају да студент током докторских студија борави на више високошколских установа које заједнички организују студијски програм, одговорност за организовање активне наставе (предавања и студијског истраживачког рада) лежи на установи на којој се студент налази.
- **Докторска дисертација/докторски уметнички пројекат**
 - Начин и поступак припреме и одбране докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта, уређују се општим актима високошколске установе на коју је студент уписан, којим се дефинише прихватање теме и одређивање ментора, оцена урађене дисертације/уметничког пројекта и испуњеност услова за приступање јавној одбрани. Све комисије које се формирају у том поступку (за оцењивање подобности кандидата и теме, за преглед и оцену дисертације/уметничког пројекта, за одбрану дисертације/уметничког пројекта) у свом саставу имају представнике најмање две високошколске установе које заједнички организују студијски програм докторских студија.
 - Све високошколске установе које учествују у реализацији заједничког студијског програма добијају правовремену информацију о поступку припреме и одбране свих докторских дисертација, односно докторских уметничких пројеката, и имају могућност да дају примедбе у поступку одлучивања.
- **Финансирање заједничких докторских студија.** Свака високошколска установа одговорна је за сопствене трошкове који настају учешћем у реализацији заједничког студијског програма докторских студија. Студенти који сами плаћају школарину уплаћују школарину на рачун високошколске установе на коју су уписани. Финансирање дужих боравака студента на другој високошколској установи уређује се посебним споразумом.
- **Молбе и жалбе** За студентске молбе и жалбе надлежна је високошколска установа на коју је студент уписан. Све високошколске установе које учествују у реализацији заједничког студијског програма добијају правовремену информацију о поступку решавања молби и жалби и имају могућност да дају примедбе у поступку одлучивања.

Стандард 15: ИМТ студијски програм

Под ИМТ студијским програмима подразумевају се интердисциплинарни, мултидисциплинарни и трансдисциплинарни студијски програми који обухватају материју из две или више области из истог или различитих научних поља.

ИМТ студијски програми се могу организовати у оквиру студија сва три нивоа и обе врсте високог образовања.

Упутства за примену стандарда 15:

- 15.1 Захтев за акредитацију ИМТ студијског програма може поднети једна или више високошколских установа које морају имати уверење о акредитацији.
- 15.2 Стручне, академске и научне називе, предлаже подносилац захтева за акредитацију ИМТ студијског програма који упућује на акредитацију.
- 15.3 У поступку акредитације студијског програма формулише се и одговарајући ИМТ стручни, академски, односно научни назив, који утврђује Национални савет за високо образовање на предлог Конференције универзитета Србије и Конференције

академија струковних студија Србије. Тако утврђен назив се наводи у решењу о акредитацији.

15.4 Приликом формулисања стручних, академских и научних назива који се стичу завршетком ИМТ студија, користи се комбинација целине или делова две најважније области које чине дати интердисциплинарни програм.

15.5 Две најважније области и њихов редослед у називу утврђују се на основу броја ЕСПБ бодова које дате области имају у студијском програму

СТАНДАРДИ ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА ДОКТОРСКИХ СТУДИЈА УМЕТНОСТИ

Посебан стандард: Компетентност високошколске установе за реализацију докторских студија уметности

Стандард 1: Структура студијског програма

Стандард 2: Сврха студијског програма

Стандард 3: Циљеви студијског програма

Стандард 4: Компетенције дипломираних студената

Стандард 5: Курикулум

Стандард 6: Квалитет, савременост и међународна усаглашеност студијског програма

Стандард 7: Упис студената

Стандард 8: Оцењивање и напредовање студената

Стандард 9: Наставно особље

Стандард 10: Организациона и материјална средства

Стандард 11: Контрола квалитета

Стандард 12: Јавност у раду

Додатни стандарди за студијске програме који се изводе на страном језику, за заједничке програме и за ИМТ програме

Стандард 13: Студије на страном језику

Стандард 14: Заједнички студијски програм

Стандард 15: ИМТ програм

Посебан стандард: Компетентност високошколске установе за реализацију докторских студија уметности

Високошколска установа доказује своју спремност за извођење докторских студија уметности на основу показатеља који се односе на уметнички, уметничко-истраживачки и теоријски рад.

Упутства за примену посебног стандарда:

1. Високошколска установа има краткорочни и дугорочни програм рада.
2. Способност високошколске установе се мери и на основу:
 - а. броја докторских уметничких пројеката и магистарских или мастерских радова у пољу уметности одбрањених у високошколској установи за област за коју се студијски програм акредитује, имајући у виду однос броја докторских уметничких пројеката и магистарских теза у пољу уметности према броју дипломираних студената и студената који су завршили мастер, односно интегрисане студије у претходном петогодишњем периоду;
 - б. односа броја наставника и броја наставника који су укључени у уметничко-истраживачке пројекте;
 - в. остварене сарадње са сродним институцијама и установама културе и

уметности у земљи и свету.

3. Установа има наставнике са одговарајућим референцама и искуством у раду, као и остале ресурсе на нивоу одговарајућем за образовање највишег степена;
4. Високошколска установа има наставнике ангажоване са пуним радним временом који су били ментори у изради магистарских или мастерских радова у пољу уметности и докторских уметничких пројеката из уметничке области за који се студијски програм акредитује;
5. Установа остварује мастер и основне студије из уметничке области за коју се студијски програм акредитује.

Стандард 1: Структура студијског програма

Докторске студије уметности имају најмање 180 ЕСПБ уз претходно остварени обим студија од најмање 300 ЕСПБ на основним академским и мастер академским студијама, односно на завршеним интегрисаним академским студијама. Уметнички пројекат је завршни део студијског програма докторских студија уметности.

Упутство за примену стандарда 1:

- 1.1 Сваки студијски програм садржи јасно наведене следеће елементе (који се детаљно исказују у одговарајућим стандардима):
 - а. назив студијског програма;
 - б. циљеве студијског програма;
 - в. исход студијског програма;
 - г. назив дипломе;
 - д. услове за упис на студијски програм;
 - ђ. листу обавезних и изборних студијских подручја, односно предмета, са оквирним садржајем;
 - е. начин извођења студија – бодовна вредност сваког предмета исказана у складу са европским системом преноса бодова;
 - ж. вредност докторског уметничког пројекта исказану у ЕСПБ;
 - з. предуслове за упис појединих предмета или групе предмета;
 - и. начин избора предмета из других студијских програма;
 - ј. услове за прелазак са других студијских програма у оквиру истих или сродних области студија;
 - к. друга питања од значаја за извођење студијског програма.

Стандард 2: Сврха студијског програма

Студијски програм докторских студија уметности има јасно дефинисану и објављену сврху у образовном систему.

Упутства за примену стандарда 2:

- 2.1 Сврха студијског програма је јасно и недвосмислено формулисана.
- 2.2 Сврха студијског програма докторских студија је развој уметности, критичког и теоријског мишљења и образовање стручњака способних да самостално воде уметничка истраживања, доприносе општем развоју друштва, као и да критички процењују истраживања других.
- 2.3 Сврха студијског програма мора бити у складу са мисијом и

циљевима високошколске установе на којој се програм изводи.

Стандард 3: Циљеви студијског програма

Студијски програм докторских студија уметности има јасно дефинисане и објављене циљеве.

Упутства за примену стандарда 3:

- 3.1 Циљеви студијског програма укључују постизање уметничких способности и академских вештина, развој креативних способности и овладавање специфичним практичним вештинама потребним за будући развој каријере.
- 3.2 Циљеви студијског програма докторских студија уметности су усклађени са савременим правцима развоја одговарајуће уметничке области у свету.
- 3.3 Циљеви студијског програма морају бити у складу са циљевима високошколске установе на којој се програм изводи.

Стандард 4: Компетенције свршених студената

Савладавањем студијског програма докторских студија уметности студент стиче опште и специфичне истраживачке способности које су подређене квалитетном обављању уметничке, теоријске и стручне делатности.

Упутства за примену стандарда 4:

- 4.1 Програм докторских студија треба да омогући студентима да након завршених студија поседују знања, вештине и високо развијене способности:
 - а. оригиналног доприноса уметности и унапређења културног и цивилизацијског окружења;
 - б. да се укључе у остварење међународних уметничких пројеката;
 - в. развијања нових технологија и поступака у оквирима својих уметничких области и разумевања и употребе најсавременијих знања у тој уметничкој области;
 - г. сувереног владања методима, поступцима и процесима уметничког и теоријског изражавања и истраживања;
 - д. писања у академском стилу, формирања доследних аргумената и артикулације идеја;
 - ђ. развоја критичког и самокритичког мишљења и приступа;
 - е. развоја комуникационих способности и спретности, као и сарадње са ужим социјалним и међународним окружењем;
 - ж. поштовања принципа професионалне етике.
- 4.2 Савладавањем студијског програма студент стиче следеће предметно-специфичне способности:
 - а. креативног и независног деловања и критичког мишљења;
 - б. темељног познавања и разумевања дисциплине одговарајуће струке;
 - в. решавања конкретних проблема уз употребу уметничких метода и поступака;
 - г. повезивања основних знања из различитих области и њихове примене;
 - д. праћења и примене новина у струци;
 - ђ. развоја вештина и спретности у употреби знања у одговарајућем подручју;

- е. употребе информационо-комуникационих технологија у овладавању знањима из одговарајућег подручја.
- 4.3 Компетенције стечене савладавањем студијског програма омогућавају студентима даљи професионални развој у уметности, образовању, привреди и јавном сектору.
- 4.4 Исходи учења се описују према дескрипторима исхода учења *националног оквира квалификација*, које предлаже Национални савет за високо образовање, а усваја Министарство.

Стандард 5: Курикулум

Курикулум садржи листу и структуру обавезних и изборних предмета и модула са описом, као и докторски уметнички пројекат који је завршни део студијског програма докторских студија уметности.

Упутства за примену стандарда 5:

- 5.1 Структура курикулума обухвата распоред предмета по семестрима, фонд часова активне наставе и ЕСПБ.
- 5.2 Курикулум садржи дефинисане основе за самостални истраживачки рад студента.
- 5.3 Курикулумом се дефинишу обавезни и изборни предмети и модули по обиму и садржају и начину реализације.
- 5.4 Опис предмета садржи назив, тип предмета, годину и семестар студија, број ЕСПБ, име наставника, циљ предмета са очекиваним исходима (знањима и способностима), предуслове за похађање предмета, садржај предмета, препоручену литературу, методе извођења наставе, начин провере знања и оцењивања и друге одговарајуће податке.
- 5.5 Број бодова који одговара изборним предметима је најмање 50% од укупног броја бодова који одговара свим предметима студијског програма.
- 5.6 Структура студијског програма на студијама у пољу уметности садржи следеће групе предмета изражене у ЕСПБ: уметничке, теоријско-уметничке и остале, заступљене у процентима примереним различитим уметничким областима.
- 5.7 Број бодова за докторски уметнички пројекат улази у укупан број бодова потребних за завршетак докторских студија уметности.
- 5.8 Докторски уметнички пројекат је самостални оригинални уметнички рад и састоји из *уметничког пројекта и писаног дела рада*. Уметнички пројекат представља уметнички рад јавно приказан у форми изложбе, јавног извођења, публикације или неке друге врсте уметничког достигнућа. Писани део рада представља пратећу експликацију темељно истраженог уметничког пројекта. Уметнички пројекат и писана експликација уметничког пројекта са одговарајућим прилозима морају бити јавно објављени и дефинисани примерено достигнућима и искуствима у образовању у различитим уметничким областима као што су: драмске и аудиовизуелне уметности, ликовне уметности, музика, примењене уметности и дизајн.
- 5.9 Најмање половина ЕСПБ бодова предвиђена за реализацију докторских студија односи се на *надокторски уметнички пројекат*.

Стандард 6: Квалитет, савременост и међународна усаглашеност студијског програма

Студијски програм прати савремене светске токове уметности и упоредив је са сличним програмима на иностраним високошколским установама у оквиру европског и светског образовног простора.

Упутства за примену стандарда 6:

- 6.1 Студијски програм нуди студентима најновија сазнања у уметности и теорији уметности.
- 6.2 Студијски програм је целовит и свеобухватан и усаглашен са другим програмима високошколске установе.
- 6.3 Студијски програм је суштински и формално усаглашен са стратегијама развоја образовања, уметности и културе у Републици Србији.
- 6.4 Студијски програм је упоредив са најмање три акредитована инострана програма, од којих су најмање два из европског образовног простора.
- 6.5 Студијски програм је усаглашен са европским стандардима у погледу услова уписа, трајања студија, услова преласка у наредну годину, стицања дипломе и начина студирања.

Стандард 7: Упис студената

Високошколска установа, у складу са друштвеним потребама и потребама развоја уметности, образовања и културе и својим ресурсима, уписује студенте на студијски програм докторских студија уметности.

Упутства за примену стандарда 7:

- 7.1 Број студената који се уписује на студијски програм одређује се на основу расположивих кадровских, просторних и других могућности установе, као и процењених друштвених потреба.
- 7.2 Право уписа имају кандидати који су остварили обим студија од најмање 300 ЕСПБ на основним академским и мастер академским студијама, односно најмање 300 ЕСПБ на завршеним интегрисаним основним и мастер академским студијама, као и на основу оствареног успеха у току тих студија и провере њиховог знања, склоности и способности.
- 7.3 Лица са звањем магистра уметности могу се уписати на трећу годину докторских студија уметности у одговарајућој области.
- 7.4 За упис на докторске студије неопходно је познавање бар једног страног језика који утврђује високошколска установа.
- 7.5 Процедура уписа је јавно доступна и компетитивна.
- 7.6 Врста знања, склоности и способности које се проверавају при упису на докторске студије уметности као и начин те провере објављују се у конкурс.

Стандард 8: Оцењивање и напредовање студената

Оцењивање студената врши се непрекидним праћењем рада студената и на основу извршавања предиспитних обавеза и полагањем испита. Докторски уметнички пројекат се оцењује на основу показатеља његовог уметничког доприноса.

Упутства за примену стандарда 8:

- 8.1 Студент савлађује студијски програм континуираним радом током семестра и полагањем испита чиме стиче одређени број ЕСПБ.
- 8.2 Оцењивање се врши по унапред објављеним критеријумима.
- 8.3 Напредовање сваког студента континуирано се прати и оцењује током године и представља саставни део извештаја о самовредновању студијског програма.
- 8.4 Докторски уметнички пројекат је завршни део студијског програма докторских студија уметности. Докторски уметнички пројекат представља самостални

оригинални уметнички рад. Унутар области се одређују услови које је потребно испунити да би се приступило одбрани докторског уметничког пројекта.

8.5 Начин и поступак припреме и одбране докторског уметничког пројекта уређује се општим актом високошколске установе којим се дефинише прихватање теме, оцена урађеног пројекта и испуњеност услова за приступање јавној одбрани.

8.6 Ментор је, по правилу, члан комисије за оцену и одбрану *докторског уметничког пројекта*.

Стандард 9: Наставно особље

За реализацију студијског програма докторских студија уметности обезбеђено је наставно особље које има потребне уметничке и стручне способности.

Упутства за примену стандарда 9:

- 9.1 Високошколска установа која изводи докторске студије треба да има:
- а. руководиоца студијског програма који је одговоран за организацију пријема студената, реализацију наставе, поштовање законских норми и процедура реализације студија од пријема до одбране рада докторанда;
 - б. дефинисане критеријуме и развијен систем за избор наставника који раде у високошколској установи и развијен систем избора наставника из других институција, који учествују у реализацији докторских студија, који је у складу са законом;
 - в. наставнике чије се компетенције за извођење наставе на докторским студијама доказују списком радова (10 најзначајнијих радова у претходних 10 година) и подацима о учешћу у домаћим и међународним уметничким пројектима;
 - г. дефинисану процедуру именовања ментора у којој се проверава да ли ментор задовољава услове стандарда.
- 9.2 Ментор може бити доктор уметности, редовни професор, професор емеритус, као и члан САНУ у радном саставу који је пре пензионисања имао наставно звање из одговарајуће уметничке области из које је студијски програм или модул и уметнички пројекат.
- 9.3 Ментор има најмање пет реализованих уметничких пројеката из одговарајуће области студијског програма у претходних десет година. Ментор може да води највише пет доктораната истовремено.
- 9.4 Минимални број наставника који учествује на студијском програму докторских студија је пет наставника у радном односу са пуним или непуним радним временом. Од укупног броја наставника најмање 50 % је у радном односу са пуним радним временом у високошколској установи. Од укупног броја ментора најмање 50% је у радном односу са пуним радним временом у високошколској установи.

Стандард 10: Организациона и материјална средства

За извођење студијског програма обезбеђују се одговарајући људски, просторни, техничко-технолошки, библиотечки и други ресурси који су примерени карактеру студијског програма докторских студија уметности и броју студената који се уписују.

Упутства за примену стандарда 10:

- 10.1 Високошколска установа има краткорочни и дугорочни план и буџет предвиђен за

реализацију уметничког и истраживачког рада.

- 10.2 Средства за реализацију докторских студија могу бити обезбеђена у сарадњи са другим високошколским установама, установама у култури и међународним организацијама.
- 10.3 Високошколска установа обезбеђује студентима коришћење опреме која је потребна за уметничко-истраживачки рад, што документује листом опреме са одговарајућим карактеристикама.
- 10.4 Високошколска установа обезбеђује студентима коришћење опреме или приступ опреми која је потребна за уметничко-истраживачки рад на основу уговора о сарадњи са другим одговарајућим установама.
- 10.5 Високошколска установа обезбеђује коришћење библиотечког фонда из својих или других извора (књиге, монографије, научни часописи, друга периодична издања, видеотеку, фонотеку итд.) у обиму потребном за остварење програма докторских студија уметности. Студенти докторских студија имају приступ базама података које су неопходне за израду докторских уметничких пројеката и за уметничко-истраживачки рад.
- 10.6 За извођење студијског програма обезбеђен је одговарајући простор за извођење наставе, одговарајући лабораторијски простор неопходан за практичан рад и опрема базирана на савременим информационо-комуникационим технологијама.

Стандард 11: Контрола квалитета

За сваки студијски програм високошколска установа редовно и систематично спроводи контролу квалитета путем самовредновања и спољашњом провером квалитета.

Упутства за примену стандарда 11:

- 11.1. Контрола квалитета студијског програма подразумева редовно и систематично праћење и предузимање мера за унапређење квалитета у следећим његовим елементима: курикулуму, настави, наставницима и менторима и ефикасности студија.
- 11.2. Установа својим актима обезбеђује праћење квалитета докторских уметничких пројеката и спречавање плагијаризма.
- 11.3. Контрола квалитета програма се обавља у унапред одређеним временским периодима у складу са законом.
- 11.4. У контроли квалитета и оцени студијског програма обезбеђена је активна улога студената.

Стандард 12: Јавносту раду

Високошколска установа обезбеђује јавну доступност студијског програма и докторског уметничког пројекта као завршног рада уметничких докторских студија.

Упутство за примену стандарда 12:

- 12.1. Установа је дужна да установи дигитални репозиторијум у којем се трајно чувају електронске верзије одбрањених докторских уметничких пројеката, писани део са пратећом документацијом (фотодокументација, видео или аудио документација), заједно са извештајем комисије за оцену рада, подацима о ментору и саставу комисије и подацима о радовима кандидата чије је јавно презентовање било предуслов за одбрану, као и да све податке учини јавно доступним на својој званичној веб страници.

12.2. Установа је дужна да податке о менторима, заједно са подацима о њиховој компетентности и претходним менторствима, учини јавно доступним на својој званичној Web страници.

Стандард 13: Студије на страном језику

Високошколска установа може организовати студијски програм докторских студија на страном језику за сваку област и свако образовно-научно поље, ако поседује људске и материјалне ресурсе који омогућају да се наставни садржај може остварити у складу са стандардима.

Упутства за примену стандарда 13:

- 13.1 Када се настава изводи на страном језику наставници и сарадници морају имати одговарајуће компетенције за извођење наставе на том језику.
- 13.2 За извођење наставе на страном језику установа обезбеђује минимално 100 библиотечких јединица на том језику.
- 13.3 Установа обезбеђује наставни материјали и учила на језику на којем се изводи настава.
- 13.4 Службе које раде са студентима морају бити оспособљене за давање услуга на страном језику.
- 13.5 Јавне исправе и административна документација се издају на обрасцу који је штампан двојезично на српском језику ћириличним писмом и на језику и писму на којем се изводи настава.
- 13.6 Студенти морају поседовати задовољавајуће језичке компетенције из страног језика на којем се изводи студијски програм.
- 13.7 Студијски програм на страном језику се акредитује као посебан студијски програм, осим ако се студијски програм акредитује на српском и енглеском језику.
- 13.11 Уз комплетну документацију која се подноси за акредитацију студијског програма на српском језику, установа за акредитацију истог програма на енглеском језику: подноси; превод свих стандарда, додатак дипломи, књигу предмета и књигу наставника на енглеском језику.
- 13.8 Активна настава на студијским програмима који се изводе на енглеском језику се не укључује у прорачун оптерећења наставника, сарадника и ненаставног особља, уколико је исти програм акредитован и на српском језику. Број студената се у наведеном случају не узима у обзир при одређивању потребног простора.
- 13.9 Додатак за акредитацију студијског програма и на енглеском језику се не наплаћује.

Стандард 14: Заједнички студијски програм

Под заједничким студијским програмом (ЗС-програм) подразумева се студијски програм за стицање свих облика заједничких диплома који организују и изводе више високошколских институција са статусом правног лица.

Заједнички студијски програми воде стицању заједничке дипломе, двоструке (две) дипломе, или једне дипломе коју издаје установа одређена међусобним споразумом установа учесница.

Упутства за примену стандарда 14:

- 14.1 ЗС-програм се могу организовати из једне или из више области (ИМТ студијски програми) на свим нивоима и за обе врсте студија високог образовања. Заједнички студијски програм могу да изводе акредитоване високошколске установе. Уколико

је нека од високошколских установа регистрована у другој земљи, она мора бити акредитована у тој земљи.

- 14.2 Високошколске установе које организују и изводе ЗС склапају уговор којим се регулишу сви елементи неопходни за реализацију студијског програма.
- 14.3 Две или више високошколских установа могу поднети захтев за акредитацију ЗС-програма ако заједно обезбеђују више од 70% часова активне наставе на студијском програму, а за студијске програме у пољу уметности тај удео не може бити мањи од 50%, са наставницима у радном односу са пуним радним временом. Материјал за акредитацију је јединствен, тако да захтев за акредитацију заједно поднесе све укључене високошколске установе. У документацији за акредитацију потребно је навести све елементе који дефинишу учешће сваке високошколске установе у реализацији студијског програма.
- 14.4 ЗС-програми се остварују у седиштима акредитованих високошколских институција, при чему се прецизно дефинишу делови студијског програма који се реализују у појединим седиштима.
- 14.5 Конкурс за упис студената на ЗС-програме заједнички објављују акредитоване високошколске установе.
- 14.6 Диплому и додатак дипломи потписују овлашћена лица акредитованих високошколских установа које учествују у реализацији ЗС-програма у случају заједничке дипломе, односно лица која су овлашћена да потписују двоструку диплому, односно овлашћено лице установе која по споразуму учесника у програму издаје једну диплому.
- 14.7 Диплома и додатак дипломи се издају на прописаном обрасцу на српском језику ћириличким писмом, на језику организатора заједничког програма и на енглеском језику.

14.8. Допуна упутства за Стандард 14: Заједнички студијски програм у Стандардима за акредитацију студијских програма докторских студија у образовно-научним пољима – пројекат РОДОС

Заједнички студијски програм докторских студија задовољава следеће опште услове:

- **Основни задатак** Сарадња високошколских установа у извођењу заједничког студијског програма докторских студија доприноси унапређењу истраживачких активности високошколских установа које га реализују и студента укључених у програм.
- **Реализација** Заједнички студијски програм докторских студија обезбеђује студентима интегрисану истраживачку и образовну платформу преко које имају приступ информацијама о истраживачким активностима везаним за студијски програм и наставним материјалима свих курсева предвиђених курикулумом студијског програма.
- **Руководиоци** Свака високошколска установа одређује особу из реда наставника ангажованих на студијском програму одговорну за реализацију студијског програма (у даљем тексту руководиоца). Руководиоци се редовно састају и имају следеће надлежности:

- координирају процес избора кандидата за упис на заједнички студијски програм;
- надгледају реализацију студијског програма у циљу осигурања највишег могућег нивоа квалитета;
- извештавају надлежне органе високошколских установа о активностима на програму.
- **Упис** Конкурс за упис студената на заједнички студијски програм докторских студија заједнички објављују све високошколске установе које учествују у његовој реализацији. Конкурс садржи услове за упис, висину школарине, укупан број студената који се уписује на сваку високошколску установу, као и број студената који се финансира из буџета.
- **Праћење напредовања студената**
 - Високошколска установа на коју је студент уписан одговорна је за индивидуални истраживачки програм студента. Представницима осталих високошколских установа доступни су сви релевантни подаци и пружена је могућност да дају коментаре.
 - У случају да студент током докторских студија борави на више високошколских установа које заједнички организују студијски програм, одговорност за организовање активне наставе (предавања и студијског истраживачког рада) лежи на установи на којој се студент налази.
- **Докторска дисертација/докторски уметнички пројекат**
 - Начин и поступак припреме и одбране докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта, уређују се општим актима високошколске установе на коју је студент уписан, којим се дефинише прихватање теме и одређивање ментора, оцена урађене дисертације/уметничког пројекта и испуњеност услова за приступање јавној одбрани. Све комисије које се формирају у том поступку (за оцењивање подобности кандидата и теме, за преглед и оцену дисертације/уметничког пројекта, за одбрану дисертације/уметничког пројекта) у свом саставу имају представнике најмање две високошколске установе које заједнички организују студијски програм докторских студија.
 - Све високошколске установе које учествују у реализацији заједничког студијског програма добијају правовремену информацију о поступку припреме и одбране свих докторских дисертација, односно докторских уметничких пројеката, и имају могућност да дају примедбе у поступку одлучивања.
- **Финансирање заједничких докторских студија.** Свака високошколска установа одговорна је за сопствене трошкове који настају учешћем у реализацији заједничког студијског програма докторских студија. Студенти који сами плаћају школарину уплаћују школарину на рачун високошколске установе на коју су уписани. Финансирање дужих боравака студента на другој високошколској установи уређује се посебним споразумом.
- **Молбе и жалбе** За студентске молбе и жалбе надлежна је високошколска установа на коју је студент уписан. Све високошколске установе које учествују у реализацији заједничког студијског програма добијају

правовремену информацију о поступку решавања молби и жалби и имају могућност да дају примедбе у поступку одлучивања.

Стандард 15: ИМТ студијски програм

Под ИМТ студијским програмима подразумевају се интердисциплинарни, мултидисциплинарни и трансдисциплинарни студијски програми који обухватају материју из уметности и једне или више области из истог или различитих научних поља.

ИМТ студијски програми се могу организовати у оквиру студија сва три нивоа и обе врсте високог образовања.

Упутства за примену стандарда 15:

- 15.1 ИМТ докторски пројект је рад који се састоји из уметничког пројекта и писаног рада. Уметнички пројект представља уметнички рад јавно приказан у форми изложбе, јавног извођења, публикације или неке друге врсте уметничког достигнућа. Писани рад представља резултат темељно истражене теоријске теме која је у дијалогској вези са уметничким достигнућем.
- 15.2 Захтев за акредитацију ИМТ студијског програма може поднети једна или више високошколских установа које морају имати уверење о акредитацији.
- 15.3 Стручне, академске и научне називе, предлаже подносилац захтева за акредитацију ИМТ студијског програма који упућује на акредитацију.
- 15.4 У поступку акредитације студијског програма формулише се и одговарајући ИМТ стручни, академски, односно научни назив, који утврђује Национални савет за високо образовање на предлог Конференције универзитета Србије и Конференције академија струковних студија Србије. Тако утврђен назив се наводи у решењу о акредитацији.
- 15.5 Приликом формулисања стручних, академских и научних назива који се стичу завршетком ИМТ студија, користи се комбинација целине или делова две најважније области које чине дати интердисциплинарни програм.
- 15.6 Две најважније области и њихов редослед у називу утврђују се на основу броја ЕСПБ бодова које дате области имају у студијском програму.

СМЕРНИЦЕ ЗА УСПОСТАВЉАЊЕ ДОКТОРСКИХ ШКОЛА

1. Оснивање докторске школе

Оснивањем докторске школе унапређује се истраживачко окружење, ствара шири основ за развој каријере студената докторских студија у академском и неакадемском сектору и побољшава менторски систем.

Упутства за примену:

1.1. Докторска школа је организациона јединица коју формирају надлежна тела високошколских установа на основу заједничког образложеног предлога носилаца студијских програма докторских студија који обједињују у докторску школу део својих активности.

1.2. Докторске школе се формирају:

- обједињавањем акредитованих студијских програма докторских студија или акредитацијом заједничких студијских програма докторских студија, ако се тиме подстичу интер-, мулти- и трансдисциплинарна истраживања или се унапређује истраживачки капацитет у научноистраживачким областима студијских програма, и/или
- обједињавањем корпуса курсева - предмета на којима студенти стичу знања и вештине битне за даљи развој каријере како у академском сектору тако и у различитим секторима друштва, индустрије, економије и бизниса.

1.3. Докторска школа се може формирати на нивоу једног или више факултета, на нивоу универзитета и на међууниверзитетском нивоу. Акта која омогућују формирање докторских школа су статут факултета и универзитета. Акт о оснивању докторске школе је резултат договора између појединих факултета и универзитета и праћен је одговарајућим уговором у којем су прецизирани сви релевантни детаљи.

2. Основни задаци и циљеви

Докторска школа има утврђене основне задатке и циљеве за постизање високог нивоа изврности, што укључује повећање научноистраживачких, односно уметничко-истраживачких и наставних капацитета, јачање међународне и међуинституционалне сарадње у области науке, уметности и високог образовања, као и стицање додатних методолошких компетенција и општих вештина студената докторских студија потребних у њиховој даљој каријери.

Упутства за примену:

2.1. Основни задаци показују друштвену оправданост оснивања докторске школе и усклађени су са стратегијом образовања и стратегијом научног и технолошког развоја.

2.2. Основне задатке докторске школе утврђују стручни органи свих високошколских установа које учествују у њеном оснивању. Основни задаци се објављују у одговарајућим публикацијама високошколских установа - оснивача и на сајту докторске школе.

2.3. Циљеви докторске школе произлазе из основних задатака, одређују конкретне резултате које докторска школа треба да оствари и представљају основу за контролу њеног рада.

3. Организација и управљање

Докторска школа има организациону структуру и органе утврђене актом о оснивању који обезбеђују постизање њених задатака и циљева.

Упутства за примену:

3.1 Унутрашња организација докторске школе, начин рада и руковођења, као и начин обављања стручних, административних и техничких послова, уређује се општим актом високошколских установа - оснивача.

3.2. Радом докторске школе руководи руководилац докторске школе. Стручни органи докторске школе дефинишу се актом о оснивању, а у њихов састав улазе наставници и истраживачи који учествују у реализацији студијских програма докторских студија.

3.3. Овлашћења и одговорности руководиоца и стручних органа докторске школе, као и начин њиховог избора, утврђени су актом о оснивању докторске школе и општим актима високошколских установа - оснивача докторске школе.

4. Студије - студијски програм и докторски тренинг

Студијски програми докторских студија и курсеви вештина који се реализују кроз докторску школу у складу су са основним задацима и циљевима докторске школе и служе њиховом испуњењу.

Упутства за примену:

4.1. Докторска школа пружа структурисану институционалну подршку у организацији, реализацији, побољшању ефикасности и обезбеђењу квалитета докторских студија.

4.2. Стручни органи докторске школе прате квалитет извођења наставе, обављања испита, успешност студената у студирању на студијским

програмима докторских студија и на појединачним предметима и предлажу високошколским установама - оснивачима мере за унапређење квалитета студијских програма и побољшање ефикасности.

4.3. Стручни орган докторске школе доноси програм докторског тренинга који је усмерен на стицање додатних знања и вештина, како у ужој области истраживања, тако и у домену методолошких и општих вештина. Докторска школа за реализовани програм докторског тренинга издаје сетификат који чини део Додатка дипломи студента докторских студија.

5. Научноистраживачки и уметничко-истраживачки капацитет

Докторска школа је посвећена постизању високог нивоа изврности у наставним и научноистраживачким, односно уметничко-истраживачким активностима. Докторска школа обједињује студијске програме докторских студија у циљу повећања укупног научноистраживачког, односно уметничко-истраживачког капацитета.

Упутства за примену:

5.1. Научноистраживачки, односно уметничко-истраживачки капацитет докторске школе представља збир појединачних капацитета високошколских установа - оснивача који су ангажовани на извођењу студијских програма обједињених у докторској школи.

5.2. Научноистраживачки, односно уметничко-истраживачки капацитет чине ангажовани наставници и истраживачи који имају интернационално препознатљиве резултате у областима у којима студенти раде своје дисертације, скуп научноистраживачких, односно уметничких пројеката у којима учествују ангажовани наставници и истраживачи, као и све лабораторије, односно капитална истраживачка опрема и ресурси који су на располагању студентима докторских студија.

5.3. Подаци о научноистраживачком и уметничко-истраживачком капацитету докторске школе јавно су доступни и чине докторску школу препознатљивом у европском систему образовања.

6. Упис студената и каријерно вођење

Докторска школа на свом сајту објављује обједињену информацију о конкурсима за упис студената на студијске програме докторских студија које расписују високошколске установе - носиоци студијских програма и о резултатима уписа. Докторска школа предузима мере за регрутовање успешних студената и доприноси развоју каријере младих истраживача, односно уметника кроз организоване контакте са привредом и јавним сектором.

Упутства за примену:

6.1. Упис студената на студијске програме докторских студија у оквиру докторске школе обављају високошколске установе - носиоци студијских програма, у складу са одлукама о акредитацији студијских програма и актом о оснивању докторске школе.

6.2. Докторска школа води јединствену базу података о уписаним студентима на студијске програме докторских студија.

6.3. Докторска школа доприноси развоју каријере младих истраживача, односно уметника кроз организоване контакте са различитим секторима друштва, индустрије, економије и бизниса у циљу стицања додатних искустава студената у реалном сектору рада, стварања могућности за развој каријере будућих доктора наука, односно доктора уметности изван академске заједнице и промоције докторских студија у ширем окружењу.

6.4. Докторска школа подржава мобилност студената и наставника, као и међуинституционалну и међународну сарадњу.

7. Менторски систем и докторска дисертација

Докторска школа непрекидно и систематски прати успех студената и њихово напредовање на студијским програмима докторских студија и предузима мере подршке у случају незадовољавајућег успеха студената.

Упутства за примену:

7.1. Стручни орган докторске школе сваком уписаном студенту одређује ментора - саветника из реда наставника на студијском програму. Ментор - саветник прати рад студента, помаже студенту у избору предмета, упућује га на контакт са одговарајућим наставницима, у складу са интересовањима студента, и помаже у избору ментора за докторску дисертацију.

7.2. Пријавом докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта, студенту се одређује ментор докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта који од тада преузима и дужности ментора - саветника. Ментор прати напредовање студента у истраживачком раду и анализира његове резултате, о чему извештава стручне органе докторске школе једном годишње.

7.3. Начин и поступак припреме, пријаве и одбране докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта уређују се општим актима високошколске установе на коју је студент уписан.

8. Организациона и материјална средства

Стручна служба докторске школе својим професионалним радом обезбеђује успешну реализацију свих активности предвиђених оснивачким актом. Докторска школа има на располагању простор и опрему потребну за реализацију студијских

програма докторских студија које обједињује. Извори финансирања студијских програма докторских студија довољни су да обезбеде квалитетно извођење наставе.

Упутства за примену:

8.1. Стручне, административне и техничке послове обављају стручне службе високошколских установа - оснивача у складу са актом о оснивању докторске школе и актом о систематизацији послова.

8.2. Простор, опрема, библиотечки и други ресурси докторске школе укључују простор, опрему библиотечке и друге ресурсе високошколских установа - оснивача који су ангажовани у извођењу појединих студијских програма у оквиру докторске школе.

8.3. Рад докторске школе финансира се средствима која се уплаћују на рачун високошколских установа на које су се студенти уписали. Свака високошколска установа одговорна је за сопствене трошкове који настају учешћем у реализацији студијског програма докторских студија удруженог у докторску школу.

9. Осигурање квалитета и јавност у раду

Докторска школа реализује стратегију обезбеђења квалитета свога рада која је део опште стратегије квалитета високошколских установа-оснивача. Докторска школа обезбеђује јавну доступност студијских програма докторских студија које обједињује и свих одбрањених докторских дисертација, односно докторских уметничких пројеката као завршних радова докторских студија.

Упутства за примену Стандарда 9:

9.1. Докторска школа реализује стратегију обезбеђења квалитета свог рада у области организације докторских студија и праћења успеха студената, јачања међународне и међуинституционалне сарадње у области науке, уметности и високог образовања, као и обезбеђењу стицања додатних методолошких компетенција и општих вештина студената докторских студија потребних у њиховој даљој каријери.

9.2. Докторска школа спроводи у пракси утврђену стратегију обезбеђења квалитета и предузима мере за отклањање уочених неправилности у свом раду. Посебно је значајна оцена квалитета институционалне подршке докторским студијама и докторском тренингу, као и каријерном вођењу, која се утврђује анкетирањем студената.

9.3. Докторска школа сваке године сачињава извештај о раду који садржи оцену испуњености смерница за успостављање докторских школа, а у прилогу, за сваки студијски програм докторских студија, садржи квантитативне

показатеље о броју уписаних и броју одбрањених докторских дисертација и докторских уметничких пројеката у тој школској години.

9.5. Извештај о раду докторске школе доставља се свим високошколским установама - оснивачима. Извештај о самовредновању високошколске установе - оснивача садржи извештаје о раду докторске школе у претходне три године.

9.6. Докторска школа објављује потпуну, прецизну, јасну и доступну информацију о свом раду и свим студијским програмима докторских студија, која је намењена студентима, потенцијалним студентима и осталим заинтересованим лицима.

9.7. Докторска школа објављује листу наставника и ментора ангажованих на студијским програмима докторских студија, са подацима о њиховим квалификацијама.

9.8. Одбрањена докторска дисертација и докторски уметнички пројекат се трајно чува у библиотекама и дигиталном репозиторијуму установа - носилаца студијског програма, као и у електронској форми на сајту докторске школе.

9.9. Високошколска установа обавештава Комисију за акредитацију и проверу квалитета о оснивању докторске школе. Комисија за акредитацију и проверу квалитета на свом сајту води евиденцију о основаним докторским школама.

Посебна смерница: Докторска школа за развој додатних компетенција

Студенти докторских студија у оквиру докторске школе стичу вештине и додатне компетенције значајне за развој каријере.

Упутства за примену:

П.1. Докторска школа за развој додатних компетенција се формира на нивоу универзитета.

П.2. Универзитет који организује докторску школу за развој додатних компетенција доноси програм докторског тренинга у областима значајним за студијске програме докторских студија које реализује.

П.3. Докторска школа на свом сајту објављује релевантне информације о програмима докторског тренинга које организује.

П.4. Студенти докторских студија који заврше програм докторског тренинга добијају сертификат који чини део Додатка дипломи студента докторских студија.

П.5. Докторска школа за развој додатних компетенција доприноси развоју каријере младих истраживача и уметника кроз организоване контакте са различитим секторима друштва, индустрије, економије и бизниса у циљу стицања додатних искустава студената у реалном сектору рада, стварања могућности за развој каријере будућих доктора наука и доктора уметности изван академске заједнице и промоције докторских студија у ширем окружењу.

2

ПРАВИЛНИК О СТАНДАРДИМА ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА

На основу члана 11. став 1. тач. 10) Закона о високом образовању („Службени гласник РС“, број 76/05), Национални савет за високо образовање, на седници одржаној **. ** 2016. године, донео је

ПРАВИЛНИК О СТАНДАРДИМА И ПОСТУПКУ ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА

Члан 1.

Овим правилником утврђују се стандарди и поступак за акредитацију високошколских установа.

Стандарди из става 1. овог члана одштампани су уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 2.

Поступку акредитације високошколских установа (у даљем тексту: акредитација) подлежу све високошколске установе у Републици.

Члан 3.

Поступак акредитације спроводи се на захтев министарства надлежног за послове високог образовања (у даљем тексту: Министарство), оснивача, односно саме високошколске установе.

У име високошколске установе захтев из става 1. овог члана подноси пословодни орган, по претходно донетој одлуци стручног органа.

Захтев за акредитацију се подноси Комисији за акредитацију и проверу квалитета (у даљем тексту: Комисија), преко Министарства, а на обрасцу чију садржину утврђује Комисија.

Члан 4.

Уз захтев за акредитацију доставља се документација која је сачињена према упутству за припрему документације за акредитацију високошколске установе.

Члан 5.

Комисија за акредитацију и проверу квалитета доноси:

- 1) упутство за припрему документације за акредитацију високошколских установаи

- 2) упутство рецензенту за процену испуњености стандарда за акредитацију високошколских установа,

које објављује на интернет страници Комисије уз претходно мишљење НСВО Србије.

Члан 6.

Орган пословођења високошколске установе гарантује:

- 1) да су општи акти високошколске установе у складу са законом;
- 2) да је документација за акредитацију високошколске установе урађена у складу са стандардима и упутством за припрему документације за акредитацију високошколске установе;
- 3) да је документација за акредитацију студијског програма урађена у складу са стандардима и упутством за припрему документације за акредитацију студијског програма;
- 4) за тачност података у документацији за акредитацију високошколске установе и студијских програма.

Члан 7.

Захтев за акредитацију са документацијом се прво подноси Комисији ради провере исправности документације из члана 4. овог правилника, а онда се са печатом Комисије предаје Министарству – Управи за заједничке послове републичких органа.

У случају када је документација непотпуна, Комисија налаже подносиоцу захтева да комплетира документацију у року од осам дана од дана пријема налога Комисије.

Ако подносилац захтева не поступи у складу са налогом Комисије, сматра се да је одустао од захтева.

Члан 8.

Ради утврђивања чињеница од значаја за доношење одлуке о захтеву за акредитацију, Комисија образује поткомисију у чијем саставу су најмање два члана из одговарајућег образовно-научног, односно образовно-уметничког поља и један студент са листе студената коју, у складу са својим општим актом, утврђује Студентска конференција универзитета Србије, односно Студентска конференција академија струковних студија Србије.

Студент учествује у раду поткомисије из става 1. овог члана без права одлучивања.

У саставу поткомисије из става 1. овог члана може бити и лице стручно за одговарајућу област, које Комисија одређује са листе одговарајућих институција (послодаваца, професионалних удружења, тржишта рада, струковних удружења, комора итд.), које оне утврђују у складу са својим општим актима.

Студент из става 1. овог члана и лице стручно за одговарајућу област из става 3. овог члана имају право на накнаду за рад у поткомисији, у складу са актом Националног савета за високо образовање.

Накнада из става 4. овог члана исплаћује се из средстава из којих се, у складу са Законом о високом образовању, финансира рад Комисије.

Члан 9.

Комисија на предлог поткомисије из члана 6. овог правилника одређује два рецензента за анализу и оцену резултата самовредновања и оцењивања квалитета високошколске установе.

Сваки рецензент анализира документацију и оцењује:

- да ли је самовредновање изведено на основу стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколске установе;
- који су стандарди при самовредновању и оцењивању квалитета испуњени у целини, који делимично, а који нису испуњени;
- које су области деловања високошколске установе у квалитативном смислу задовољавајуће, које су делимично задовољавајуће и које су незадовољавајуће.

О извршеној анализи из става 2. овог члана рецензент подноси поткомисији извештај, који садржи оцену квалитета високошколске установе и предлог мера за отклањање уочених слабости.

Чланови поткомисија и рецензенти не смеју бити у сукобу интереса у вези захтева који се разматра. То значи да не смеју да имају радни однос или било какав пословни аранжман у тој установи.

Члан 10.

Поткомисија утврђује чињенице од значаја за доношење одлуке о захтеву за акредитацију непосредним увидом у рад високошколске установе, а о доласку обавештава високошколску установу петнаест дана пре планираног доласка.

Високошколска установа је дужна да поткомисији обезбеди све тражене податке и слободан приступ и увид у наставни процес и процес управљања.

Након спроведеног непосредног увида, поткомисија сачињава извештај који садржи оцену квалитета високошколске установе.

Члан 11.

На основу извештаја рецензента из члана 7. став 3. овог правилника и извештаја поткомисије из члана 8. став 3. овог правилника, поткомисија утврђује предлог одлуке о акредитацији и доставља га Комисији у року од два месеца од извршења непосредног увида у рад високошколске установе.

Уз предлог одлуке о акредитацији достављају се извештаји из члана 7. став 3. и члана 8. став 3. овог правилника.

Члан 12.

Комисија на првој седници након пријема предлога одлуке о акредитацији разматра достављени предлог и доноси одлуку о акредитацији.

Одлука о акредитацији је донета ако за њу гласа више од половине укупног броја чланова Комисије.

У поступку акредитације Комисија:

4. издаје уверење о акредитацији високошколске установе;

5. упућује високошколској установи акт упозорења, односно мишљење, као део поступања по акту упозорења, о отклањању недостатака и оставља рок од 30 дана за акт упозорења, односно од 7 дана за мишљење, за отклањање наведених недостатака;
6. доноси решење о одбијању захтева за акредитацију.

Члан 13.

Против решења којим се одбија захтев за акредитацију оснивач или високошколска установа могу поднети жалбу Националном савету за високо образовање, преко Комисије, у року од 30 дана од дана пријема решења.

Ако Комисија нађе да је жалба основана, а није потребно спроводити нов посебни поступак, може ствар решити друкчије и новим решењем заменити решење које се жалбом побија.

Ако Комисија нађе поводом жалбе да је спроведени поступак био непотпун, а да је то могло бити од утицаја на решавање у поступку акредитације, она може поступак допунити.

Члан 14.

Национални савет ће одбацити жалбу кад утврди да је недопуштена, неблаговремена или поднета од неовлашћеног лица.

Национални савет ће одбити жалбу кад утврди да је поступак акредитације правилно спроведен и да је решење донето у складу са законом и овим правилником.

Кад Национални савет утврди да је у поступку акредитације било пропуста, може, уз одговарајуће образложење:

- поништити решење Комисије и сам донети одлуку о захтеву за акредитацију на основу чињеница које је утврдила Комисија;
- поништити решење и наложити Комисији да понови поступак акредитације, у целини или делимично.

У поступку решавања по жалби, Национални савет може тражити од Комисије и од установе подносиоца захтева допунуподатака од значаја за доношење одлуке.

Одлука Националног савета је коначна.

Члан 15.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Председник
Националног савета за високо образовање

проф. др [Дејан Поповић](#), с.р.

СТАНДАРДИ ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА

Стандард 1: Основни задаци и циљеви високошколске установе

Стандард 2: Планирање и контрола

Стандард 3: Организација и управљање

Стандард 4: Студије

Стандард 5: Научноистраживачки и уметнички рад

Стандард 6: Наставно особље

Стандард 7: Ненаставно особље

Стандард 8: Студенти

Стандард 9: Простор и опрема

Стандард 10: Библиотека, уџбеници и информатичка подршка

Стандард 11: Унутрашњи механизми за осигурање квалитета

Стандард 12: Извори финансирања

Стандард 13: Јавност у раду

Стандард 1: Циљеви високошколске установе

Високошколска установа има утврђене циљеве који су у складу са циљевима високог образовања, који су утврђени законом.

Упутства за примену стандарда 1:

- 1.1 Циљеви показују друштвену оправданост постојања високошколске установе, одређују општи правац њене делатности и основ су за препознавање приоритета високошколске установе у будућем раду.
- 1.2 Циљеве високошколске установе, сажето изражене, утврђује орган управљања високошколске установе и објављују се у одговарајућој публикацији установе.
- 1.3 Циљеви су конкретни, оствариви и мерљиви у складу са расположим могућностима и ближе одређују делатност високошколске установе.
- 1.4 Све активности високошколске установе, а посебно развој студијских програма, су у складу са утврђеним основним задацима и циљевима високошколске установе.

Стандард 2: Планирање и контрола

Да би остварила основне задатке и циљеве високошколска установа врши планирање и контролу резултата свих облика образовних, научних, уметничких, истраживачких и стручних активности у оквиру своје делатности.

Упутства за примену стандарда 2:

- 2.1 Високошколска установа има прописан поступак краткорочног и дугорочног планирања. Планирање се врши на основу анализе унутрашњих и спољашњих чинилаца. Планирање је засновано на систематичном и сталном прикупљању података и њиховој стручној анализи. Резултати планирања су плански документи

који су доступни јавности и примењују се у пракси.

- 2.2 Високошколска установа редовно и систематично контролише испуњавање основних циљева. Контрола се обавља поређењем планираних и остварених циљева и поређењем резултата високошколске установе са њеним резултатима у претходном периоду и са резултатима сличних високошколских установа у земљи и свету. О резултатима контроле високошколска установа сачињава извештај који је доступан јавности.
- 2.3 Високошколска установа редовно преиспитује делотворност спроведеног планирања и контроле и ради на њиховом унапређењу.

Стандард 3: Организација и управљање

Високошколска установа има организациону структуру и систем управљања који обезбеђују постизање циљева високошколске установе.

Упутства за примену стандарда 3:

- 3.1 Организација високошколске установе, која је у складу са циљевима и друштвеним потребама, уређује се статутом установе.
- 3.2 Овлашћења и одговорности органа управљања, стручних органа високошколске установе, као и студентског парламента утврђени су статутом високошколске установе.
- 3.3 Рад органа управљања, стручних органа и студентског парламента периодично се оцењује.

Стандард 4: Студије

Садржај квалификација и диплома појединих врста и нивоа студија одговарају карактеру и циљевима студијских програма. Опис квалификација сваког студијског програма мора бити прецизно дефинисан и одговарати одређеном нивоу националног оквира квалификација. Студијски програми високошколске установе су у складу са основним циљевима и служе њиховом испуњењу. Високошколска установа систематично и ефективно планира, спроводи, надгледа, вреднује и унапређује квалитет студијских програма.

Упутства за примену стандарда 4:

4.1. Упутства за примену стандарда који се односе на врсту и степен студија:

- 4.1.1 Квалификације које означавају завршетак основних струковних студија стичу студенти:
 - који су показали знање у области студирања које се заснива на претходном образовању и које оспособљава за коришћење стручне литературе;
 - који су у стању да примене знање и разумевање у професији;
 - који су у стању да пренесу знања на друге;
 - који поседују способност да наставе студије;
 - који поседују способност за тимски рад.
- 4.1.2 Квалификације које означавају завршетак основних академских студија стичу студенти:
 - који су показали знање у области студирања које се заснива на претходном образовању и које је на нивоу који омогућава коришћење стручне литературе, али истовремено обухвата неке аспекте који се ослањају на кључна знања њиховог

поља студирања;

- који су у стању да примене своје знање и разумевање на начин који указује на професионални приступ послу или звању и који имају способности које се најчешће исказују смишљањем и одбраном аргумената и решавањем проблема унутар поља студирања;
- који имају способност да прикупљају и тумаче потребне податке;
- који имају способност размишљања о релевантним друштвеним, научним или етичким питањима;
- који су у стању да о свом раду и резултатима рада обавештавају стручну и ширу јавност;
- који су развили способности које су неопходне за наставак студија.

4.1.3 Квалификације које означавају завршетак специјалистичких струковних студија стичу студенти:

- који су показали продубљено знање, разумевање и стручне вештине у одабраним ужим областима специјализације, које се заснива на знању и вештинама стеченим на основним струковним или основним академским студијама, као вид посебне припреме и одговарајуће је за успешан рад у области специјализације;
- који су у стању да примене продубљено знање, разумевање и вештине за успешно решавање сложених проблема у делимично новом или непознатом окружењу ужим областима студија;
- који су стекли знања и вештине потребне за тимски рад при решавању сложених проблема из струке;
- који имају повећану способност да интегришу стечена знања и вештине, да расуђују и дају на основу доступних информација могуће закључке који истовремено садрже промишљања о друштвеним и етичким одговорностима повезаним са применом њиховог знања и судова;
- који су у стању да ефикасно прате и усвајају новине у области специјализације и да на јасан и недвосмислен начин пренесу своје закључке, знање и поступак закључивања стручној и широј јавности.

4.1.4 Квалификације које означавају завршетак мастер струковних студија стичу студенти:

- који су показали знање и разумевање у области студирања, које допуњује знање стечено на основним струковним студијама и представља основу за развијање критичког мишљења и примену знања у пракси;
- који су у стању да примене знање у решавању проблема у новом или непознатом окружењу у ширим или мултидисциплинарним областима унутар образовно-научног односно образовно-уметничког поља студија;
- који имају способност да интегришу знање, решавају сложене проблеме и да расуђују на основу доступних информација које садрже промишљања о друштвеним и етичким одговорностима повезаним са применом њиховог знања и судова;
- који су у стању да на јасан и недвосмислен начин пренесу знање и начин закључивања стручној јавности;
- који су оспособљени за решавање практичних проблема у привредним предузећима и јавним установама.

4.1.5 Квалификације које означавају завршетак мастерских академских студија стичу студенти:

- који су показали знање и разумевање у области студирања, које допуњује знање стечено на основним академским студијама и представља основу за развијање критичког мишљења и примену знања;
- који су у стању да примене знање у решавању проблема у новом или непознатом окружењу у ширим или мултидисциплинарним областима унутар образовно-научног односно образовно-уметничког поља студија;
- који имају способност да integriшу знање, решавају сложене проблеме и да расуђују на основу доступних информација које садрже промишљања о друштвеним и етичким одговорностима повезаним са применом њиховог знања и судова;
- који су у стању да на јасан и недвосмислен начин пренесу знање и начин закључивања стручној и широј јавности.

4.1.6 Квалификације које означавају завршетак специјалистичких академских студија стичу студенти:

- који су показали продубљено знање, разумевање и способности у одабраним ужим научним и уметничким областима специјализације, засновано на знању и вештинама стеченим на дипломским академским студијама и одговарајуће је за истраживање у датим ужим научним и уметничким областима студија;
- који су у стању да примене стечено продубљено знање, разумевање и способности стечене током специјалистичких студија за успешно решавање сложених проблема у новом или непознатом окружењу, у ужим научним и уметничким областима студија;
- који имају повећану способност да повежу стечена знања и решавају сложене проблеме, да расуђују и да на основу доступних информација доносе закључке који истовремено садрже промишљања о друштвеним и етичким одговорностима повезаним са применом њиховог знања и судова;
- који су у стању да ефикасно прате и усвајају новине и резултате истраживања у области специјализације и да на јасан и недвосмислен начин пренесу своје закључке, знање и поступак закључивања стручној и широј јавности.

4.1.7 Квалификације које означавају завршетак докторских студија стичу студенти:

- који су показали систематско разумевање одређеног поља студија;
- који су савладали вештине и методе истраживања на том пољу;
- који су показали способност концептирања, пројектовања и примене;
- који су показали способност прилагођавања процеса истраживања уз неопходан степен академског интегритета;
- који су оригиналним истраживањем и радом постигли остварење које проширује границе знања, које је објављено и које је референца на националном и међународном нивоу;
- који су способни за критичку анализу, процену и синтезу нових и сложених идеја;
- који могу да пренесу стручна знања и идеје колегама, широкој академској заједници и друштву у целини;
- који су у стању да у академском и професионалном окружењу промовишу технолошки, друштвени или културни напредак.

4.2 Упутства за примену стандарда који се односе на студијске програме

4.2.1 Сваки студијски програм је повезана и усклађена целина која обухвата циљеве, структуру и садржај, политику и процедуру уписа студената, методе учења и начин

провере знања, исходе учења и компетенције студената.

- 4.2.2 Високошколска установа која нуди више студијских програма осигурава да сви програми испуњавају основне стандарде квалитета и да између њих постоји потребан степен усаглашености.
- 4.2.3 Високошколска установа објављује циљеве сваког од студијских програма који остварује. Циљеви укључују постизање одређених знања и стручности и методе за њихово стицање. Циљеви могу да укључе развој креативних способности и овладавање специфичним практичним вештинама, потребним за развој каријере.
- 4.2.4 Студијски програми имају усклађену структуру одговарајуће ширине и дубине и примерене методе учења.
- 4.2.5 Високошколска установа редовно планира и вреднује резултате својих студијских програма. Те активности су засноване на утврђеним циљевима и расположивим средствима.
- 4.2.6 Високошколска установа стално развија, унапређује и преиспитује садржаје својих студијских програма, у чему одлучујућу улогу има наставно особље.
- 4.2.7 Сваки предмет из студијског програма исказује се бројем ЕСПБ бодова. Обим студија изражава се збиром ЕСПБ бодова. Број ЕСПБ бодова потребних за стицање дипломе, уређује се законом. Између различитих студијских програма може се вршити преношење ЕСПБ бодова.
- 4.2.8 Високошколска установа има процедуре за усвајање и анализу студијских програма.

Стандард 5: Научноистраживачки и уметнички рад

Високошколска установа која остварује академске студије има организован научно-истраживачки и уметнички рад.

Упутства за примену стандарда 5:

- 5.1 Високошколска установа непрекидно осмишљава, припрема и реализује научноистраживачке и уметничке, стручне и друге врсте програма, као и националне и међународне пројекте.
- 5.2 Високошколска установа утврђује поступак и критеријуме за систематско праћење и оцењивање обима и квалитета научноистраживачког, односно уметничког рада наставног особља.
- 5.3 Садржај и резултати научноистраживачког, уметничког и стручног рада установе усклађени су са циљевима високошколске установе и са националним и европским циљевима и стандардима високог образовања.
- 5.4 Знања до којих високошколска установа долази спровођењем научно-истраживачког и уметничког рада укључују се у наставни процес.
- 5.5 Високошколска установа подстиче и обезбеђује услове наставном особљу да се активно бави научноистраживачким, уметничким и стручним радом и да што чешће објављује резултате тог рада.
- 5.6 Високошколска установа обавља и подстиче издавачку делатност у складу са својим могућностима.
- 5.7 У циљу комерцијализације резултата научноистраживачког и уметничког рада универзитет, односно друга високошколска установа може бити оснивач центра за трансфер технологије, иновационог центра, пословно-технолошког парка и других организационих јединица.

Стандард 6: Наставно особље

Високошколска установа запошљава наставнике, истраживаче и сараднике који својом научном, уметничком и наставном делатношћу омогућавају испуњење циљева установе. Наставно особље компетентно остварује студијске програме. Наставници имају обавезу да усавршавају своје наставничке, научне и уметничке компетенције.

Упутства за примену стандарда 6:

- 6.1 Минималан број наставника у радном односу са пуним радним временом на високошколској установи је 20. Најмање 80 % укупног броја наставника у радном односу са пуним радним временом мора имати наставна звања у следећим категоријама: предавач, професор струковних студија, доцент, ванредни професор и редовни професор.
- 6.2 Укупан број наставника мора бити довољан да покрије укупан број часова наставе на студијским програмима које установа реализује тако да наставници остварују просечно до 180 часова активне наставе (предавања, консултације, вежбе, практичан рад и теренски рад) годишње, односно до 6 часова недељно, са толеранцијом од 10%. (Brisati prosek ili povećati ga na 8 sa tolerancijom od 10%). Појединачно ангажовање по наставнику на свим високошколским установама у Републици Србији не може бити веће од 12 часова активне наставе недељно. Наставник са непуним радним временом, односно наставник ангажован по уговору о допунском раду, може недељно да остварује активну наставу у предметној установи сразмерно проценту ангажовања од прописаног максимума од 12 часова. Од укупног броја часова активне наставе на сваком студијском програму најмање 70% изводе наставници у радном односу са пуним радним временом, а за студијске програме у пољу уметности тај број не може бити мањи од 50%. Од укупног броја наставника потребних за обављање наставе по годинама студија за студијски програм за који се тражи дозвола за рад, академије струковних студија и високе школе струковних студија, изузев у пољу уметности, морају да имају најмање 50% наставника са стеченим научним називом доктора наука. На мастер струковним студијама сви наставници морају имати докторате наука изузев у пољу уметности. Професор емеритус се рачуна као наставник са пуним радним временом и ангажован је на трећем нивоу студија. Гостујући професор, који учествује у реализацији студијског програма се рачуна као наставник у допунском радном односу. Лице изабрано у научно звање може учествовати у извођењу свих облика наставе на докторским академским студијама, бити ментор и члан комисија у поступку израде и одбране докторске дисертације, а ангажује се по уговору о допунском раду.
- 6.3 Број сарадника одговара потребама остварења студијских програма. Укупан број сарадника мора бити довољан да покрије укупан број часова наставе на студијским програмима које установа реализује а да при томе сваки сарадник остварује просечно 300 часова активне наставе годишње, односно просечно 10 часова активне наставе недељно са толеранцијом од 20%, осим у пољу уметности. (Brisati prosek) Појединачно максимално ангажовање сарадника је 16 часова недељно, што је и максимални просек за Установу.
- 6.4 Научне, уметничке и стручне квалификације наставног особља одговарају образовно-научној односно образовно-уметничкој области нивоу њихових задужења. Квалификације се доказују дипломама, објављеним радовима, уметничким делима, као и евиденцијом о педагошким квалитетима и

<p>одговарајућем професионалном искуству.</p> <p>6.5 Уколико високошколска установа на пословима сарадника у настави запошљава студенте мастер академских или специјалистичких студија, они морају имати просек оцена на основним студијама најмање осам (8).</p> <p>6.6 Високошколска установа бира у звање асистента студента докторских студија који је претходне нивое студија завршио са укупном просечном оценом најмање осам (8) и који показује смисао за наставни рад. Високошколска установа обезбеђује довољан број асистената за квалитетно извођење студијских програма и стално подмлађивање наставничког кадра.</p> <p>6.7 Високошколска установа може изабрати у звање сарадника ван радног односа (демонстратора и сл.) за помоћ у настави на студијама првог степена, студента академских студија првог или другог степена, студента интегрисаних академских студија, или студента струковних студија првог или другог степена, који је на студијама првог степена остварио најмање 120 ЕСПБ бодова са укупном просечном оценом најмање 8 (осам).</p> <p>6.8 Установа може за потребе реализације дела практичне наставе, која се реализује ван високошколске установе, изабрати у звање сарадника ван радног односа (сарадник практичар, клинички асистент и сл.) лице запослено у установи где се део практичне наставе реализује. Посебни услови за избор у звање сарадника ван радног односа утврђује се општим актом високошколске установе.</p> <p>6.9 Установа обезбеђује наставницима и сарадницима услове за научно, уметничко и професионално напредовање и развој. Установа обезбеђује наставницима и сарадницима услове за научни, уметнички и истраживачки рад, учешће на научним скуповима, литературу, планирање и извођење истраживања.</p>

Стандард 7: Ненаставно особље

Високошколска установа има ненаставно особље које својим стручним и професионалним радом обезбеђује успешну реализацију студијских програма и циљева установе.

Упутства за примену стандарда 7:

- 7.1 Високошколска установа има најмање једног библиотекара. Високошколска установа на којој студира преко 500 студената има најмање два библиотекара са високим образовањем и једног књижничара. На струковним студијама високошколска установа на којој студира преко 500 студената има једног библиотекара са високим образовањем и једног књижничара.
- 7.2 Високошколска установа на којој студира до 500 студената, организује студентску службу са најмање два извршиоца и додатно једног извршиоца за 1000 студената и још по једног извршиоца на сваких наредних 2000 студената.
- 7.3 Високошколска установа има најмање једног извршиоца са високим образовањем на пословима информатичког система.
- 7.4 Високошколска установа има најмање једног извршиоца – дипломираног правника - на пословима секретара.

Стандард 8: Студенти

Сагласно основним задацима високошколска установа утврђује услове за упис студената и на основу тога врши избор кандидата. Високошколска установа обезбеђује потребне

услове студентима за успешно савладавање студијских програма.

Упутства за примену стандарда 8:

- 8.1 Високошколска установа расписује конкурс за упис на студије. Конкурс садржи: број студената за одређене студијске програме, услове за упис, мерила за утврђивање редоследа кандидата, поступак спровођења конкурса, начин и рокове за подношење жалбе на утврђени редослед, као и висину школарине коју плаћају студенти чије се студирање не финансира из буџета.
- 8.2 Број студената који високошколска установа уписује мора бити усклађен са кадровским, просторним и техничко-технолошким могућностима.
- 8.3 Кандидат за упис на студије првог степена полаже пријемни испит или испит за проверу склоности и способности, у складу са статутом високошколске установе. Редослед кандидата утврђује се на основу општег успеха постигнутог у средњем образовању и резултата на пријемном испиту, односно испиту за проверу склоности и способности.
- 8.4 Високошколска установа непрекидно и систематски прати успех студената и њихово напредовање на сваком од студијских програма које изводи и предузима мере подршке у случају незадовољавајућег успеха студената.
- 8.5 Успешност студента у савлађивању појединог предмета непрекидно се прати и вреднује током извођења наставе. Укупна оцена студента на једном предмету се састоји од оцене коју је студент добио за предиспитне обавезе и за показано знање на испиту. Минимално учешће оцене коју студент добија током наставе у укупној оцени је 30%, а максимално 70%.
- 8.6 Лице које заврши студије стиче одговарајући стручни, академски односно научни назив у складу са законом. Својство студента престаје у случајевима предвиђеним законом.

Стандард 9: Простор и опрема

Високошколска установа обезбеђује простор и опрему неопходне за квалитетно извођење свих облика наставе. Стандарди простора и опреме одређују се по образовно-научним, односно образовно-уметничким пољима.

Упутства за примену стандарда 9:

- 9.1 Високошколска установа обезбеђује простор за извођење наставе, и то:
 - објекте са најмање 4 m² бруто простора по студенту, односно 2 m² по студенту за извођење наставе по сменама, осим за поље уметности;
 - простор по студенту се израчунава тако што се бруто простор установе подели са укупним бројем акредитованих студената на установи на свим студијским програмима и свим годинама студија, при чему у укупан број студената не улазе студенти који су на студијском програму који се изводи на даљину.
 - амфитеатре, учионице, лабораторије односно друге просторије за извођење наставе, као и библиотечки простор и читаоницу, у складу са потребама образовног процеса одређеног образовно-научног, односно образовно-уметничког поља;
 - одговарајући радни простор за наставнике и сараднике;
 - место у амфитеатру, учионици и лабораторији за сваког студента.
- 9.2 Високошколска установа обезбеђује простор за административне послове и то најмање две канцеларије за потребе студентске службе и секретаријата.

- 9.3 Простор који обезбеђује високошколска установа за потребе наставе и за потребе управе, мора да задовољи одговарајуће урбанистичке, техничко технолошке и хигијенске услове. Простор мора бити у објектима који имају потребне грађевинске и употребне дозволе. Уколико објекти за потребе наставе и управљања нису у власништву високошколске установе или јој нису дати на коришћење, она обезбеђује закуп тих објеката за период од најмање пет година.
- 9.4 Високошколска установа обезбеђује потребну техничку опрему за савремено извођење наставе у складу са потребама студијског програма.
- 9.5 Високошколска установа обезбеђује опрему и извођење наставе у складу са здравственим и сигурносном стандардима о чему обавештава студенте.
- 9.6 Високошколска установа обезбеђује простор за рад студентског парламента.

Природно-математичке науке

Високошколска установа обезбеђује додатни лабораторијски простор за извођење експерименталне наставе, услове за наставу на терену и друге услове у складу са потребама студијског програма у односу на број студената на предметима из којих се изводи експериментална настава.

Медицинске науке

Лабораторије, односно наставне базе за извођење практичне наставе на претклиничким предметима капацитетом и величином одговарају броју студената који се уписују и специфичностима студија и наставних предмета, тако да капацитет не може бити мањи од 20 % од укупног броја уписаних студената. У сврху реализације клиничке обуке студената универзитет и медицински факултети унутар њега остварују сарадњу са одговарајућим клиникама као партнерима у медицинском образовању, о чему склапају уговор о сарадњи.

Клиничке базе и клинички наставни капацитети у потпуности покривају клиничке предмете одређеног студијског програма.

Техничко-технолошке науке

За извођење студијских програма високошколска установа обезбеђује одговарајуће наставно- научне базе, које могу бити сопствене и у привреди.

Сопствене наставно-научне базе су: наставне лабораторије, научне и истраживачко-развојне лабораторије, огледна поља, технички центри и друге научне, истраживачко-развојне и иновационе јединице у саставу високошколских установа.

Наставно-научне базе у привреди су: институти, центри изузетних вредности, организације за обављање иновационе активности, организације за пружање инфраструктурне подршке иновационој делатности и предузећа за производњу хране, репроматеријала, опреме и услуга.

Наставно-научне базе у привреди опремљене су потребном мерном, демонстрационом, рачунарском и информатичко-комуникационом опремом за извођење наставних активности експерименталног, демонстрационог и симулационог карактера из свих предмета у оквиру одређене групе научно-стручних и стручно-апликативних предмета.

У области биотехничких наука високошколска установа обезбеђује најмање једно одговарајуће огледно добро. Огледна добра у области пољопривреде су у поседу високошколске установе или их користи по основу закупа и површине су од најмање 100 ha обрадивог земљишта на којем се производе различите биљне врсте и узгајају различите врсте стоке, расадничка и семенарска производња, уз примену савремене технологије подржане квалитетном механизацијом, сходно захтевима студијских програма. Огледна добра у области шумарства су у поседу високошколске установе или

их користи по основу закупа и површине су од најмање 1000 ha земљишта, на којем се узгајају различите врсте шумских састојина, обавља производња семена и расадничког материјала уз примену савремене технологије, подржане квалитетном механизацијом. Садржаји на огледним добрима одговарају захтевима студијских програма које изводи високошколска установа.

Високошколске установе које нису у биотехничким наукама а имају студијске програме из пољопривреде и шумарства, имају минималну стручну праксу као и високошколске установе у биотехничким наукама. За програме из пољопривреде високошколска установа мора имати на коришћењу најмање 50 ha обрадивог земљишта а у шумарству 500 ha под шумским састојинама. Ово се односи и на високошколске установе у биотехничким наукама и високошколским јединицама без својства правног лица ван седишта установе.

Високошколске установе које нису у биотехничким наукама а имају студијске програме из пољопривреде и шумарства, имају минималну стручну праксу као и високошколске установе у биотехничким наукама. За програме из пољопривреде високошколска установа мора имати на коришћењу 50 ха обрадивог земљишта а у шумарству 500 ха под шумским састојинама.

Ово се односи и на високошколске установе у биотехничким наукама и високошколским јединицама ван седишта установе које уписују до 200 студената на прву годину студија.

Уметност

Високошколска установа обезбеђује простор за извођење наставе са најмање 5 m² бруто простора по студенту.

- 9.7 Високошколска установа обезбеђује потребне додатне просторе у складу са специфичностима уметничких области: радионице, лабораторије, галерију за изложбе, концертну дворану, тонски и оперски студио, позоришну салу, салу за пројекцију филмова, ТВ студио и неопходну опрему за савремено извођење наставе у складу са специфичностима уметничких области.

Стандард 10: Библиотека, уџбеници и информатичка подршка

Високошколска установа има одговарајућу библиотеку снабдевену потребним уџбеницима за извођење наставе и информатичке ресурсе и сервисе које користи у циљу испуњења основних задатака.

Упутства за примену стандарда 10:

- 10.1 Високошколска установа има библиотеку снабдевену литературом која својим нивоом и обимом обезбеђује подршку наставном процесу и научноистраживачком и уметничком раду. Библиотека располаже са најмање 1000 библиотечких јединица из области из које изводи наставни процес.
- 10.2 Високошколска установа обезбеђује покривеност свих предмета одговарајућом уџбеничком литературом, училима и помоћним наставним средствима. Учила и помоћна наставна средства морају бити расположиви на време и у броју довољном да се обезбеди нормално одвијање наставног процеса.
- 10.3 Високошколска установа располаже информатичком опремом, која је неопходна за студирање и научноистраживачки и уметнички рад. Високошколска установа обезбеђује најмање једну рачунарску учионицу са приступом интернету.
- 10.4 Високошколска установа обезбеђује неопходну обуку наставника, сарадника и студената у циљу ефективног коришћења библиотеке и осталих информационих ресурса.

Стандард 11: Унутрашњи механизми за осигурање квалитета

Високошколска установа доноси и реализује стратегију обезбеђења квалитета у своме раду.

Упутства за примену стандарда 11:

- 11.1 Високошколска установа утврђује јасно и подробно формулисану стратегију обезбеђења квалитета наставног процеса, управљања високошколском установом, ненаставних активности као и услова рада и студирања, која је достаупна јавности.
- 11.2 Високошколска установа укључује све заинтересоване стране (представнике студената, тржишта рада, струковних удружења итд.) у процес креирања стратегије обезбеђења квалитета.
- 11.3 Високошколска установа образује посебну комисију за обезбеђење квалитета, из реда наставника, сарадника, ненаставног особља и студената.
- 11.4 Високошколска установа спроводи у пракси утврђену стратегију обезбеђења квалитета и у том циљу предузима потребне активности за реализацију стратегије обезбеђења квалитета и предузима мере за отклањање уочених неправилности. Високошколска установа посебно прати квалитет извођења наставе, обављања испита, успешност студената у студирању у целини и на појединачним предметима, квалитет уџбеника и предузима потребне мере за отклањање уочених недостатака.
- 11.5 Студенти имају активну улогу у доношењу и спровођењу стратегије обезбеђења квалитета. Посебно је значајна оцена квалитета наставног процеса која се утврђује анкетирањем студената.
- 11.6 Самовредновање је саставни део стратегије обезбеђења квалитета и спроводи се у интервалима од највише три године. У поступку самовредновања разматра се и оцена студената о квалитету наставног процеса.
- 11.7 Високошколска установа има општи акт о уџбеницима.

Стандард 12: Извори финансирања

Извори финансирања високошколске установе довољни су да обезбеде квалитетно извођење наставе најмање за период трајања студијског програма.

Упутства за примену стандарда 12:

- 12.1 Високошколска установа остварује позитивне финансијске резултате у периоду од најмање три године.
- 12.2 Високошколска установа има доступан финансијски план за период законом прописаног трајања студијског програма, који је саставни део пословног плана високошколске установе. Финансијски план садржи јасно представљене будући планиране приходе и расходе по врстама и динамици.
- 12.3 Уколико је неопходно, високошколска установа обезбеђује потребне банкарске кредите и гаранције.

Стандард 13: Јавност у раду

Високошколска установа објављује потпуну, прецизну, јасну и доступну информацију о свом раду која је намењена студентима, потенцијалним студентима и осталим заинтересованим лицима.

Упутства за примену стандарда 13:

- 13.1 Информација коју високошколска установа објављује омогућава студентима и

потенцијалним студентима да донесу одговарајуће одлуке о свом образовању.

- 13.2 Високошколска установа објављује циљеве, очекиване образовне исходе, опис студијских програма и опис предмета које нуди, услове уписа и преноса ЕСПБ бодова, износ школарине, статус установе и њену акредитацију, стратегију обезбеђења квалитета, финансијске резултате и друге релевантне податке.
- 13.3 Високошколска установа објављује листу чланова управе као и листу наставника и сарадника, са подацима о њиховим квалификацијама и ангажовању у високошколској установи.
- 13.4 Високошколска установа има своју вебпрезентацију на интернету.
- 13.5 Универзитет је дужан да установи дигитални репозиторијум у којем се трајно чувају електронске верзије одбрањених докторских дисертација, заједно са извештајем комисије за оцену дисертације, подацима о ментору и саставу комисије и подацима о заштити ауторских права, као и да све наведене податке учини јавно доступним.

**ПРАВИЛНИК
О СТАНДАРДИМА ЗА ПОЧЕТНУ АКРЕДИТАЦИЈУ
ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА И СТУДИЈСКИХ
ПРОГРАМА**

На основу члана 11. став 1. тачка 9) Закона о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 76/05, 100/07-аутентично тумачење, 97/08, 44/10 и 93/12),
| Национални савет за високо образовање, на седници одржаној **** ** 2016.** године,
донео је

**ПРАВИЛНИК
О СТАНДАРДИМА ЗА ПОЧЕТНУ АКРЕДИТАЦИЈУ ВИСОКОШКОЛСКИХ
УСТАНОВА И СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА**

Члан 1.

Овим правилником утврђују се стандарди за почетну акредитацију високошколске установе и студијских програма.

Стандарди за почетну акредитацију установа из става 1. овог члана одштампани су уз овај правилник и чине његов саставни део.

Почетна акредитација студијских програма врши се према стандардима за акредитацију студијских програма који су утврђени Правилником о стандардима и поступку за акредитацију високошколских установа и студијских програма („Службени гласник РС“, бр. **/06)

Члан 2.

Комисија за акредитацију и проверу квалитета доноси:

- 1) упутство за припрему документације за почетну акредитацију високошколске установе и студијских програма;
- 2) упутство за рецензента за процену испуњености стандарда за почетну акредитацију високошколске установе и студијских програма,

и објављује их на интернет страници Комисије уз претходно мишљење НСВО Србије.

Члан 3.

Привремени орган пословођења високошколске установе гарантује:

- 1) да су општи акти високошколске установе у складу са законом;
- 2) да је документација за акредитацију високошколске установе урађена у складу са стандардима и упутством за припрему документације за почетну акредитацију високошколске установе и студијских програма;

3) за тачност података у документацији за почетну акредитацију високошколске установе и студијских програма.

Члан 4.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

образовање

Председник
Националног савета за високо

проф. др Дејан Поповић, с.р.

СТАНДАРДИ ЗА ПОЧЕТНУ АКРЕДИТАЦИЈУ ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА И СТУДИЈСКИХ ПРОГРАМА

Стандард 1: Циљеви и основни задаци високошколске установе

Стандард 2: Организација високошколске установе

Стандард 3: Студије

Стандард 4: Научноистраживачки и уметнички рад

Стандард 5: Квалитет наставника и сарадника

Стандард 6: Потребан број наставника и сарадника

Стандард 7: Ненаставно особље

Стандард 8: Студенти

Стандард 9: Простор и опрема

Стандард 10: Библиотека, уџбеници и информациона подршка

Стандард 11: Финансијско обезбеђење рада

Стандард 12: Унутрашњи механизми за осигурање квалитета

Стандард 1: Циљеви и основни задаци високошколске установе

Оснивач високошколске установе препознаје разлоге за оснивање установе у складу са потребама и приоритетима развоја друштва, побољшањем квалификационе структуре, развоја струке и науке и постојањем услова за високошколско образовање. Високошколска установа има усвојене основне циљеве у складу са циљевима високог образовања који су утврђени законом.

Упутства за примену стандарда 1:

- 1.1 Оснивач у елаборату о оснивању наводи разлоге за оснивање, циљеве и задатке.
- 1.2 Основне задатке високошколске установе, сажето изражене, утврђује привремени орган управљања високошколске установе.
- 1.3 Циљеви високошколске установе одређују конкретне резултате које та високошколска установа жели да оствари и представљају основу за контролу њеног рада.
- 1.4 Циљеви су конкретни, оствариви и мерљиви у складу са расположим могућностима и ближе одређују делатност високошколске установе.
- 1.5 Све активности високошколске установе, а посебно развој студијских програма, у складу су са утврђеним циљевима високошколске установе.

Стандард 2: Организација високошколске установе

Оснивач високошколске установе има привремене органе који омогућују извршавање потребних активности неопходних за добијање дозволе за обављање делатности. Организациона структура и систем управљања обезбеђују постизање циљева и остваривање задатака високошколске установе.

Упутства за примену стандарда 2.

- 2.1 Привремени орган управљања установе по броју и саставу треба да одговара

обављању делатности високог образовања.

- 2.2 Вршилац дужности органа пословођења организује рад на припремању наставних планова и програма и потребних профила наставника, као и остале документације потребне за почетну акредитацију.

Стандард 3: Студије

Садржај квалификација и диплома појединих врста и нивоа студија одговарају карактеру и циљевима студијских програма. Опис квалификација сваког студијског програма мора бити прецизно дефинисан и одговарати одређеном нивоу националног оквира квалификација. Студијски програми високошколске установе су у складу са основним циљевима и служе њиховом испуњењу. Високошколска установа систематично и ефективно планира, спроводи, надгледа, вреднује и унапређује квалитет студијских програма.

Упутства за примену стандарда 3

3.1 Упутства за примену стандарда који се односе на врсту и степен студија:

3.1.1 Квалификације које означавају завршетак основних струковних студија стичу студенти:

- који су показали знање у области студирања које се заснива на претходном образовању и које оспособљава за коришћење стручне литературе;
- који су у стању да примене знање и разумевање у професији;
- који су у стању да пренесу знања на друге;
- који поседују способност да наставе студије;
- који поседују способност за тимски рад.

3.1.2 Квалификације које означавају завршетак основних академских студија стичу студенти:

- који су показали знање у области студирања које се заснива на претходном образовању и које је на нивоу који омогућава коришћење стручне литературе, али истовремено обухвата неке аспекте који се ослањају на кључна знања њиховог поља студирања;
- који су у стању да примене своје знање и разумевање на начин који указује на професионални приступ послу или звању и који имају способности које се најчешће исказују смишљањем и одбраном аргумената и решавањем проблема унутар поља студирања;
- који имају способност да прикупљају и тумаче потребне податке;
- који имају способност размишљања о релевантним друштвеним, научним или етичким питањима;
- који су у стању да о свом раду и резултатима рада обавештавају стручну и ширу јавност;
- који су развили способности које су неопходне за наставак студија.

3.1.3 Квалификације које означавају завршетак мастер струковних студија стичу студенти:

- који су показали знање и разумевање у области студирања, које допуњује знање стечено на основним струковним студијама и представља основу за развијање критичког мишљења и примену знања у пракси;
- који су у стању да примене знање у решавању проблема у новом или непознатом

окружењу у ширим или мултидисциплинарним областима унутар образовно-научног односно образовно-уметничког поља студија;

- који имају способност да интегришу знање, решавају сложене проблеме и да расуђују на основу доступних информација које садрже промишљања о друштвеним и етичким одговорностима повезаним са применом њиховог знања и судова;
- који су у стању да на јасан и недвосмислен начин пренесу знање и начин закључивања стручној јавности;
- који су оспособљени за решавање практичних проблема у привредним предузећима и јавним установама;
- који поседују способност да наставе студије на начин који ће самостално изабрати.

3.1.4 Квалификације које означавају завршетак мастер академских студија стичу студенти:

- који су показали знање и разумевање у области студирања, које допуњује знање стечено на основним академским студијама и представља основу за развијање критичког мишљења и примену знања;
- који су у стању да примене знање у решавању проблема у новом или непознатом окружењу у ширим или мултидисциплинарним областима унутар образовно-научног односно образовно-уметничког поља студија;
- који имају способност да интегришу знање, решавају сложене проблеме и да расуђују на основу доступних информација које садрже промишљања о друштвеним и етичким одговорностима повезаним са применом њиховог знања и судова;
- који су у стању да на јасан и недвосмислен начин пренесу знање и начин закључивања стручној и широј јавности;
- који поседују способност да наставе студије на начин који ће самостално изабрати.

3.1.5 Квалификације које означавају завршетак специјалистичких академских студија стичу студенти:

- који су показали продубљено знање, разумевање и способности у одабраним ужим научним и уметничким областима специјализације, засновано на знању и вештинама стеченим на мастер академским студијама и одговарајуће је за истраживање у датим ужим научним и уметничким областима студија;
- који су у стању да примене стечено продубљено знање, разумевање и способности стечене током специјалистичких студија за успешно решавање сложених проблема у новом или непознатом окружењу, у ужим научним и уметничким областима студија;
- који имају повећану способност да повежу стечена знања и решавају сложене проблеме, да расуђују и да на основу доступних информација доносе закључке који истовремено садрже промишљања о друштвеним и етичким одговорностима повезаним са применом њиховог знања и судова;
- који су у стању да ефикасно прате и усвајају новине и резултате истраживања у области специјализације и да на јасан и недвосмислен начин пренесу своје закључке, знање и поступак закључивања стручној и широј јавности.

3.1.6 Квалификације које означавају завршетак специјалистичких струковних студија стичу студенти:

- који су показали продубљено знање, разумевање и стручне вештине у

одабраним ужим областима специјализације, које се заснива на знању и вештинама стеченим на основним струковним или основним академским студијама, као вид посебне припреме и одговарајуће је за успешан рад у области специјализације;

- који су у стању да примене продубљено знање, разумевање и вештине за успешно решавање сложених проблема у делимично новом или непознатом окружењу ужим областима студија;
- који су стекли знања и вештине потребне за тимски рад при решавању сложених проблема из струке;
- који имају повећану способност да интегришу стечена знања и вештине, да расуђују и дају на основу доступних информација могуће закључке који истовремено садрже промишљања о друштвеним и етичким одговорностима повезаним са применом њиховог знања и судова;
- који су у стању да ефикасно прате и усвајају новине у области специјализације и да на јасан и недвосмислен начин пренесу своје закључке, знање и поступак закључивања стручној и широј јавности.

3.1.7 Квалификације које означавају завршетак докторских студија стичу студенти:

- који су показали систематско разумевање одређеног поља студија;
- који су савладали вештине и методе истраживања на том пољу;
- који су показали способност конципирања, пројектовања и примене;
- који су показали способност прилагођавања процеса истраживања уз неопходан степен академског интегритета;
- који су оригиналним истраживањем и радом постигли остварење које проширује границе знања, које је објављено и које је референца на националном и међународном нивоу;
- који су способни за критичку анализу, процену и синтезу нових и сложених идеја;
- који могу да пренесу стручна знања и идеје колегама, широкој академској заједници и друштву у целини;
- који су у стању да у академском и професионалном окружењу промовишу технолошки, друштвени или културни напредак.

3.1.8 Захтев за почетну акредитацију може да се односи само на студије које се одвијају на класичан начин у седишту установе.

3.2 Између различитих студијских програма може се вршити преношење ЕСПБ бодова.

3.3 Високошколска установа има процедуре за усвајање и анализу студијских програма.

3.4 Исходи учења се описују према дескрипторима исхода учења *националног оквира квалификација*, које предлаже Национални савет за високо образовање, а усваја Министарство.

Стандард 4: Научноистраживачки и уметнички рад

Високошколска установа која остварује академске студије, има организован и планиран научноистраживачки и уметнички рад.

Упутства за примену стандарда 4:

4.1 Високошколска установа има обезбеђене наставнике који су учесници

научноистраживачких и уметничких националних и међународних пројеката.

- 4.2 Високошколска установа има план научноистраживачког, односно уметничког рада.
- 4.3 Високошколска установа има утврђен поступак и критеријуме за систематско праћење и оцењивање обима и квалитета научноистраживачког, односно уметничког рада наставног особља.

Стандард 5: Квалитет наставника и сарадника

Високошколска установа обезбеђује компетентне наставнике и сараднике у складу за Законом о високом образовању на начин који обезбеђује потребан квалитет наставног особља.

Упутства за примену стандарда 5:

- 5.1 Високошколска установа обезбеђује наставнике који испуњавају услове за избор у одговарајуће звање. Предавачи, професори струковних студија, доценти, ванредни професори и редовни професори (искључујући поље уметности) морају имати важећи избор у наставно или научно звање на некој од акредитованих високошколских или научних установа у Републици Србији које имају компетентно изборно тело у области за коју се избор врши. Наставници морају да имају најмање годину дана радног искуства у извођењу наставе у наставном звању на високошколским установама
- 5.2 Високошколска установа обезбеђује наставно особље чије научне, уметничке и стручне квалификације одговарају образовно-научном, односно образовно-уметничком пољу и нивоу њихових задужења. Квалификације се доказују дипломама, објављеним радовима, уметничким делима, као и евиденцијом о педагошким квалитетима и одговарајућем професионалном искуству. У оцени испуњености овог стандарда сходно се примењује Правилник о стандардима и поступку за акредитацију високошколских установа и студијских програма.

Стандард 6. Потребан број наставника и сарадника

Високошколска установа обезбеђује потребан број компетентних наставника и сарадника за квалитетно извођење студијских програма.

Упутства за примену стандарда 6:

- 6.1 Услов у погледу потребног броја наставника високошколска установа испуњава ако пружи доказ да је обезбеђен потребан број наставника за заснивање радног односа са пуним радним временом за извођење најмање 70% часова активне наставе на студијском програму за који се тражи дозвола за рад, а најмање 20 наставника за заснивање радног односа са пуним радним временом. Изузетак су студијски програми у пољу уметности где тај број не може бити мањи од 50%. Од укупног броја наставника потребних за обављање наставе по годинама студија за студијски програм за који се тражи дозвола за рад, академије струковних студија и високе школе струковних студија, изузев у пољу уметности, морају да имају обезбеђено најмање 50% наставника са стеченим научним називом доктора наука. На мастерским струковним студијама сви наставници морају имати докторате наука изузев у пољу уметности.
- 6.2 Установа може да ангажује наставника са непуним радним временом, односно наставника по уговору о допунском раду са којим се склапа уговор о раду уз сагласност установе у којој је стално запослен.

- 6.3 Од укупног броја наставника са пуним радним временом, њих најмање 80 % морају имати наставно звање предавач, професор струковних студија, доцент, ванредни професор и редовни професор.
- 6.4 Потребан број наставника за заснивање радног односа са пуним радним временом обезбеђен је ако високошколска установа приложи доказ да наведена лица имају важећи избор у одговарајуће наставно звање и закључен уговор о раду (са одложеним дејством). Наведена лица морају имати држављанство Републике Србије или дозволу боравка за период акредитације.
- 6.5 Број наставника одговара потребама студијских програма које установа реализује. Укупан број наставника мора бити довољан да покрије укупан број часова наставе на студијским програмима које установа реализује, тако да наставник остварује просечно до 180 часова активне наставе (предавања, консултације, вежбе, практичан рад и теренски рад) годишње, односно до 6 часова недељно, са толеранцијом од 10%. (Brisati prosek ili povećati ga na 8 sa tolerancijom od 10%). Ангажовање по наставнику не може бити веће од 12 часова активне наставе недељно.
- 6.6 Број сарадника одговара потребама остварења студијских програма. Укупан број сарадника мора бити довољан да покрије укупан број часова наставе на студијским програмима које установа реализује а да при томе сваки сарадник остварује просечно до 300 часова активне наставе годишње, односно просечно до 10 часова активне наставе недељно, са толеранцијом од 20%, осим у пољу уметности. (Brisati prosek) Ангажовање по сараднику не може бити веће од 16 часова активне наставе недељно, што је i maksimalni prosek za Ustanovu. Високошколска установа на пословима сарадника у настави обезбеђује студенте мастерских академских или специјалистичких студија, који имају просек оцена на основним студијама најмање осам (8).
- 6.7 Високошколска установа на пословима асистента обезбеђује студента докторских студија који је претходне нивое студија завршио са укупном просечном оценом најмање осам (8) и који показује смисао за наставни рад.
- 6.8 За потребе реализације дела практичне наставе, која се реализује ван високошколске установе, високошколска установа може изабрати у звање сарадника ван радног односа (сарадник практичар, клинички асистент и сл.) лице запослено у установи где се део практичне наставе реализује. Услове ангажовања прописује високошколска установа својим општим актом.

Стандард 7. Ненаставно особље

Високошколска установа обезбеђује ненаставно особље које својим стручним и професионалним радом обезбеђује успешну реализацију студијских програма, као и основних задатака и циљева високошколске установе.

Упутства за примену стандарда 7:

- 7.1 Високошколска установа обезбеђује најмање једног библиотекара.
- 7.2 Високошколска установа организује студентску службу са најмање једним извршиоцем.
- 7.3 Високошколска установа обезбеђује најмање једног извршиоца са високим образовањем на пословима информационог система.
- 7.4 Високошколска установа обезбеђује најмање једног извршиоца - дипломираног правника – на пословима секретара.

Стандард 8. Студенти

Сагласно основним задацима високошколска установа утврђује услове за упис студената. Високошколска установа обезбеђује потребне услове студентима за успешно савладавање студијских програма.

Упутства за примену стандарда 8:

Високошколска установа усваја конкурс за упис на студије као плански документ.

Конкурс садржи: број студената за одређене студијске програме, услове за упис, мерила за утврђивање редоследа кандидата, поступак спровођења конкурса, начин и рокове за подношење жалбе на утврђени редослед, као и висину школарине коју плаћају студенти чије се студирање не финансира из буџета.

Број студената који високошколска установа планира да упише, мора бити усклађен са кадровским, просторним и техничко-технолошким могућностима.

Високошколска установа за упис на студије првог степена планира пријемни испит или испит за проверу склоности и способности, у складу са статутом високошколске установе. Редослед кандидата утврђује се на основу општег успеха постигнутог у средњем образовању и резултата на пријемном испиту, односно испиту за проверу склоности и способности.

Лице које заврши студије стиче одговарајући стручни, академски, односно научни назив у складу са законом. Својство студента престаје у случајевима предвиђеним законом.

Стандард 9. Простор и опрема

Високошколска установа обезбеђује простор и опрему неопходне за квалитетно извођење свих облика наставе. Стандарди простора и опреме одређују се по образовно-научним, односно образовно-уметничким пољима.

Упутства за примену стандарда 9:

9.1 Високошколска установа обезбеђује простор за извођење наставе, и то:

- објекте са најмање 4 m² бруто простора по студенту, односно 2 m² по студенту за извођење наставе по сменама, осим за поље уметности, где простор по студенту износи најмање 5m² бруто.
- амфитеатре, учионице, лабораторије, односно друге просторије за извођење наставе, као и библиотечки простор и читаоницу, у складу са потребама образовног процеса одређеног образовно-научног, односно образовно-уметничког поља;
- одговарајући радни простор за наставнике и сараднике;
- место у амфитеатру, учионици и лабораторији за сваког студента.

9.2 Високошколска установа обезбеђује простор за административне послове, и то најмање две канцеларије за потребе студентске службе и секретаријата.

9.3 Простор који обезбеђује високошколска установа за потребе наставе и за потребе управе мора да задовољи одговарајуће урбанистичке, техничко-технолошке и хигијенске услове. Простор мора бити у објектима који имају потребне грађевинске и употребне дозволе. Уколико објекти за потребе наставе и управљања нису у власништву високошколске установе или јој нису дати на коришћење, она обезбеђује закуп тих објеката за период од најмање пет година.

- 9.4 Високошколска установа обезбеђује потребну техничку опрему за савремено извођење наставе у складу са потребама студијског програма.
- 9.5 Високошколска установа обезбеђује опрему и извођење наставе у складу са здравственим и сигурносном стандардима.
- 9.6 Високошколска установа обезбеђује простор за рад студентског парламента.

Стандард 10. Библиотека, уџбеници и информациона подршка

Високошколска установа има одговарајућу библиотеку снабдевену потребним уџбеницима за извођење наставе и информационе ресурсе и сервисе које користи у циљу испуњења основних задатака.

Упутства за примену стандарда 10:

- 10.1 Високошколска установа има библиотеку снабдевену литературом која својим нивоом и обимом обезбеђује подршку наставном процесу и научноистраживачком и уметничком раду. Библиотека располаже с најмање 1000 библиотечких јединица из области из које изводи наставни процес.
- 10.2 Високошколска установа обезбеђује покривеност свих предмета одговарајућом уџбеничком литературом, училима и помоћним наставним средствима. Учила и помоћна наставна средства морају бити расположиви на време и у броју довољном да се обезбеди нормално одвијање наставног процеса.
- 10.3 Високошколска установа располаже информационом опремом која је неопходна за студирање и научноистраживачки и уметнички рад. Високошколска установа обезбеђује најмање једну рачунарску учионицу са приступом интернету.

Стандард 11. Финансијско обезбеђење рада

Високошколска установа обезбеђује довољна финансијска средства за настављање и завршетак студија у случају престанка рада установе или престанка извођења одређеног студијског програма.

Упутства за примену стандарда 11:

- 11.1 Високошколска установа за чије оснивање се не обезбеђују средства из буџета Републике доставља банкарску гаранцију за настављање и завршетак студија у случају престанка рада установе или престанка извођења одређеног студијског програма, у износу од 25% школарине за број студената за који се тражи дозвола за рад.
- 11.2 Високошколска установа има финансијски план за период законом прописаног трајања студијског програма, који је саставни део пословног плана високошколске установе. Финансијски план садржи јасно представљене будуће планиране приходе и расходе по врстама и динамици.

Стандард 12. Унутрашњи механизми за осигурање квалитета

Високошколска установа доноси стратегију обезбеђења квалитета у своме раду.

Упутства за примену стандарда 12:

- 12.1 Високошколска установа утврђује јасно и подробно формулисану стратегију обезбеђења квалитета наставног процеса, управљања високошколском установом, ненаставних активности, као и услова рада и студирања.

- 12.2 Високошколска установа образује посебну комисију за обезбеђење квалитета, из реда наставника, сарадника, ненаставног особља и студената.
- 12.3 Високошколска установа има општи акт о уџбеницима.

**ПРАВИЛНИК
О СТАНДАРДИМА ЗА САМОВРЕДНОВАЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ
КВАЛИТЕТА ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА**

На основу члана 11. став 1. тачка 7) Закона о високом образовању („Службени гласник РС”, број 76/05), Национални савет за високо образовање, на седници одржаној **. ** 2016. године, донео је

**ПРАВИЛНИК
О СТАНДАРДИМА ЗА САМОВРЕДНОВАЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ КВАЛИТЕТА
ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА**

Члан 1.

Овим правилником утврђују се стандарди за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа.

Стандарди из става 1. овог члана одштампани су уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 2.

Комисија за акредитацију и проверу квалитета (у даљем тексту: Комисија) доноси:

- 1) упутства за припрему извештаја о самовредновању високошколских установа у саставу универзитета, интегрисаних универзитета и високих школа;
- 2) упутства за припрему извештаја о самовредновању неинтегрисаних универзитета;
- 3) упутства рецензенту за процену испуњености стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа у саставу универзитета, интегрисаних универзитета и високих школа
- 4) упутства рецензенту за процену испуњености стандарда за самовредновање и оцењивање квалитета неинтегрисаних универзитета

и објављује их на интернет страници Комисије уз претходно мишљење НСВО Србије.

Члан 3.

Орган пословођења високошколске установе гарантује:

- 1) да су општи акти високошколске установе у складу са законом;
- 2) да је извештај о самовредновању урађен у складу са стандардима и упутством за самовредновање високошколске установе;
- 3) за тачност података у извештају за самовредновање.

Члан 4.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

образовање
|

Председник
Националног савета за високо
проф [др Дејан Поповић](#)., с.р.

СТАНДАРДИ ЗА САМОВРЕДНОВАЊЕ И ОЦЕЊИВАЊЕ КВАЛИТЕТА ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА

Стандард 1: Стратегија обезбеђења квалитета

Стандард 2: Стандарди и поступци за обезбеђење квалитета

Стандард 3: Систем

обезбеђења квалитета **Стандард 4:** Квалитет

студијског програма **Стандард 5:** Квалитет

наставног процеса

Стандард 6: Квалитет научноистраживачког, уметничког и стручног рада

Стандард 7: Квалитет наставника и сарадника

Стандард 8: Квалитет студената

Стандард 9: Квалитет уџбеника, литературе, библиотечких и информатичких ресурса **Стандард 10:** Квалитет управљања високошколском установом и квалитет ненаставне подршке

Стандард 11: Квалитет простора и опреме

Стандард 12: Финансирање

Стандард 13: Улога студената у самовредновању и провери квалитета

Стандард 14: Систематско праћење и периодична провера квалитета

Стандард 15: Квалитет докторских студија

Стандард 15. Квалитет докторских студија

Стандард 1: Стратегија обезбеђења квалитета

Високошколска установа утврђује стратегију обезбеђења квалитета, која је доступна јавности.

Упутства за примену стандарда 1:

1.1 Стратегија обезбеђења квалитета садржи:

- одређење високошколске установе данепрекидно и систематски ради на унапређењу квалитета својих програма;
- мере за обезбеђење квалитета;
- субјекте обезбеђења квалитета (стручнотела, студенте, ненаставно особље) и њихова права и обавезе у том поступку;
- области обезбеђења квалитета (студијски програми, настава, истраживање, вредновање студената, уџбеници и литература, ресурси, ненаставна подршка, процес управљања);
- одређење за изградњу организационе културе квалитета;
- повезаност образовне, научноистраживачке, уметничке и стручне делатности.

1.2 Стратегију обезбеђења квалитета доноси орган управљања високошколске установе напредлог органа пословођења.

- 1.3 У креирању стратегије високошколска установа укључује и одговарајуће друштвене субјекте.
- 1.4 Високошколска установа објављује стратегију обезбеђења квалитета и промовише је, како у самој установи, тако и у јавности.
- 1.5 Високошколска установа периодично преиспитује и унапређује стратегију обезбеђења квалитета.

Стандард 2: Начини и поступци за обезбеђење квалитета

Високошколска установа утврђује начине и поступке за обезбеђење квалитета своје граде, који су доступни јавности.

Упутства за примену стандарда 2:

- a. Начини и поступци за обезбеђење квалитета се утврђују посебно за сваку област обезбеђења квалитета и њим се на детаљан начин уређује поступање субјеката у систему обезбеђења квалитета у установе.
- b. Начине и поступке за обезбеђење квалитета доноси стручни орган високошколске установе на предлог комисије за обезбеђење квалитета.
- c. Високошколска установа је обавезна да начине и поступке за обезбеђење квалитета учини доступним наставницима, студентима и јавности.
- d. Високошколска установа периодично преиспитује и унапређује начине и поступке за обезбеђење квалитета.

Стандард 3: Систем обезбеђења квалитета

Високошколска установа изграђује организациону структуру за обезбеђење квалитета.

Упутства за примену стандарда 3:

- a. Високошколска установа статутом утврђује послове и задатке наставника, сарадника, студената, стручних органа, катедри и комисије за обезбеђење квалитета и доношење и спровођење стратегије, начина и поступака за обезбеђење квалитета.
- b. Високошколска установа посебним мерама обезбеђује учешће студената у доношењу и спровођењу стратегије, начина, поступака и културе обезбеђења квалитета.
- c. Високошколска установа формира комисију за обезбеђење квалитета из редовних наставника, сарадника, ненаставног особља и студената.

Стандард 4: Квалитет студијског програма

Квалитет студијског програма обезбеђује се кроз праћење и проверу његових циљева, структуре, радног оптерећења студената, као и кроз савремено и вањсадржаја и стално прикупљање информација о квалитету програма од одговарајућих друштвених институција.

УПУТСТВА ЗА ПРИМЕНУ СТАНДАРДА 4:

- 4.1 Високошколска установа редовно и систематски проверава и, по потреби, изнова одређује:
- циљеве студијског програма и њихову усклађеност са циљевима високошколске установе;
 - структуру и садржај студијског програма у погледу односа општеобразовних, научно и стручно-апликативних и теоријско-методолошких дисциплина;
 - радно оптерећење студената мерено ЕСПБ;
 - исходе и стручност које добијају студенти када заврше студије и могућност запошљавања и даље школовања.
- 4.2 Високошколска установа има утврђен поступак за одобравање, праћење и контролу програма студија.
- 4.3 Високошколска установа редовно прибавља повратне информације од послодавца, представника Националне службе за запошљавање и других одговарајућих организација о квалитету студија и својих студијских програма.
- 4.4 Високошколска установа обезбеђује студентима учешће у оцењивању и осигурању квалитета студијских програма.
- 4.5 Високошколска установа обезбеђује непрекидно савремено вивање садржаја курикулума и њихову упоредивост са курикулумима одговарајућих страних високошколских установа.
- 4.6 Курикулум студијског програма подстиче студентенастваралачки начин размишљања, на дедуктивни начин истраживања, као и примену тих знања и вештина у практичној сврхе.
- 4.7 Услови поступка који су неопходни за завршавање студија и добијање дипломе одређеног нивоа образовања су дефинисани и доступни јавности, нарочито у електронској форми, и усклађени су са циљевима, садржајима и обимом кредитованих студијских програма.

СТАНДАРД 5: КВАЛИТЕТ НАСТАВНОГ ПРОЦЕСА

Квалитет наставног процеса обезбеђује секрозинтерактивност наставе, укључивање примера у наставу, професионални рад наставника и сарадника, доношење и поштовање планова рада по предметима, као и праћење квалитета наставе и предузимање потребних мера у случају када се утврди да квалитет наставе није на одговарајућем нивоу.

УПУТСТВА ЗА ПРИМЕНУ СТАНДАРДА 5:

- 5.1 Планира споредна наставе (предавања и вежби) усклађени са потребама и могућностима студената, познати су пречетак одговарајућег семестра и доследно се спроводе.
- 5.2 Настава на високошколским установама је интерактивна, обавезно укључује примере из праксе, подстица студенте на размишљање и креативност, самосталност у раду и примену стечених знања.
- 5.3 Високошколска установа обезбеђује једасена сваком предмету, пречетак семестра, донесени учини доступним студентима план рада који укључује:
 - основне податке о предмету: назив, година, број ЕСПБ бодова, услови;
 - циљеве предмета;
 - садржаји структуре предмета;
 - план и распоред извођења наставе (предавања и вежбе);
 - начин оцењивања предмета;
 - уџбенике, односно обавезну и допунску литературу;
 - податке о наставницима и сарадницима предмета.
- 5.4 Високошколска установа систематски прати спровођење плана наставе, као и планова рада на појединим предметима, оцењује квалитет наставе и предузима корективне мере за његово унапређење. Установа упозоравана наставнике који не придржавају план рада на предмету или не постижу одговарајући квалитет наставе на потребу побољшања и обезбеђују им потребно савршавање.

Стандард 6: Квалитет научноистраживачког, уметничког и стручног рада

Високошколска установа непрекидно ради на подстицању, обезбеђењу услова, праћењу и провери резултата научноистраживачког, уметничког и стручног рада и на њиховом укључивању у наставни процес.

Упутства за примену стандарда 6:

- a. Високошколска установа у својој мери остварује јединство образовног, научноистраживачког, уметничког и професионалног (стручног) рада.
- b. Високошколска установа перманентно осмишљава, припрема и реализује научни истраживачке, уметничке, стручне и друге врсте програма, као и националне и међународне научне пројекте.
- c. Високошколска установа систематски прати и оцењује обим квалитета истраживачког рада наставника и сарадника.
- d. Садржаји резултата научних, истраживачких, уметничких и стручних активности високошколске установе усклађени су са стратешким циљем саме установе, као и са националним и европским циљевима и стандардима високог образовања.
- e. Знања до којих високошколска установа долази спровођењем одређених научних, истраживачких, уметничких и професионалних активности активно укључују у

постојећинаставни процес.

- f. Високошколскаустановаподстичесвојезаполнендасеактивнобавенаучним,истраживачким,уметничкимипрофесионалнимрадомидашточешћеобјављујурезултатесвогарада.
- g. Високошколскаустановаобављаиздавачкуделатност ускладусасвојиммогућностима.

СТАНДАРД7:КВАЛИТЕТ НАСТАВНИКА И САРАДНИКА

Квалитетнаставникаисарадникаобезбеђујесепажљивимпланирањемиизборомнаосновујавногпоступка,стварањемусловазаперманентноусавршавањееиразвојнаставникаисарадникаипровером квалитетањиховограда унастави.

УПУТСТВА ЗА ПРИМЕНУ СТАНДАРДА 7:

- 7.1 Поступакиуслови за избор наставника и сарадника утврђују се унапред, јавни и су доступни оцени стручне и шире јавности. Овај поступак и услови предмет периодичне провере и усавршавања.
- 7.2 Високошколска установа се приликом избора наставника и сарадника уз вања придржава прописаних поступака и услова путем којих оцењују научну, односно уметничку и педагошку активност наставника и сарадника.
- 7.3 Високошколска установа систематски прати, оцењује и подстиче научну, односно уметничку и педагошку активност наставника и сарадника.
- 7.4 Високошколска установа спроводи дугорочну политику квалитетне селекције младих кадрова и њиховог даљег напретка, као и различите врсте усавршавања.
- 7.5 Високошколска установа обезбеђује наставницима и сарадницима перманентно усавршавање, путем студијских боравака, специјализација, учешћана научним, уметничким и стручним скуповима.
- 7.6 Високошколска установа при избору и унапређењу наставно-научног, уметничког и стручног кадра посебно вреднује повезаност рада у образовању сарадомна пројектима и другим областима привредног и друштвеног живота.
- 7.7 Високошколска установа при избору и унапређењу наставно-научног, уметничког и стручног кадра посебно вреднује педагошке способности наставника и сарадника.

СТАНДАРД 8: КВАЛИТЕТ СТУДЕНАТА

Квалитет студената се обезбеђује селекцијом студената напредпрописанијаван начин, оцењивањем студената ко млада настави, перманентним праћењем и проверавањем резултата оцењивања и пролазности студената и предузимањем одговарајућих мера у случају пропуста.

УПУТСТВА ЗА ПРИМЕНУ СТАНДАРДА 8:

- 8.1 Високошколска установа обезбеђује потенцијалним и уписаним студентима св релевант не информације и податке који су повезани са њиховим студијама.
- 8.2 Приселекцијом студената за упис, високошколска установа вреднује резултате постигнуте претходном школовању и резултате постигнуте на пријемном испиту, односно испиту за про веру склоности и способности, у складу са законом.
- 8.3 Једнакост и равноправност студената по свим основама (раса, боја коже, пол, сексуална ориј ентација, етничко, национално или социјално порекло, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, статус стечен рођењем, постојање сензорног или моторног хендикепа и имовинско стање) загарантованису, као и могућност студирања за студенте са посебним п отребима.
- 8.4 Високошколска установа развија и унапред упознаје студенте са обавезом праћења наставе.
- 8.5 Студенти се оцењују помоћу унапред објављених критеријума, правила и процедура.
- 8.6 Високошколска установа систематично анализира, оцењује и унапређује методе критери јума оцењивања студената по предметима, а посебно: дали је метод оцењивања студената п рилагођен предмету, дали се прати и оцењује рад студентата ко м наставе, каква је односно цена рада студентата ко м наставе и на завршном испиту у укупној оцени и да лисе оцењује способност студената да примене знање.
- 8.7 Методе оцењивања студената из знања које су својили у току наставно- научног процеса усклађене су са циљевима, садржајима и обимом акредитовања студијских програма.
- 8.8 Високошколска установа обезбеђује коректно и професионално понашање наставника ко м оцењивања студената (објективност, етичност и коректан однос према студенту).
- 8.9 Високошколска установа систематично прати и проверава оцене студената по предметима и предузима одговарајуће мере уколико дође до неправилности у дистрибуцији оцена (суви ше високи или ниски оцена, неравномеран распоред оцена) у дужем периоду.
- 8.10 Високошколска установа систематично прати и проверава пролазност студената по предм етима, програмима, годинама и предузима корективне мере у случају сувишениске пролаз ности или других неправилности у оцењивању.
- 8.11 Високошколска установа омогућава студентима одговарајући облик студентског органи з овања, деловања и учешћа у одлучивању, у складу са законом.

СТАНДАРД9:КВАЛИТЕТ УЏБЕНИКА,ЛИТЕРАТУРЕ,БИБЛИОТЕЧКИХИ ИНФОРМАТИЧКИХРЕСУРСА

Квалитетуџбеника,литературе,библиотечких и информатичкихресурса се обезбеђуједоношењем испровођењем одговарајућихопштихаката.

УПУТСТВА ЗА ПРИМЕНУ СТАНДАРДА9:

- 9.1 Високошколскаустановаобезбеђујестудентимауџбеникеидругулитературунеопходнузасавлађивањеградива употребнојколичини и навреме.
- 9.2 Наставаизсвакогпредметајепокривенаодговарајућимуџбеницимаидругимучилима,којисуунапредпознати и објављени.
- 9.3 Високошколскаустановадоносиопштиактоуџбеницима.Ускладусатимопштимактом,установасистематичнопрати,оцењујеквалитетуџбеникаидругихучиласааспектаквалитетасадржаја(савременост,тачност),структуре(примери,питања,резиме),стилаиобима(усклађеностсабројемЕСПБбодова);уџбенициидругаучилакојанезадовољавајустандардбивајупобољшани или повучени из наставе и замењени квалитетнијим.
- 9.4 Високошколскаустановаобезбеђујестудентимабиблиотекуопремљенупотребнимбројембиблиотечкихјединица,као и опремом зарад.
- 9.5 Високошколскаустановасистематичнопрати,оцењујеиунапређујеструктуруиобимбиблиотечкогфонда.
- 9.6 Високошколскаустановаобезбеђујестудентиманеопходнеинформатичкересурсезасавлађивањеградива:потребанбројрачунараодговарајућегквалитета,другуинформатичкуопрему,приступ интернетуи осталукомуникационуопрему.
- 9.7 Бројзапосленихубиблиотециипратећимслужбама,каоиврстанивоњиховестручнеспремеусклађени суса националним и европскимстандардимазапружањеовеврстеуслуга.
- 9.8 Компетентностимотивисаностособљазаподршкуубиблиотеци,читаонициирачунарскогцентрау континуиранопрати,оцењује и унапређује.
- 9.9 Студенти се систематскиупознајуса начином радаубиблиотеци и рачунском центру.
- 9.10 Просторијенамењенезасмештајбиблиотечкогфонда,архивскогиелектронскогматеријала,анарочитостудентскечитаонице,смештенесууодговарајућемделузградакакоби студентима,наставноминенаставном особљуи осталимкорисницимапружиладекватнеусловезарад.Коришћењебиблиотекеиприступњеномконтентномфондуобезбеђенјенајмање12часовадневно.

Стандард10:Квалитетуправљањависокошколскомустановоми квалитет ненаставнеподршке

Квалитетуправљањависокошколскомустановомиквалитетненаставнеподршкесеобезбеђујеутврђивањемнадлежностииодговорностиорганауправљањаијединицазаненаставнуподршкуи перманентним праћењем и провером њиховограда.

Упутства за примену стандарда10:

- a. Органиуправљањаиорганипословођења,њиховенадлежностииодговорностиуорганизацијиуправљањувисокошколскомустановомсуутврђениопштимактомвисокошколскеустановеускладуса законом.
- b. Структура,организационејединицеињиховделокругграда,каоињиховакоординацијаиконтроласуутврђени општим актом високошколскеустанове,ускладуса законом.

c.	Високошколска установа систематски прати и оцењује организацију и управљање високошколском установом и предузима мере за њихово унапређење.
d.	Високошколска установа систематски прати и оцењује рад управљачког и наставног особља и предузима мере за унапређење квалитета њиховог рада; посебно прати и оцењује њихов однос према студентима и мотивацију у раду са студентима.
e.	Услови поступак заснивања радног односа и напредовања наставног особља утврђује се општим актом високошколске установе и доступни су јавности.
f.	Ради деловања управљачког и наставног особља судоступни оцени наставника, наставног особља, студената и заинтересованих субјеката.
g.	Високошколска установа обезбеђује број квалитетног наставног особља у складу са стандардима за акредитацију.
h.	Установа обезбеђује управљачком и наставном особљу перманентно образовање и усавршавање на професионалном плану.

Стандард 11: Квалитет простора и опреме	
Квалитет простора и опреме се обезбеђује кроз њихов адекватан обим и структуру.	
Упутства за примену стандарда 11:	
a.	Високошколска установа поседује примерен просторне капацитете: учионице, кабинете, библиотеку, читаоницу и различитозаквалитетно обављање своје делатности.
b.	Високошколска установа поседује адекватну и савремену техничку, лабораторијску и другу специфичну опрему која обезбеђује квалитетно извођење наставе на свим врстама и степенима студија.
c.	Високошколска установа континуирано прати и усклађује своје просторне капацитете и опрему са потребама наставног процеса и бројем студената.
d.	Високошколска установа свим запосленим студентима обезбеђује неограничен приступ различитим врстама информација у електронском облику и информационе технологије, како бисете информације користиле у научно-образовне сврхе.
e.	Високошколска установа у свом саставу поседује најмање једну просторију опремљену савременим техничким и осталим уређајима који студентима и особљу омогућавају рад на рачунарима и коришћење услуга рачуног центра (фотокопирање, штампање, скенирање, нарезивање CD и DVD материјала).

Стандард 12: Финансирање	
Квалитет финансирања високошколске установе обезбеђује се кроз квалитет извора финансирања, финансијско планирање и транспарентност у употреби финансијских средстава, што доводи до финансијске стабилности у дугом року.	
Упутства за примену стандарда 12:	
3.1	Високошколска установа има дугорочно обезбеђена финансијска средства неопходна за реализацију наставно-научног процеса, научно истраживачких пројеката, уметничких и професионалних активности.
3.2	Извори финансирања високошколске установе утврђени су у складу са законом.

- 3.3 Високошколска установа анализира и планира распорединамену финансијских средстава тако да обезбеђује финансијску стабилност или квидност у дужем временском периоду.
- 3.4 Високошколска установа обезбеђује јавност и транспарентност својих извора финансирања и начину употребе финансијских средстава кроз извештај о пословању и годишњи обрачун који усваја савет.

Стандард 13: Улога студената у самовредновању и провери квалитета

Високошколске установе обезбеђују значајну улогу студената у процесу обезбеђења квалитета, и то кроз рад студентских организација и студентских представника у телима високошколске установе, као и кроз анкетирање студената о квалитету у високошколске установе.

Упутства за примену стандарда 13:

- 13.1 Представници студената сучланови комисије за обезбеђење квалитета у високошколске установе.
- 13.2 Студентина одговарајућина чин дају мишљење о стратегији, стандардима, поступцима и документима којима се обезбеђује квалитет високошколске установе, укључујући и резултате самовредновања и оцењивања квалитета у високошколске установе.
- 13.3 Обавезан елемент самовредновања у високошколске установе јесте анкета којом се испитују ставови и мишљења студената о питањима из свих области којима се проверавају процес самовредновања. Високошколска установа је обавезна да организује и спроведе анкету и да њене резултате учини доступним јавности и укључи их укупну оцену самовредновања и оценоквалитета.
- 13.4 Студентису активно укључени у процес перманентног мишљавања, реализације развоја и евалуације студијских програма у оквиру курикулума и развоја метода оцењивања.

СТАНДАРД 14: СИСТЕМАТСКО ПРАЋЕЊЕ И ПЕРИОДИЧНА ПРОВЕРА КВАЛИТЕТА

Високошколска установа континуирано и систематски прикупља потребне информације о обезбеђењу квалитета и врши периодичне провере у свим областима обезбеђења квалитета.

УПУТСТВА ЗА ПРИМЕНУ СТАНДАРДА 14:

- 14.1 Високошколска установа обезбеђује спровођење утврђених стандарда и поступака оцењивање квалитета и обављање свих задатака којегује тог процесу имају субјекти системе обезбеђења квалитета у установе.
- 14.2 Високошколска установа обезбеђује услове инфраструктуре редовно, систематски прикупљање и обраду података потребних за оценоу квалитета у свим областима којегује предмет самовредновања.
- 14.3 Високошколска установа обезбеђује редовну повратну информацију од послодавца, представника Националне службе за запошљавање, својих бивших студената и других одговарајућих организација о компетенцијама дипломираних студената.
- 14.4 Високошколска установа обезбеђује податке потребне за упоређивање са страним високошколским установама у погледу квалитета.
- 14.5 Високошколска установа обавља периодична самовредновања и проверу нивоа квалитета током којих провера спровођење утврђене стратегије и поступака за обезбеђење квалитета, као и достизање жељених стандарда квалитета. У периодичним самовредновањима обавезно је укључивање резултата анкетирања студената. Самовредновање мора да се спроводи најмање једном у три године.
- 14.6 Са резултатима самовредновања високошколска установа упознаје наставнике и сараднике, путем катедри и стручних органа, студенате, преко студентских организација, Комисију за акредитацију и проверу квалитета и јавност.

Стандард 15. Квалитет докторских студија (пројект RODOS)

Квалитет докторских студија се обезбеђује кроз унапређење научно истраживачког рада, односно уметничко-истраживачког рада, осавремењавање садржаја студијских програма докторских студија и редовно праћење и проверу њихових циљева, постизање научних, односно уметничких способности студената докторских студија и овладавање специфичним академским и практичним вештинама потребним за будући развој њихове каријере.

Упутства за примену стандарда 15:

- 15.1 Високошколска установа самовреднује акредитоване студијске програме докторских студија, односно докторске школе које високошколска установа реализује самостално или заједно са другом високошколском или научно-истраживачком установом из земље или иностранства.
- 15.2 Докторска школа је развијена у складу са Смерницама за успостављање докторских школа које је усвојио Национални савет за високо образовање.
- 15.3 Високошколска установа проверава своју спремност за извођење докторских студија на основу показатеља који се односе на научно истраживачки, односно уметничко-истраживачки рад ценећи:
 - а. број докторских дисертација, односно докторско-уметничких пројеката, одбрањених у високошколској установи за области у којима изводи докторске студије, имајући у виду однос броја докторских дисертација, односно докторских-уметничких пројеката према броју дипломираних студената и према броју наставника;

- b. однос броја наставника и броја наставника који су укључени у научно-истраживачке или уметничко-истраживачке пројекте;
 - c. квалитет научноистраживачког и уметничко-истраживачког рада наставника ангажованих на докторским студијама према условима које дефинишу стандарди за акредитацију;
 - d. остварену сарадњу са научноистраживачким установама у земљи и свету;
- 15.4 Високошколска установа прати, анализира и унапређује постизање научних, односно уметничких способности и академских и специфичних практичних вештина својих студената ценећи:
- a. научноистраживачке, односно уметничко-истраживачке резултате, и оспособљеност свршених студената докторских студија да резултате саопштавају на научним конференцијама, објављују у научним часописима са рецензијом, патентирају или реализују кроз призната нова техничка и технолошка решења;
 - b. доприносе у развоју научне дисциплине кроз укључивање у домаће или међународне научноистраживачке пројекте;
 - c. развој вештина и спретности у употреби знања у одговарајућем подручју;
 - d. поштовање принципа етичког кодекса и добре научне праксе;
- 15.5 Високошколска установа прати, анализира и унапређује политику уписа студената на докторске студије ценећи:
- a. друштвене потребе и потребе развоја науке, уметности, образовања и културе;
 - b. своје материјалне и научноистраживачке односно уметничко-истраживачке ресурсе, и расположивост савремене научноистраживачке опреме и лабораторијског простора намењеног студентима докторских студија.
- 15.6 Високошколска установа непрекидно прати и анализира напредовање студента узимајући у обзир напредак остварен у стицању знања и вештина неопходан за даљи развој каријере, и напредак у истраживању, и у том циљу унапређује и развија менторски систем као подршку студенту докторских студија.
- 15.6 Високошколска установа прати, критички оцењује и непрекидно подстиче научни, односно уметнички напредак својих наставника, специјално ментора у настојању да унапређује однос броја потенцијалних ментора према броју студената докторских студија а у циљу стварања повољнијег истраживачког, односно уметничког окружења за своје студенте.
- 15.6 Установа депонује докторске дисертације, односно докторско-уметничке пројекте у јединствен репозиторијум који је трајно доступан јавности. Установа обезбеђује јавну доступност реферата о прихватању дисертације и објављених научноистраживачких, односно уметничко-истраживачких резултата које је кандидат остварио.

**ПРАВИЛНИК
О СТАНДАРДИМА И ПОСТУПКУ ЗА СПОЉАШЊУ ПРОВЕРУ
КВАЛИТЕТА ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА**

На основу члана 11. став 1. тачка 8) Закона о високом образовању („Службени гласник РС”, број 76/05),

Национални савет за високо образовање, на седници одржаној **. **2016. године, донео је

**ПРАВИЛНИК
О СТАНДАРДИМА И ПОСТУПКУ ЗА СПОЉАШЊУ ПРОВЕРУ КВАЛИТЕТА
ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА**

Члан 1.

Овим правилником утврђују се стандарди и поступак за спољашњу проверу квалитета високошколских установа.

Стандарди из става 1. овог члана одштампани су уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 2.

Поступак спољашње провере квалитета високошколске установе покрене Комисија за акредитацију и проверу квалитета (у даљем тексту: Комисија) према годишњем плану послова, по посебном налогу Националног савета за високо образовање (у даљем тексту: Национални савет), на захтев самосталне високошколске установе или министра надлежног за послове високог образовања (у даљем тексту: министар)

Члан 3.

У име самосталне високошколске установе захтев за спољашњу проверу квалитета подноси стручни орган.

Захтев за спољашњу проверу квалитета треба да садржи: податке о подносиоцу захтева и образложење захтева.

Члан 4.

Комисија прибавља документацију потребну за спровођење поступка спољашње провере квалитета од високошколске установе која је субјект спољашње провере квалитета.

Документација из става 1. овог члана садржи:

- назив, седиште, одговорно лице (ректор, декан, директор);
- акт о оснивању и издате дозволе за рад;

- студијске програме које изводи;
- извештај о самовредновању;
- план рада најмање за текућу и наредну годину и извештај о раду у претходној години;
- податке о студентима;
- податке о уписној политици: критеријуми и начин рангирања и уписа кандидата;
- податке о наставном особљу;
- податке о библиотеци и информатичкој опреми;
- податке о простору и опреми: докази о власништву/закупу, докази о урбанистичким условима, податке о површини, структури простора и податке о техничкој опреми (број, намена, старост);
- биланс стања и успеха за претходну годину, финансијски план за текућу и наредну годину, извештај о пословању са изворима финансирања и начином употребе финансијских средстава.

Високошколска установа доставља документацију из става 2. овог члана у року од 15 дана од дана пријема захтева Комисије.

Члан 5.

Комисија за акредитацију и проверу квалитета доноси процедуру за спољашњу проверу квалитета високошколских установа и објављује је на својој интернет страници уз претходно мишљење НСВО Србије.

Члан 6.

Орган пословођења високошколске установе гарантује:

- 1) да су општи акти високошколске установе у складу са законом;
- 2) да је документација за спољашњу проверу квалитета урађена у складу са стандардима за спољашњу проверу квалитета;
- 3) за тачност података у документацији за спољашњу проверу квалитета високошколске установе.

Члан 7.

Министарство надлежно за послове високог образовања (у даљем тексту: Министарство) врши проверу комплетности достављене документације из члана 4. став 2. овог правилника.

У случају када високошколска установа не достави сву потребну документацију, Министарство упућује захтев високошколској установи да комплетира документацију.

Рок за достављање потребне документације је осам дана од дана пријема захтева Министарства.

Члан 8.

Ради утврђивања чињеница од значаја за оцену испуњености стандарда за спољашњу проверу квалитета високошколске установе, Комисија образује поткомисију у чијем саставу су најмање два члана Комисије и један студент са

листа студената коју, у складу са својим општим актом, утврђује Студентска конференција универзитета Србије, односно Студентска конференција академија струковних студија Србије.

Студент учествује у раду поткомисије из става 1. овог члана без права одлучивања.

У саставу поткомисије из става 1. овог члана може бити и лице стручно за одговарајућу област, које Комисија одређује са листа одговарајућих институција (тржишта рада, струковних удружења, комора итд.), које оне утврђују у складу са својим општим актима.

У саставу поткомисије из става 1. овог члана може бити и међународни експерт у случају када се обавља спољашња провера квалитета универзитета и академија струковних студија.

Студент из става 1. овог члана, лице стручно за одговарајућу област из става 3. овог члана и међународни експерт из става 4. овог члана, имају право на накнаду за рад у поткомисији, у складу са актом Националног савета за високо образовање.

Накнада из става 5. овог члана исплаћује се из средстава из којих се, у складу са Законом о високом образовању, финансира рад Комисије.

Члан 9.

Комисија на предлог поткомисије из члана 6. овог правилника одређује два рецензента ради анализе и оцене резултата самовредновања и оцењивања квалитета високошколске установе (у даљем тексту: самовредновање високошколске установе).

Сваки рецензент анализира документацију коју је доставила високошколска установа и оцењује:

- да ли је самовредновање високошколске установе изведено на основу стандарда за самовредновање високошколске установе;
- који су стандарди при самовредновању високошколске установе испуњени у целини, који делимично и који нису испуњени;
- које су области деловања високошколске установе у квалитативном смислу задовољавајуће, које су делимично задовољавајуће и које су незадовољавајуће.

О извршеној анализи из става 2. овог члана рецензент подноси Комисији извештај, који садржи оцену испуњености стандарда за спољашњу проверу квалитета високошколске установе и предлог мера за отклањање уочених слабости.

Члан 10.

Поткомисија утврђује чињенице од значаја за спољашњу проверу квалитета високошколске установе непосредним увидом у рад те високошколске установе, а о доласку обавештава високошколску установу 15 дана пре планираног доласка.

Високошколска установа је дужна да поткомисији обезбеди све тражене податке и информације као и слободан приступ и увид у наставни процес и процес управљања.

Након спроведеног непосредног увида, поткомисија сачињава извештај који садржи оцену испуњености стандарда за спољашњу проверу квалитета високошколске установе и предлог мера за отклањање уочених слабости.

Члан 11.

На основу извештаја рецензента из члана 7. став 3. овог правилника и извештаја поткомисије из члана 8. став 3. овог правилника, поткомисија сачињава завршни извештај о спољашњој провери квалитета високошколске установе и доставља га Комисији у року од два месеца од извршења непосредног увида у рад високошколске установе.

Извештај из става 1. овог члана садржи:

- анализу и оцену испуњености стандарда за спољашњу проверу квалитета високошколске установе;
- недостатке у погледу испуњености стандарда за спољашњу проверу квалитета високошколске установе;
- предлоге и сугестије за побољшање квалитета високошколске установе.

Члан 12.

Комисија на седници разматра завршни извештај поткомисије о спољашњој провери квалитета високошколске установе и изјашњава се о њему гласањем.

Извештај је усвојен када за њега гласа више од половине укупног броја чланова Комисије.

Уколико Комисија не усвоји завршни извештај поткомисије, наложиће поткомисији да допуни завршни извештај у складу са примедбама и сугестијама Комисије, у року који не може бити краћи од три месеца.

Комисија доставља извештај из става 2. овог члана: Националном савету, Министру и самосталној високошколској установи која је била субјект спољашње провере квалитета у року од 15 дана од дана усвајања.

Члан 13.

На основу извештаја Комисије из члана 10. став 2. овог правилника Национални савет утврђује резултат спољашње провере квалитета високошколске установе.

Члан 14.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Председник

Националног савета за високо

образовање

проф. др Дејан Поповић,

с.р.

СТАНДАРДИЗА СПОЉАШЊУПРОВЕРУ КВАЛИТЕТА ВИСОКОШКОЛСКИХ УСТАНОВА

Стандард1:Коришћење резултата самовредновања високошколске установе

Стандард2:Метод спољашње провере квалитета

Стандард3:Области спољашње провере квалитета

Стандард4:Резултат спољашње провере квалитета високошколске установе

Стандард5:Организација и учесници поступка спољашње провере квалитета

Стандард 6: Поступак спољашње провере квалитета

Стандард7:Извештавање

Стандард8:Периодичност провере

Стандард9:Унапређење поступка спољашње провере квалитета

Стандард1:Коришћење резултата самовредновања високошколске установе

Спољашња провера квалитета полази од резултата самовредновања високошколске установе.

Препоруке за спровођење стандарда 1:

- 1.6 У поступку спољашње провере квалитета високошколске установе првосагледавање анализира поступак самовредновања високошколске установе, и то:
- квалитет самовредновања: дали су у поступку самовредновања примењени стандарди самовредновања високошколске установе;
 - резултат самовредновања: дали су у поступку самовредновања утврђени недостаци који упућују на недовољан ниво квалитета високошколске установе.
- 1.7 Уколико је самовредновање спроведено у складу са стандардима самовредновања и уколико резултат самовредновања указују на висок ниво квалитета високошколске установе, обухват спољашње провере квалитета може бити ограничен.
- 1.8 Уколико самовредновање није спроведено у складу са стандардима самовредновања и уколико резултат самовредновања указују на низак ниво квалитета високошколске установе, спољашња провера квалитета је свеобухватна.

Стандард2:Метод спољашње провере квалитета

Спољашња провера квалитета заснива се на провери испуњености утврђених објављених стандарда квалитета високошколске установе и њених програма.

Препоруке за спровођење стандарда 2:

- 2.1 Спољашња провера квалитета спроводисе у поређевањем стварног стања у погледу испуњавања стандарда са спољашњу проверу квалитета у високошколској установи са стандардима.
- 2.2 Стандарди који се користе у спољашњој провери квалитета морају бити донети у поступку који подразумева укључивање свих заинтересованих страна.
- 2.3 Стандарди који се користе у спољашњој провери квалитета морају бити унапред познати високошколским установама.

- 2.4 Квалитет рада високошколске установе и квалитет програма утврђује се:
- провером поступка и резултата самовредновања високошколске установе,
 - непосредним увидом устање високошколске установе и њене програме.

Стандард 3: Област спољашње провере квалитета

Спољашња провера квалитета обухвата проверу испуњености стандарда квалитета у напред дефинисаним областима.

Препоруке за спровођење стандарда 3:

- 3.1 Спољашња провера квалитета обавља се у областима:
- настава,
 - наставно особље,
 - истраживање,
 - оцењивање студената,
 - уџбеници и литература,
 - библиотека и информациони ресурси,
 - простор и опрема,
 - ненаставно особље,
 - процес управљања,
 - јавност рада.

Стандард 4: Резултат спољашње провере квалитета високошколске установе

Резултат спољашње провере квалитета високошколске установе утврђује се на основу унапред познатих и јасних критеријума, одстрана надлежног тела, усклада са законом.

Препоруке за спровођење стандарда 4:

- 9.1 Резултат спољашње провере квалитета високошколске установе утврђује Национална саветна основу извештаја Комисије
- 9.2 Резултат спољашње провере квалитета треба да буде заснован на напред утврђеним јасним објављеним критеријумима који се доследно примењују.
- 9.3 Акт којим се утврђује резултат спољашње провере квалитета високошколске установе доноси се у писменој форми и треба да буде јасан и недвосмислен. Тај акт треба да садржи препоруке високошколској установи о даљем поступању у циљу обезбеђења квалитета.
- 9.4 Уколико самовредновање није спроведено у складу са стандардима за самовредновање и уколико резултати самовредновања и чињенице утврђене током посете указују на низак ниво квалитета високошколске установе, Комисија у Извештају предвиђа обавезу доношења акционог плана од стране високошколске установе за поступак накнадног праћења. Овај акт се доставља високошколској установи и објављује на сајту Комисије.
- 9.5 Високошколска установа доноси план активности за поступак накнадног праћења (*follow-up*) и о томе обавештава Комисију. Фаза накнадног праћења може трајати највише 6 месеци од пријема Извештаја о спољашњој провери квалитета (СПК)

- 9.6 Предложени план активности који доноси ВСУ треба да буде у складу са препорукама садржаним у Извештају о спољашњој провери. План треба да садржи, за сваку активност извршиоца, рок реализације и мерљиве циљеве у погледу контроле реализације.
- 9.7 Током фазе накнадног праћења високошколска установа прати и анализира предложене активности у циљу обезбеђења квалитета, односно трајно ради на праћењу квалитета.
- 9.8 Након реализације свих активности предвиђених акционим планом, високошколска установа доставља Извештај о реализацији акционог плана Комисији у коме се детаљно описују и документују прилозима резултати спроведених активности о поступању високошколске установе у циљу обезбеђења квалитета.
- 9.9 Комисија на основу Извештај о реализацији акционог плана у року од 30 дана саставља Завршни извештај о спољашњој провери квалитета у коме се даје коначна оцена у погледу испуњавања стандарда за спољашњу проверу квалитета.
- 9.10 У Завршном извештају који се доставља Националном савету, у зависности од оцене резултата реализације акционог плана, наводи се или датум редовне спољашње провере квалитета у складу са Стандардима за спољашњу проверу квалитета, или датум ванредне спољашње провере квалитета (reaudit), или датум ванредне акредитације .

Стандард 5: Организација и учесници поступка спољашње провере квалитета

Спољашња провера квалитета мора бити организована на начин који обезбеђује унапређење квалитета високошколских установа. Учесници поступка спољашње провере квалитета морају имати јасно одређену надлежност и одговорност.

Препоруке за спровођење стандарда 5:

- a. Учесници у поступку спољашње провере квалитета су:
- i. Високошколска установа, њено руководство, наставно и ненаставно особље,
 - ii. Комисија,
 - iii. Међународни експерти за спољашњу проверу квалитета,
 - iv. Рецензенти,
 - v. Национални савет,
 - vi. Студенти
 - vii. Представници послодаваца и струковних удружења.
- b. Надлежности одговорности учесника у поступку спољашње провере квалитета утврђени су законом и овим правилником.
- c. Комисија обезбеђује обуку ради у савршавања својих чланова и рецензената.
- d. Посебна пажња се посвећује избору рецензената.
- e. У циљу унапређења спољашње провере квалитета зарецензенте се могу именовати и страни стручњаци.
- f. Комисија поред рецензената може именовати међународне експерте за

спољашњу проверу квалитета универзитета и академије струковних студија, који поред критеријума из члана 14. Закона о високом образовању треба да испуњавају и следеће критеријуме:

- i. познавање подручја високог образовања и науке,
- ii. познавање система осигурања квалитета,
- iii. искуство у раду тела и организација које се баве праћењем и унапређењем квалитета ВШУ

Стандард 6: Поступак спољашње провере квалитета

Поступак спољашње провере квалитета мора да буде конципиран тако да обезбеђује његову сврсисходност у смислу унапређења нивоа квалитета високошколских установа.

Препоруке заспровођењестандарда 6:

- 13.1 Поступак спољашње провере квалитета мора да буде усмерен на унапређење квалитета високошколске установе.
- 13.2 Методе и технике спољашње провере квалитета морају да буду усмерени на унапређење квалитета високошколских установа.

Стандард7:Извештавање

Извештај спољашњој провери квалитета треба да буде написан тако да саставни делови извештаја буду назначени.

Треба обезбедити да се сведоке, налази и препоруке из извештаја могу лако пронаћи.

Препоруке заспровођењестандарда7:

- 7.1 Саставни делови извештаја су: анализа и оцена испуњености стандарда спољашњу проверу квалитета високошколске установе, утврђени недостаци у погледу испуњености
- 7.2 Извештај се доставља Националном савету, министру и самосталној високошколској установи

Стандард8:Периодичност провере

Спољашња провера квалитета високошколске установе треба да се одвија у одређеном временском интервалу, који је унапред утврђен и објављен.

Препоруке заспровођењестандарда8:

- 8.1 Спољашња провера квалитета је непрекидан процес који се периодично понавља.
- 8.2 Спољашња провера квалитета студијских програмат треба да се обавља у периоду од најмање пет година.
- 8.3 Спољашња провера квалитета високошколских установа треба да се обавља у периоду од најмање осам година.

Стандард9:Унапређењепоступка спољашње провере квалитета

Поступак спољашње провере квалитета се унапређује и прилагођава променама у области високог образовања.

Препоруке заспровођењестандарда9:

- 9.1 Спољашња провера квалитета се прати и анализира са становишта испуњавања њене

сврхеунапређења квалитета високошколских установа.

- 9.2 На основу анализа утврђује мере за унапређење стандарда и поступка спољашње провере квалитета високошколских установа. стандарда спољашњу проверу квалитета високошколске установе и предлози и сугестије за побољшање квалитета високошколске установе.
- 9.3 Уколико резултати самовредновања, оцене рецензента као и анализа и оцена испуњености стандарда за спољашњу проверу квалитета високошколске установе указују на низак ниво квалитета високошколске установе, саставни део извештаја су и детаљна упутства за поступак накнадног праћења